

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

Jurgita BAGDANAČIŪTĖ

VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ KOMPIUTERINIS RAŠTINGUMAS: RAIŠKA
IR TOBULINIMO TENDENCIJOS
Magistro darbas

Šiauliai, 2007

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

**VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ KOMPIUTERINIS RAŠTINGUMAS: RAIŠKA
IR TOBULINIMO TENDENCIJOS**

Magistro darbas

Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03 S)

Magistro darbo autorė Jurgita Bagdanavičiūtė

Vadovė doc. dr. Diana Šaparnienė

Recenzentas doc. dr. Aistė Lazauskienė

TURINYS

ĮVADAS.....	6
1. VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ KOMPIUTERINIS RAŠTINGUMAS: TEORINIS PAGRINDIMAS.....	11
1.1. Kompiuterinio raštingumo sąvokos samprata	11
1.2. Kompiuterinio raštingumo turinio traktuotė.....	14
1.3. Valstybės tarnyba ir informacinės komunikacinės technologijos valdyme.....	18
1.4. E- valdžia ir valstybės tarnautojų kompiuterinis raštingumas kaip esminis profesinės kompetencijos bruožas.....	21
1.5. Kompiuterinio raštingumo vertinimo ir sertifikavimo problematika.....	26
1.6. Kompiuterinio raštingumo programų vystymas Europoje ir Lietuvoje.....	27
2. VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ KOMPIUTERINIO RAŠTINGUMO RAIŠKOS IR TOBULINIMO TENDENCIJŲ TYRIMO DIZAINAS.....	30
2.1. Tyrimo instrumento pagrindimas.....	30
2.2. Duomenų statistinio apdorojimo schema.....	31
2.3. Tyrimo imties charakteristikos.....	33
3. VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ KOMPIUTERINIO RAŠTINGUMO RAIŠKOS IR TOBULINIMO TENDENCIJŲ TYRIMO REZULTATAI.....	39
3.1. Valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo raiška.....	39
3.2. Valstybės tarnautojų darbo vietų kompiuterizavimo lygio situacijos analizė..	48
3.3. Valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo tobulinimo tendencijos.....	51
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	56
LITERATŪRA.....	60
PRIEDAI.....	66

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Kompiuterinio raštingumo sąvokos apibrėžtys.....	12
2 lentelė. Tyrimo instrumento diagnostiniai blokai.....	31
3 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį.....	35
4 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių.....	35
5 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.....	36
6 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal vadovaujančias pareigas.....	38
7 lentelė. Valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo gebėjimų faktorinės analizės rezultatai.....	40
8 lentelė. Valstybės tarnautojų dažniausiai naudojamų programų faktorinės analizės rezultatai.....	42
9 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį bei kompiuterinį raštingumą	45
10 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes bei kompiuterinio raštingumo gebėjimus.....	46
11 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal ECDL pažymėjimo turėjimą.....	47
12 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal interneto prieigą darbo vietoje.....	50
13 lentelė. Respondentų nuomonės pasiskirstymas pagal kompiuterinių kursų lankymo poreikį	53

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 paveikslas. Tikėtinas kompiuterinio raštingumo lygio kilimas Lietuvos visuomenėje.....	15
2 paveikslas. Numatomas profesinės kompiuterinės kompetencijos vystimasis.....	15
3 paveikslas. Elektroninių paslaugų lygmenų struktūra.....	23
4 paveikslas. ECDL Fondo sertifikavimo programų spektras.....	28
5 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąjį rajoną.....	34
6 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietą.....	35
7 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal pareigybių lygį.....	37
8 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal pareigybes.....	37
9 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal gebėjimą vartoti IKT.....	39
10 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas kompiuterinių programų naudojimo dažnumą..	41
11 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal vadovybės požiūrį į valstybės tarnautojų kompiuterinį raštingumą.....	43
12 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo įvertinimą.....	44
13 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal savo kompiuterinio raštingumo kompetencijos įvertinimą.....	46
14 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal ECDL pažymėjimo turėjimą bei pagal amžiaus grupes.....	48
15 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal kompiuterio poreikį darbo metu.....	49
16 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal interneto poreikį darbo vietoje.....	49
17 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietų kompiuterizacijos lygį.....	51
18 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal kompiuterinio raštingumo svarbą.....	52
19 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal kompiuterinių kursų lankymo dažnį.....	54
20 paveikslas Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietos suteikiamas galimybes gerinti kompiuterinius įgūdžius.....	54

ĮVADAS

Temos aktualumas. Dvidešimt pirmajame amžiuje visuomenė vystosi labai sparčiai: vis greičiau atnaujinama technika ir technologijos, keičiasi sukuriamos ir suvartojamos energijos proporcijos, naudojamos vis tobulesnės ryšio ir susisiekimo priemonės (Duobinienė, 2001). Ne mažesniu tempu gausėja ir informacijos kiekis. Didelės apimties informacijos apdorojimas neįsivaizduojamas be kompiuterio ir atitinkamų informacinių komunikacinių technologijų bei gebėjimo jomis naudotis (Kiškis, Kraujelytė, 2005). Neatsitiktinai pastaruoju metu plačiau kalbama apie **kompiuterinio raštingumo** problemą. Kiekvienas žmogus, siekiantis patogiau jaustis visuomenėje, privalo išmokti naudotis kompiuteriu, be kompiuterio jau neįsivaizduojamas šiandieninis gyvenimas, profesinė karjera.

Dar neseniai dauguma žmonių ne tik nemokėjo dirbti kompiuteriu, bet ir buvo linkę šią veiklą palikti kompiuterių profesionalams. Greičiau nei per vieną žmonių kartą kompiuterinis raštingumas tapo būtinas bet kuriai veiklos sričiai, tapo neatsiejama kasdienio gyvenimo dalimi ir profesinės veiklos būtinybe, siekiant tapti aktyviu ir efektyviu informacinės visuomenės dalyviu (Otas, Telšius, 2003). Tiek pasaulyje, tiek ir Lietuvoje kompiuterinis raštingumas susilaukia vis daugiau dėmesio, tapo tiek mokslininkų, tiek praktikų tyrinėjimo bei siekiamybės objektu.

Per daugiau negu penkiasdešimt spartaus kompiuterių vystimosi ir paplitimo visame pasaulyje metų keitėsi ne vien kompiuteriai, bet ir sparčiai augo jų kiekis, nuolat plėtėsi kompiuteriais dirbančių žmonių ratas (Pečiuliauskienė, 2005). Visų socialinių sluoksnių gyventojų kompiuterinis raštingumas jau suprantamas kaip natūrali kiekvieno piliečio savybė.

Visuotinis kompiuterinis raštingumas suprantamas kaip reikiamas informacinių ir komunikacinių technologijų išmanymas, mokėjimas ir gebėjimas taikyti kompiuterio techninę ir programinę įrangą vartotojo lygiu (Garkauskaitė, Dagienė, 2004). Savo ruožtu, nemokėjimas ir neturėjimas galimybių naudotis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis mažina piliečių galimybes dalyvauti darbo rinkoje, trukdo naudotis skaitmeninės rinkos paslaugomis (informaciniais tinklais, banko operacijomis, elektroniniu atsiskaitymu, elektroninėmis prekėmis ir paslaugomis, daugiafunkcinių kortelių naudojimas ir panašiai) (Rocckman And associates, 2004).

Atlikti moksliniai tyrimai (Ataskaita, 2005, 2006) byloja, kad daugiau nei pusė apklaustų Lietuvos gyventojų nurodo turintys gerų kompiuterinio raštingumo žinių. Geriausiai naudotis kompiuteriu moka jauni didmiesčių gyventojai, studijuojantys aukštosiose mokyklose bei dirbantys dirbantys valstybės tarnyboje (Visuotinis kompiuterinis raštingumas, 2006).

Siekiant užtikrinti **valstybės tarnautojų kompiuterinę** kompetenciją, būtinas nuolatinis mokymasis, profesinės ir asmeninės veiklos tobulinimas, nes žinios ir gebėjimai tampa pagrindine

visų visuomenės sričių varomąją jėgą. Greitas ir paprastas informacijos pasiekiamumas, informacinių paslaugų plėtra tampa pagrindine sąlyga sprendžiant ekonominius ir socialinius uždavinius (Raipa, 2001).

Tyrimo problema išreiškiama šiais klausimais:

- Kokią vietą valstybės tarnautojo profesinėje veikloje užima kompiuterinis raštingumas, jo siekiamybė ir tobulinimas?
- Kokie dokumentai ir standartai apibrėžia valstybės tarnautojų kompiuterinį raštingumą?
- Koks valstybės tarnybos kompiuterizavimo lygis?

Tyrimo tikslas- ištirti Šiaulių apskrities valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo raišką bei tobulinimo tendencijas.

Tyrimo objektas- Šiaulių apskrities valstybės tarnautojų kompiuterinis raštingumas.

Tyrimo dalykas- valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo raiškos ir kompetencijų kėlimo prielaidos.

Darbo uždaviniai:

1. Teoriniu aspektu išanalizuoti Lietuvos ir užsienio autorių mokslinę literatūrą bei dokumentus kompiuterinio raštingumo vystymo valstybės tarnyboje klausimu;
2. Išanalizuoti valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo raišką bei tobulinimo tendencijas;
3. Išanalizuoti valstybės tarnautojų darbo vietų kompiuterizavimo lygį;
4. Apibendrinus atliktą darbą, pateikti išvadas ir suformuluoti siūlymus valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo tobulinimo aspektu.

Atsižvelgiant į tyrimo tikslą, iškelta hipotezė:

Valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo tobulinimas nėra planingai vykdomas, kompiuterinio raštingumo vaidmuo valstybės tarnautojo profesinėje veikloje yra nuvertinama.

Tyrimo bazė: metodologija, metodai, strategija

Tyrimo **teorinį pagrindimą** sudaro:

- Teorinės idėjos apie kompiuterinį raštingumą, jo sampratą (Šaparnienė, 2002; Urbonaitė, 2000; Otas, Telšius, 2003)
- Valstybės tarnautojų kompiuterinis raštingumas bei kompiuterinio raštingumo problemos valstybės valdyme (CEPIS, 2002; Ataskaita, 2004, 2005, 2006; Otas, Telšius, 2000)

Tyrimo **metodologijų pagrindą** sudaro:

- Socialinių tyrimų metodologijoje susiklostęs mokymas apie empirinį (kiekybinį) tyrimą;
- Statistiniai metodai, būdingi socialiniam tyrimui.

Darbe buvo naudojami šie tyrimo **metodai**:

- mokslinės literatūros analizė ir susistemėjimas;

- dokumentų bei duomenų apie valstybės tarnautojų kompiuterinį raštingumą analizė;
- anketinė apklausa;
- statistinė duomenų analizė.

Instrumentarijus

Valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo raiškos ir tobulinimo tendencijų tyrimo instrumentas - anketa. Anketoje pateikti 48 klausimai, iš kurių 6 - atviri klausimai, 2 - mišrūs klausimai ir 40 - uždaro tipo klausimai. Klausimai suskirstyti į 4 blokus. Statistinė gautų duomenų analizė buvo atlikta taikant statistinių duomenų apdorojimo programą SPSS (*Statistical Package for Social Sciences*).

Praktinė ir taikomoji tyrimo reikšmė- sukaupiti faktai atveria galimybę tobulinti kompiuterinio raštingumo valstybės tarnyboje diegimo ir vystymo politiką.

Darbo struktūra. Magistro darbą sudaro įvadas, 3 skyriai, išvados, literatūros sąrašas, priedai. Darbe pateikti 20 paveikslai ir 13 lentelių.

PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ ANALIZĖ

Šiuos sąvokos magistro darbe pateikiamos, remiantis šiais šaltiniais: „ Tarptautinių žodžių žodynu“, „ Valstybės tarnybos įstatymu“, „ Visuotiniu kompiuterinio raštingumo standartu“ bei D. Šaparnienės (2002). Daktaro disertacija. „*Studentų kompiuterinis raštingumas: ribotų išteklių visuomenės edukacinis ir psichosocialinis kontekstas*“:

E

ECDL (European Computer Driving Licence) – tai bendras Europos šalių sertifikatas, patvirtinantis jį pateikiančių asmenų darbo su kompiuteriu įgūdžius.

E – demokratija yra suprantama kaip informaciniai tinklai, naudojami visuomenei informuoti apie rengiamus ir priimtus teisės aktus, įvairių valstybės institucijų sąveiką, piliečiams konsultuoti ir panašiai.

E - valdžia – tai valdžia, laiduojanti patogią viešosios informacijos prieigą ir efektyviai teikianti viešąsias paslaugas pasitelkdama naujas komunikacijos bei informacijos technologijas.

I

Informacijos ir komunikacijos technologija (toliau IKT) – kaip technologija, skirta informacijai apdoroti ir ryšių naudojimui tirti.

Informacinė visuomenė (Information Society, amer. Digital Highway, Superhighway) – atvira, išsilavinusi, žiniomis savo veikla grindžianti visuomenė, kurios nariai gali, moka ir nori efektyviai taikyti šiuolaikines informacines komunikacines technologijas (IKT), naudotis kompiuterizuotais informacijos ištekliais, valstybės institucijos, pasitelkdamos IKT, priimti sprendimus, užtikrinti gyventojams prieinamumą ir patikimą viešą informaciją.

Informacijos ir komunikacijos technologinis raštingumas – tai loginė kompiuterio raštingumo sąvoka, kuri nusako piliečio gebėjimus naudotis ne tik kompiuteriu, bet ir moderniomis technologijomis.

K

Kompetencija (lot. *competentia* – priklausomybė pagal teisę) – tai funkcinis gebėjimas adekvačiai atlikti tam tikrą veiklą, turėti jai pakankamai žinių, įgūdžių, energijos.

Kompiuterinis raštingumas (computer literacy) – tai reikiamų informacinių ir komunikacinių technologijų išmanymas, mokėjimas ir gebėjimas taikyti savo veikloje kompiuterio techninę ir programinę įrangą.

Koncepcija (lot. conceptio- suėmimas, priėmimas; juridinių formulių suredagavimas) – požiūrių į kuriuos nors reiškinius sistema; daikto, reiškinio, proceso samprata.

Kvalifikacija- (lot. qualificatio – koks, kokios kokybės) – darbuotojo tinkamumo tam tikram darbui laipsnis, turėjimas reikiamų žinių, įgūdžių, patirties, reikalingų tam darbui deramai atlikti; žmogaus tinkamumo tam darbui nustatymas.

R

Raiška – reiškinys; išraiška.

V

Valstybės tarnyba – teisinių santykių, atsirandančių įgijus valstybės tarnautojo statusą, jam pasikeitus ar jį praradus, taip pat atsirandančių dėl valstybės tarnautojo viešojo administravimo veiklos valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje įgyvendinant tam tikros valstybės valdymo srities politiką ar užtikrinant jos įgyvendinimo koordinavimą, koordinuojant tam tikros valstybės valdymo srities įstaigų veiklą, valdant, paskirstant finansinius išteklius ir kontroliuojant jų panaudojimą, atliekant auditą, priimant ir įgyvendinant teisės aktus, valstybės ir savivaldybių institucijų ar įstaigų sprendimus viešojo administravimo srityje, rengiant ar koordinuojant teisės aktų, sutarčių ar programų projektus ir teikiant dėl jų išvadas, valdant personalą arba turint viešojo administravimo įgaliojimus nepavaldžių asmenų atžvilgiu, visuma.

Valstybės tarnautojas – fizinis asmuo, einantis pareigas valstybės tarnyboje ir atliekantis nurodytą viešojo administravimo veiklą.

Ž

Žinių visuomenė – visuomenė, kurios nariai siekia:

- 1) efektyviai panaudoti gausybę esamų žinių savo domėjimūsi srityje;
- 2) papildyti žinių visumą tuo, ką patys naujai išmoksta.

Žinių ekonomika – tai ekonomika, kurioje veiksmingas žinių panaudojimas tampa ekonominės ir socialinės plėtros varikliu, perimant užsienio patirtį, pritaikant ir kuriant žinias savo specifiniams poreikiams.

1. VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ KOMPIUTERINIS RAŠTINGUMAS: TEORINIS PAGRINDIMAS

1.1. Kompiuterinio raštingumo sąvokos samprata

Sparčiai tobulėjančios ir plintančios kompiuterinės technologijos skverbiasi beveik į kiekvieną visuomenės sritį (Šaparnienė, Merkys, Balčiūnas, 2001). Kompiuterinio raštingumo terminas tiek pasauliniuose, tiek lietuviškuose šaltiniuose traktuojamas nevienareikšmiškai (žr. 1 lentelę). Visuotiniame kompiuterinio raštingumo standarte (2005) teigiama, kad **kompiuterinio raštingumo** terminas suprantamas plačiąja prasme: jis apima reikiamą informacinių ir komunikacinių technologijų išmanymą, mokėjimą ir gebėjimą taikyti savo veikloje kompiuterio techninę ir programinę įrangą.

Kompiuterinio raštingumo sąvoka vis dažniau vartojama įvairių sričių mokslo atstovų. Daugelio autorių darbuose ši apibrėžtis dažniausiai reiškia gebėjimą suprasti ir vartoti kompiuterį, panašiai kaip komunikaciniame raštingume apibrėžiamas mokėjimas skaityti ir rašyti (Andreta, 2005). E. Mayer ir J.A. Turner (1996; 1987) pabrėžia, kad kompiuterinis raštingumas sujungia minimalias asmens darbo kompiuteriu žinias, mokėjimus ir įgūdžius.

Lietuvos mokslininkai savo publikacijose terminą apibrėžia įvairiai. Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Edukologijos instituto 2003 metais vykdyto “Lietuvos 10 ir 12 klasių moksleivių kompiuterinio raštingumo tyrimo” ataskaitoje akcentuojama, kad **kompiuterinis raštingumas** šiuolaikinėje visuomenėje dažnai suprantamas kaip minimalus gebėjimas dirbti kompiuteriu, t.y. turėjimas darbo su klaviatūra įgūdžių, gebėjimas dirbti su tekstų redaktoriumi, mokėjimas naudotis interneto paslaugomis (Ataskaita, 2003). **Kompiuterinis raštingumas** - tai ne tik gebėjimas įjungti kompiuterį ar klaviatūra rinkti tekstą, bet ir informacinių komunikacinių technologijų pritaikymas profesinėje veikloje.

XX a. aštuntojo dešimtmečio pradžioje vienoje šalyse kompiuterinis raštingumas (arba “naujasis raštingumas”) reiškė mokėjimą dirbti kompiuteriu ir taikomosiomis programomis, kitose – kaip “antrasis raštingumas” buvo akcentuojamas programavimo pagrindų išmanymas (Lietuvos kompiuterininkų sąjunga informacinių technologijų institutas. Kompiuterinis raštingumas: ECDL pagrindai, 2001). Dabartiniu metu kompiuterinis raštingumas visuotinai orientuojamas į taikomąjį kompiuterių panaudojimą (Willi, Petersen, Revill, Ward, Wehmeyer, 2004).

Kompiuterinio raštingumo sąvokos apibrėžtys

Autoriai	Metai	Kompiuterinio raštingumo sampratos aiškinimas
D. H. Watt	1980	Kompiuterinis raštingumas apibrėžiamas kaip visuma kompiuterinių įgūdžių, žinių, supratimo bei vertybių, sudarančių sąlygas piliečiui jaukiai jaustis informacineje visuomenėje
J. E. Eisle	1980	Kompiuterinis raštingumas suprantamas kaip tobulinimas įgūdžių naudoti kompiuterinę įrangą, kuri užvaldė įvairias gyvenimo sferas, tokias kaip komunikacija, švietimas, valdymas, vartojimas, pramogos, darbas
L. A. Rhodes	1986	Asmuo yra kompiuteriškai raštingas, kai geba panaudoti kompiuterį asmeniniams poreikiams
S. Owen, J. Heywood	1988	Kompiuterinis raštingumas prilyginamas technologiniam raštingumui, kuris reikalingas technologijoms kaip darbo įrankiui įvaldyti savo ir visuomenės poreikiams
J. R. Johnson	1989	Kompiuterinis raštingumas- tai supratimas naujų technologijų, jų valdymas ir taikymas
M. J. Lalomia, J. B. Sidowski	1990	Autoriai, atlikę literatūros apžvalgą (t.y. Johnson ir kt., 1980; Levin, 1983; Longstreet, Sorant, 1985), padarė išvadą, kad kompiuterinis raštingumas daugelio autorių apibrėžiamas skirtingai, tačiau dažniausiai jo samprata jungia žinias ir supratimą, kaip naudoti kompiuterį bei teigiamas nuostatas kompiuterio atžvilgiu
V. Croft	1991	Nurodo tokius kompiuteriškai raštingo žmogaus bruožus: gebėjimas priimti technologinius sprendimus; gebėjimas prisitaikyti kompiuterines žinias ir įgūdžius asmeniniams poreikiams bei visuomenės labui
M. B. Soares	1992	Kompiuterinio raštingumo konceptas apima struktūras nuo individualių žinių, įgūdžių ir gebėjimų iki socialinės politikos ir funkcinių kompetencijų, iki ideologinių vertybių ir politinių tikslų. Autorė nurodo tris pagrindinius raštingumo konceptus: raštingumus gali būti įvardijamas kaip adaptacija prie visuomenės poreikių, gebėjimas realizuoti savo poreikius ir daryti įtaką visuomenės pokyčiams
J. J. Shapire, S. Hughes	1996	Kompiuterinis raštingumas- tai sistemingos žinios apie informacijos technologiją bei jos taikymo įgūdžiai, leidžiantys saugiai ir tvirtai jaustis bei atsakingai dirbti su kompiuterine technika ir taikomosiomis programomis. Kompiuteriniam raštingumui būdinga nuostata domėtis technologijos pažanga, tobulinti bei atnaujinti savo įgūdžius

D. M. Adams, M. E. Hamm	1998	Kompiuterinis raštingumas apibrėžiamas kaip gebėjimas dirbti kompiuteriu, kompiuterio privalumų ir trūkumų supratimas
A. K. Hayden	1999	Kompiuterinis raštingumas- tai žinios ir gebėjimai atrinkti bei pritaikyti tam tikras kompiuterines technologijas į esamą kontekstą
G. S. Lowe, J. Mcauley	2000	Autoriai, apibrėždami kompiuterinį raštingumą, nurodo šiuos aspektus: a) kompiuterio ir kitų technologijų taikymas; b) kompiuterio ir kitų technologijų taikymo dažnumas; c) kompiuterio ir kitų technologijų taikymo kontekstas; d) kompleksinis užduočių atlikimas; e) kompiuterinių įgūdžių plėtra; f) kompiuterinių bei kitų technologijų teigiamo poveikio suvokimas ir pajutimas
F. Webster	2002	Kompiuterinis raštingumas- tai žinios ir sugebėjimai efektyviai išnaudoti kompiuterį ir programinę įrangą, t.y. žinių pritaikymas dirbant su kompiuteriu bei jo priedais.
I. F. Rockman	2004	Kompiuterinis raštingumas apibrėžiamas kaip gebėjimą atpažinti, susirasti reikiamą informaciją ir ją efektyviai bei veiksmingai panaudoti.
S. Andretta	2005	Kompiuterinis raštingumas- tai kompiuterio panaudojimas įvairiems tikslams, t.y. informacinių komunikacinių technologijų pritaikymas visuomeninėje veikloje, t.y. darbe, namie bei laisvalaikiui.

Šaltiniai: Šaparnienė D. (2002). Studentų kompiuterinis raštingumas: ribotų išteklių visuomenės edukacinis ir psichoanalitinis kontekstas: daktaro disertacija. Šiauliai.

Andretta S. (2005). Informatikon literacy: a practitioner's guide. England.

Rockman I., F. And associates (2004). Information literacy into the higher education curriculum. United States of America.

M. B. Soares teigia, kad negalimas vienintelis sąvokos kompiuterinis raštingumas apibrėžimas. Tačiau pažymėtini bent trys esminiai kompiuterinio raštingumo aspektai (Šaparnienė, 2002):

- pragmatinis pradas – gebėjimas naudoti kompiuterį kaip įrankį;
- kritinis pradas – kompiuterinių technologijų atnešamų privalumų ir potencialios rizikos supratimas;
- kultūrinis aspektas – kompiuterinių technologijų atnešamų vertybių supratimas.

R. Petrauskas ir T. Bilevičienė (2006) teigia, kad **kompiuterinio raštingumo** sąvokos nevienalytiškumą nulėmė sekančios priežastys:

- Mokslinėje literatūroje greta termino *kompiuterinis raštingumas* vartojami ir kiti artimi savo prasme terminai (pvz., informacinis raštingumas, techninis raštingumas, technologinis raštingumas, kompiuteriniai įgūdžiai).

- Sąvoka *kompiuterinis raštingumas* taikomas kiek skirtingai žvelgiant skirtingų mokslų požiūriu (pvz., skirtingai kompiuterinį raštingumą supranta kompiuterinių mokslų specialistai, menininkai ir pan.).

- Sparti technologijų plėtra keičia ir kompiuterinio raštingumo sampratą.
- Skirtingas istorinis, geografinis ir kalbinis termino *kompiuterinis raštingumas* interpretavimas.

- *Kompiuterinis raštingumas* nevienareikšmiškai traktuojamas skirtingose šalyse priklausomai nuo visuomenės požiūrio, poreikių ir galimybių.

Kompiuterinis raštingumas tapo vienu iš svarbiausių veiksnių, padedančių siekti profesinės karjeros. Tačiau tiek Lietuvos, tiek ir kitų šalių mokslininkai neapibrėžia kompiuterinio raštingumo sąvokos vienareikšmiškai.

1.2. Kompiuterinio raštingumo turinio traktuotė

Pagal kompiuterių taikymą savo veikloje išskiriamos šios gyventojų grupės (Dėl visuotinio kompiuterinio raštingumo standarto patvirtinimo, Valstybės žinios, 2005 01 18, Nr. 7-218):

- mokiniai ir studentai (formalaus švietimo sistemoje);
- **valstybės tarnautojai** ir kiti darbuotojai (valstybiniame ir privačiame sektoriuje bei laikinai nedirbantys darbingo amžiaus piliečiai);
- neaktyvūs gyventojai (nedalyvaujantys darbo rinkoje).

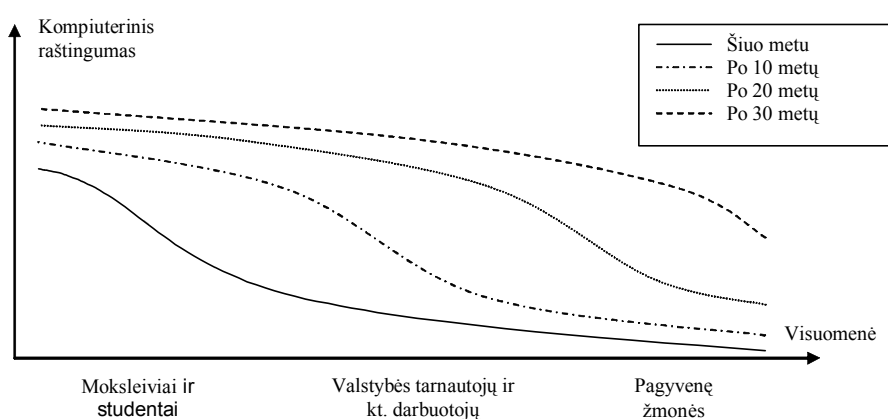
A. Otas ir E. Telešius (2000) teigia, kad kompiuterinio raštingumo kvalifikacija gali būti bazinė ir minimali:

- **Bazinė kompiuterinio raštingumo kvalifikacija** apima informacinių technologijų žinias ir gebėjimus, pakankamus darbui kompiuteriu profesinėje veikloje vartotojo lygiu.
- **Minimali kompiuterinio raštingumo kvalifikacija** apima informacinių technologijų žinias ir gebėjimus. Minimaliai patenkinti poreikius galima naudojantis elektroninėje erdvėje teikiamomis paslaugomis – informacijos parengimu, paieška ir perdavimu bei komunikacija.

Kompiuterinio raštingumo lygis vis dažniau matuojamas **ECDL** programos žinojimu, tačiau daug dirbančių kompiuteriu žmonių operuoja žiniomis, kurios yra ne ECDL programos rėmuose, tas jiems netrukdo ir jų negalima laikyti neraštingais (Lietuvos kompiuterininkų sąjunga informacinių technologijų institutas. ECDL programa 3 versija, 2001). Kompiuterinio neraštingumo likvidavimo programa Lietuvoje vyksta patenkinamai, didžiausią dėmesį fokusuojant į besimokančiųjų pasluksnį. Kiekvienais metais valstybė ir kiti fondai skiria pakankamai dideles lėšas mokykloms ir

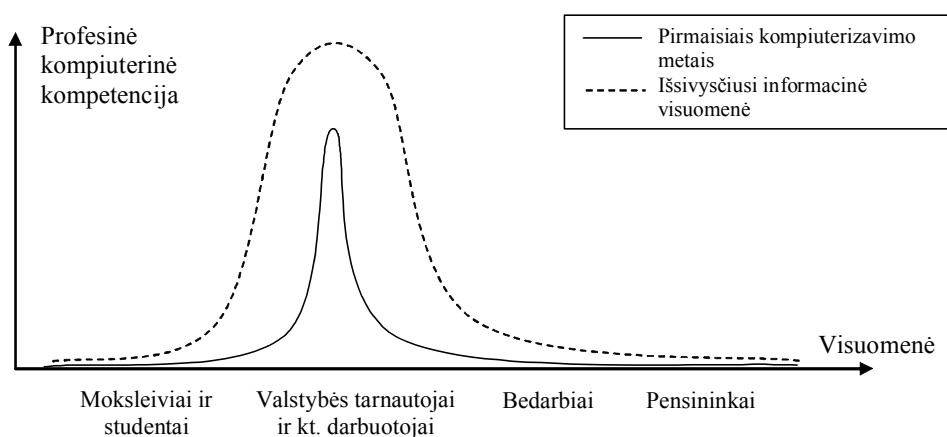
kiekvienais metais didelis jaunų “raštingų” žmonių skaičius įsilieja į veiklų visuomenės pasluoksnį, pakeisdamas išeinančius į pensiją (Otas, Telešius, Gladh, 2003). Pastarųjų sąskaita didėja “raštingų” pensinio amžiaus žmonių skaičius. Tai iliustruoja kompiuterinio raštingumo kreivės (žr. 1 paveikslą). Didelę dalį Lietuvos gyventojų sudaro kaimo žmonės, kurie pastebimai lėčiau kyla kompiuterinio raštingumo laiptais, tačiau kompiuteris kaime nebėra nežinomas. Jis pasiekiamas per kaimo mokyklas, bibliotekas, kultūros namus, pažangius ūkininkus, kurie jau pradeda naudoti jį savo profesinėje veikloje.

Valstybės tarnautojų kompiuterinis raštingumas keliamas įvairiuose kursuose, finansuojant valstybės, privatiems ir užsienio fondams (Šaparnienė, Merkys, 2001).

1 pav. Tikėtinas kompiuterinio raštingumo lygio kilimas Lietuvos visuomenėje

Šaltinis: Atvirasis kodas (2004)

2 pav. Numatomas profesinės kompiuterinės kompetencijos vystimasis.

Šaltinis: Atvirasis kodas (2004)

Pilietinių funkcijų kompiuterinis vykdymas – yra viena iš uždavinio suteikti visiems piliečiams galimybę naudotis informacinių technologijų pranašumais kasdienėje veikloje dalių (Lietuvos 10 ir 12 klasių moksleivių kompiuterinio raštingumo tyrimas. Ataskaita, 2003). Tai labai svarbi informacinės visuomenės plėtros kryptis, tuo kad tokios funkcijos kaip mokesčių mokėjimas, įvairios pažymos, valstybinių sprendimų svarstymai, nuomonių pateikimas ir t.t. yra būtini pilietinėje visuomenėje, bet jie yra nepaprastai imlūs laikui ir pinigams (Pabedinskaitė, Deržanauskienė, 2006). Šiuolaikinės technologijos leidžia valstybės tarnybą kilstelėti ant aukštesnės pakopos, tačiau dabartiniu metu šis procesas juda kur kas lėčiau negu kompiuterinio raštingumo likvidavimas. Galima tvirtinti, kad Lietuva pilietinių funkcijų kompiuterinio vykdymo fronte tebėra “nuliniame” lygyje. Pamatas šioje kryptyje dedamas. Jį sudaro kompiuterinis raštingumas ir fizinis tokių funkcijų atlikimo galimybių įgyvendinimas (Otas, 2004).

D. Urbonaitė (2000) išskyrė pagrindinius kompiuterinio raštingumo lygius:

- **Bendrasis kompiuterinis raštingumas.** Jis apima *kompiuterio valdymą* (darbas su klaviatūra, kompiuterio pagrindų išmanymas, mokėjimas valdyti programinę įrangą, mokėjimas dirbti operacinėje sistemoje, mokėjimas dirbti su tekstu), *tolimojo ryšio priemonių valdymas* (faks/modemas, internetas, elektroninis paštas) ir *asmeninių atskirų sistemų valdymas* (darbas su grafiniais interfeisais, antivirusinės programos, matematinių skaičiavimų ir grafikų braižymo programiniai paketai, muzikos redaktoriai, kompiuteriniai žaidimai, daugiaterpės aplinkos priemonės, skaitmeninės ir elektroninės lentelės). Bendrasis kompiuterinis raštingumas turėtų būti privalomas visiems mūsų visuomenės nariams.
- **Dalykinis kompiuterinis raštingumas.** Jis apima *duomenų bazių ir bankų valdymą* (duomenų bazių pagrindų išmanymas, mokėjimas analizuoti ir kurti duomenų bazes, mokėjimas dirbti su modeliavimo priemonėmis, mokėjimas dirbti su statistikos ir analizės priemonėmis).
- **Profesionalusis kompiuterinis raštingumas.** Pastarasis apima maksimalus programavimo įgūdžių lygį. Jis būtinas profesionaliems programuotojams ir norintiems jais tapti.

Profesinę kompiuterinę kompetenciją galima apibrėžti taip: tai profesinė kompetencija plius kompiuterinis raštingumas, plius profesinės kompetencijos realizacija kompiuteriu (Stecky, Wolffried, Weis, Peter, 2004). Lietuvoje profesinė kompiuterinė kompetencija ugdoma maždaug nuo 1990-jų, kai rinkoje pasirodė pirmieji personaliniai kompiuteriai (Memorandumas, 2001). Daugelis organizacijų keitė didelius ES klasės ir mini SM klasės kompiuterius personaliniais kompiuteriais ir jų tinklais, samdė programuotojus kurti naują programinę įrangą ir mokė savo darbuotojus dirbti kompiuterizuotose darbo vietose. Anot L. Markauskaitės ir V. Dagienės (2004), tai galima laikyti kompiuterinės kompetencijos ugdymo pradžia. Praėjęs dešimtmetis išaugino ne-

mažai profesionaliai vykdančių savo pareigas ir kompiuterinio raštingumo kompetenciją keliančius **valstybės tarnautojų**, tačiau šis procesas vyksta ir vyks nuolat. Tai lemia kelios priežastys (Tammi, 2006):

1. Kompiuterinis neraštingumas nelikviduotas.
2. Į veiklų visuomenės pasluoksnį įsiliejanti jaunoji karta turi pakankamą kompiuterinį raštingumą, tačiau neturi pakankamo profesinio išsilavinimo.
3. Sąvoka “profesinė kompiuterinė kompetencija” kinta, vystantis informacijos technologijoms: šiandien nebepakanka vakarykščių žinių, rytoj nebepakaks šiandieninių.

Norint išlaikyti pakankamą **profesinę kompiuterinę kompetenciją** reikia mokytis nuolat, keliant savo kvalifikaciją. Anot A. Oto (2001) profesinė kompiuterinė kompetencija gali būti pradėta ugdyti universitetuose, kolegijose bei mokyklose, o tęsiama profesinėje darbo vietoje.

V. Abraitis, A. Otas, L. Telksnys ir kt. autoriai (2002) teigia, kad pastaraisiais metais padidėjo darbuotojų, tame tarpe ir valstybės tarnautojų, turinčių pakankamą kompiuterinę kompetenciją, skaičius. Tuo tarpu, sunku kiekybiškai tiksliai įvertinti **profesinės kompiuterinės kompetencijos** lygį. 2 paveiksle parodytos dvi hipotetinės profesinės kompiuterinės kompetencijos kreivės. Vidinė kreivė atspindi profesinės kompiuterinės kompetencijos lygį įvairiuose visuomenės sluoksniuose pirmaisiais kompiuterizavimo metais. Šios kreivės pobūdis rodo nedidelį skaičių žmonių aktyviajame pasluoksnyje, turinčių pakankamą profesinę kompiuterinę kompetenciją. Išorinė kreivė atspindi ribas, kurias turėtų pasiekti profesinė kompiuterinė kompetencija išvystytos informacinės visuomenės sąlygomis. Išorinė kreivė apima daug platesnį visuomenės sluoksnį, ir taip yra dėl to, kad organizacijose daugėja kompiuterių, profesijai atitinkamos programinės įrangos bei gilėja specialistų kompiuterinis parengimas. Besimokančio jauno darbuotojo profesinė kompiuterinė kompetencija gali atsirasti tik tada, kai jie įgis profesinę kompetenciją; didelę darbo patirtį turinčių žmonių, išėinančių iš aktyvaus visuomenės pasluoksnio, profesinė kompiuterinė kompetencija santykinai mažėja laikui bėgant, nes jie aktyviai nedalyvauja nei keliant profesinę, nei kompiuterinę kompetenciją.

Valstybės tarnautojų profesinės kompetencijos problema keliama ir nagrinėjama plačiai. Pasak J. Borzovs, A. Oto, E. Telešiaus ir M. Vitins (2001) geras **valstybės tarnybos specialistas** gali prisitaikyti dirbti modernioje kompiuterizuotoje organizacijoje tik tokiu atveju, jeigu:

- 1) jis bus kompiuteriškai raštingas;
- 2) jis mokės dirbti su jo darbo specifikai skirta kompiuterine technika ir programomis, kurios nepatenka į neapima kompiuterinio raštingumo turinį.

Įvertinant visuomenės plėtros kryptis, galima apibendrinti taip (Žinių ekonomikos plėtra, 2003):

1. Kompiuterinio neraštingumo likvidavimo problema, tai tik pirmasis ir būtinas žingsnis į informacijos visuomenę. Pilietinių funkcijų kompiuterinis vykdymas ir profesinė kompiuterinė kompetencija reikalauja kur kas gilesnio šiuolaikinių informacijos technologijų pažinimo bei manipuliavimo informacijos resursais įgūdžių.

2. Pilietinėms funkcijoms kompiuterizuoti (e-valdžiai įgyvendinti) ir profesinei kompiuterinei kompetencijai būtinas informacinis raštingumas, t.y. sugebėjimas pačiam apibrėžti savus informacinius poreikius, mokėti veiksmingai ir efektyviai naudotis kompiuteriniais informacijos šaltiniais, sugebėti pačiam kurti ir tvarkyti savus informacijos šaltinius, sugebėti panaudoti informaciją savo tikslams siekti, suvokti ekonominius, teisinius socialinius bei etinius informacijos gavimo ir panaudojimo klausimus.

3. Valstybės tarnautojų bei visuomenės informaciniam raštingumui ugdyti ir realizuoti būtinos technologijos ir priemonės, kurioms kurti ir vystyti reikalingos kompiuterinės instrumentinės priemonės, informacijos technologijų specialistai, palanki valstybės ir visuomenės aplinka bei abipusis jų suinteresuotumas.

Sparčiai besivystanti informacinė visuomenė diktuoja naujas sąlygas tiek verslo sektoriui, tiek ir **viešajam administravimui**, t.y. šiais sparčiai besikeičiančiais informacijos bei žinių laikais iškilę būtinybė informacines komunikacines technologijas pritaikyti viešojo administravimo institucijų veikloje, o tai paskatino valstybės tarnautojų, kaip ir visos visuomenės, piliečių kompiuterinio raštingumo siekiamybės problematiką.

1.3. Valstybės tarnyba ir informacinės komunikacinės technologijos valdyme

Dvidešimt pirmajame amžiuje visuomenė vystosi labai sparčiai: vis greičiau atnaujinama technika ir technologijos, keičiasi sukuriamos ir suvartojamos informacijos proporcijos, naudojamos vis tobulesnės informacijos sklaidos priemonės. Pasak L. Garkauskaitės ir V. Dagienės (2001) didelės apimties informacijos apdorojimas neįsivaizduojamas be kompiuterio ir atitinkamų informacinių komunikacinių technologijų. Taigi, informacinių komunikacinių technologijų taikymas informacijos sklaidai reikalauja kompiuterinio raštingumo gebėjimų(CEPIS, 2002).

Siekiant neatitolti nuo informacinės visuomenės keliamų reikalavimų valstybės valdyme pradėtos diegti naujos technologijos, kurios palengvina bendravimą tarp valdžios ir piliečių, t.y. vis plačiau išigali **elektroninė demokratija, elektroninė valdžia, vieno langelio principas, elektroninės paslaugos**. Akivaizdžiai išškyla poreikis, kad **valstybės tarnautojai** gebėtų pritaikyti informacines komunikacines technologijas valstybės valdyme. Savo ruožtu tai reikalauja nuolatinio valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo kompiuterinio raštingumo srityje.

Pasak A. Raipos (2001) **valstybės tarnautojų** lavinimas – viena svarbiausių viešojo administravimo reformos priemonių. Nors šalyje daug išsilavinusių bei kvalifikuotų specialistų, netobula įstatyminė bazė bei esamoji lavinimo tvarka stabdo valstybės tarnautojų mokymo pažangą. Pagal valstybės tarnybos įstatymą (1999) valstybės tarnautojų lavinimo sistemą sudaro:

- įvadinis mokymas
- tęstinis kvalifikacijos kėlimas.

Valstybės tarnautojų mokymo formos yra su einamosiomis pareigomis susijusios stažuotės, kursai, seminarai, paskaitos, tęstinės studijos aukštosiose mokyklose, nuotolinis (distancinis) mokymasis, pranešimų skaitymas mokslinėse praktinėse konferencijose, publikacijos mokslo leidiniuose. Siekiama sudaryti sąlygas gerinti valstybės tarnautojų profesionalumą, sukurti veiksmingą valstybės tarnybą. Pagal valstybės tarnautojų mokymo 2002–2006 metų strategiją **prioritetiniai valstybės tarnautojų mokymo tikslai** (DĖL Valstybės tarnautojų mokymo 2002–2006 metų strategijos patvirtinimo. 2002 m. liepos 8 d. Nr. 1073. Vilnius):

1. Pasirengimas vykdyti funkcijas, susijusias su Europos Sąjungos teisės (*acquis*) įgyvendinimu.
2. Pasirengimas dalyvauti Europos Sąjungos teisėkūros procese ir Europos Sąjungos institucijų veikloje.
3. Užsienio kalbų mokėjimas.
4. **Kompiuterinio raštingumo Europos standarto (ECDL) įgūdžių formavimas.**
5. Gebėjimų spręsti problemas, susijusias su Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginių tikslų (prioritetų) įgyvendinimu, tobulinimas.

Prioritetinės **valstybės tarnautojų mokymo** grupės (Valstybės ir savivaldybių tarnautojų kompiuterinio raštingumo standartas, 2001):

1. Valstybės tarnautojai, atsakingi už Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginių tikslų (prioritetų) įgyvendinimą.
2. Valstybės tarnautojai, kurie vykdo pasirengimo narystei Europos Sąjungoje funkcijas.
3. 18–20 kategorijų valstybės tarnautojai.
4. Valstybės tarnautojai, atsakingi už personalo tvarkymą.
5. Valstybės tarnautojai, pirmą kartą priimti į valstybės tarnybą konkurso būdu.
6. Kiti valstybės tarnautojai mokomi atsižvelgiant į valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų poreikius ir finansines galimybes.

A. Otas ir E. Telešius (2004) teigia, kad **valstybės tarnautojas**, įgijęs kompiuterinį raštingumą, turėtų gebėti:

- atlikti įvairius skaičiavimus;
- nuolat naudotis kompiuteriu, tiek atliekant skaičiavimus, ruošiant ataskaitas, dokumentus ar laiškus, tiek planuojant savo darbus ar praleidžiant laisvalaikį;
- mokėti išsikviesti įvairias programas, įvesti duomenis ir analizuoti gautus rezultatus;
- suprasti kompiuterių poveikį visuomenei;
- žinoti kompiuterių terminologiją;
- būti sumanių kompiuterių ir programinės įrangos vartotoju.

Valstybės tarnautojų bei informacinė visuomenės pozityvieji **kompiuterinio raštingumo aspektai** yra (European Commission, Ataskaita, 2002):

- *Informacijos apdorojimo greitis.* Tai informacijos paieškos, jos perdavimo bei kopijavimo greitis. Informacijos apdorojimo greitis - priežastis, turėjusi daugiausia įtakos formuojantis informacinei visuomenei.
- *Informacijos masiškumas.* Masiškumas skatina visuomenės švietimą, švietėjišką veiklą. Pastaroji tampa lankstesnė, intensyvesnė ir ekstensyvesnė. Per tą patį laiko tarpą galima daugiau sužinoti, išmolti. Visų be išimties amžiaus grupių visuomenės nariai gali siekti išsilavinimo, kelti kvalifikaciją.
- *Informacijos globalizacija.* Išplėtojus pasaulinį kompiuterių tinklą informacija tampa globaline.
- *Informacijos apdorojimo patogumas.* Informacijos apdorojimo patogumas pasireiškia kaip vartotojams patogios informacijos paieškos sistemos (programos), informacijos klasifikavimas pagal įvairius kriterijus, modernus dizainas ir kt.
- *Informacijos gausumas.* Kompiuterinė bei kita organizacinė technika suteikia praktiškai neribojamas galimybes informacijai kopijuoti ir dauginti. Tai suteikia galimybes surasti reikiamą informaciją bet kurios srities specialistui. Informacijos, jos šaltinių gausa didina ir informacijos saugumo laipsnį.
- *Alternatyvūs informacijos šaltiniai ir pateikimo formos.* Būdinga šiuolaikinių informacijos sistemų ypatybė - informacija dubliuojama, ji gali būti saugoma ir pateikiama vartotojams įvairiais pavidalais (teksto, grafikos, audio, video ir pan.).

Tuo tarpu F. Webster (2002) išskiria negatyvius informacinės visuomenės **kompiuterinio raštingumo aspektus**, kurie būtų nagrinėjami tokia tvarka:

- *Išaugę gyvenimo kaštai.* Nemažai lėšų turi būti skiriama ir padengti informacijos kaupimo bei atnaujinimo išlaidoms, užtikrinti informacijos saugumą, tinkamą apdorojimą.
- *Neteisėto manipuliavimo informacija padažnėjimas.* Išaugus informacijos kiekiams ir jai tapus lengvai prieinama, padidėja neteisėtų, nesankcionuotų veiksmų su informacija, duomenų bankais bei duomenų apdorojimo programomis.
- *Informacinės visuomenės narių susiskaldymas.* Šiuolaikinė visuomenė sparčiai skaidosi, susidaro dvi grupės: vadinamieji “profesionalai” - “žinantys viską apie nieką” ir “mėgėjai” - “žinantys nieką apie viską”.
- *Psichologinio, etinio pobūdžio problemos.* Greitai besivystančios informacinės komunikacinės technologijos sudaro sąlygas plisti reiškiniams, kurių anksčiau rimtai nevertino arba jų nebuvo.
- *Sunkumai, susiję su informacijos paieška esant informacijos gausumui.* Nemažai daliai informacinės visuomenės narių - nepatyrusiems kompiuterių vartotojams - sunku orientuotis, tuo labiau - efektyviai ir racionaliai panaudoti “informacijos vandenyną”.

Informacinė visuomenė tampa kaip niekada anksčiau laisva (Virbickaitė, Šaparnis, Šaparnienė, 2005). Jos nariams, tuo tarpu ir valstybės tarnautojams, atsiveria nauja laisvė nevaržomai saviugdai, gebėjimų tobulinimui, nuolat kelti kvalifikaciją kompiuterinio raštingumo srityje.

1.4. E- valdžia ir valstybės tarnautojų kompiuterinis raštingumas kaip esminis profesinės kompetencijos bruožas

Sparčiai tobulėjančios ir plintančios kompiuterinės technologijos skverbiasi į **valstybės valdymą** (Šaparnienė, Merkys, Balčiūnas, 2001). Informacinių komunikacinių technologijų svarba, pritaikomumas ir panaudojimas nuolatos analizuojami, tačiau viešasis sektorius sunkiau disponuoja informacinėmis komunikacinėmis technologijomis bei gebėjimais jas pritaikyti profesinėje veikloje (Paliulis, 2005).

Elektroninės valdžios apibrėžtis. Elektroninės valdžios (toliau – e. valdžia) raidos tendencijos, jos svarba valdžios įstaigų veiklos efektyvumui didinti bei demokratijai plėtoti ir kiti bruožai mokslinėje literatūroje nagrinėjami įvairiais požiūriais, paprastai, išryškinant vieną ar kitą aspektą. Iki šiol diskutuojama, kuris e. valdžios bruožas yra svarbiausias, ir pateikta daugybė e. valdžios sąvokos aiškinimų bei jos esmės vertinimų. Daugumoje tų diskusijų pripažįstama, jog esminis **e. valdžios** bruožas yra tas, kad, taikant šiuolaikines informacines ir komunikacines technologijas (toliau – IKT), atveriamos naujų galimybių valdžios įstaigoms bendradarbiauti ir šių įstaigų

paslaugoms teikti kitoms organizacijoms ir piliečiams. Siauresne prasme, **e. valdžia** – tai valstybinis informacinės infrastruktūros institutas, laiduojantis patogią viešosios informacijos prieigą bei apykaitą ir teikiantis viešąsias paslaugas informacinių technologijų pagrindu (El. valdžios plėtrą stabdo nekompetencija, 2007).

Pasak H. Zhou, e. valdžios tikslai gali būti siejami su trimis e. valdžios paslaugų teikimo modeliais (Domarkas, Lukoševičienė, 2006):

- 1) valdžia – valdžiai;
- 2) valdžia – verslui;
- 3) valdžia – piliečiams.

Kai kurių autorių nuomone, modelis *valdžia – valdžiai* daugeliu atžvilgių yra e. valdžios pagrindas (žr. 3 paveikslą), ir valdžia, norėdama sėkmingos elektroninės komunikacijos su piliečiais, pirmiausia turi tobulinti ir modernizuoti savo vidaus sistemą bei procedūras, t.y. tobulinti ir **valstybės tarnautojų kompiuterinį raštingumą**. E. valdžia – tai bendradarbiaujantis valdymas (angl. *collaborative governance*), pripažįstant, kad tas valdymas yra sudėtingas ir prieštaringas, kadangi viešasis valdymas daugiausia remiasi administravimu bei kontrole, ir tai daro įtaką valstybės tarnautojų elgsenai, o visuomenės dalyvavimo tame valdyme įtakai didinti reikalinga abipusė sąveika (El. demokratija išgelbės demokratiją? 2006).

Anot A. Misevičiaus visuomenė supranta **elektroninę valdžią** siaurąja prasme – tai daugeliu atveju yra paslaugos, pateikiamos elektroninėje erdvėje (Misevičius, 2000).

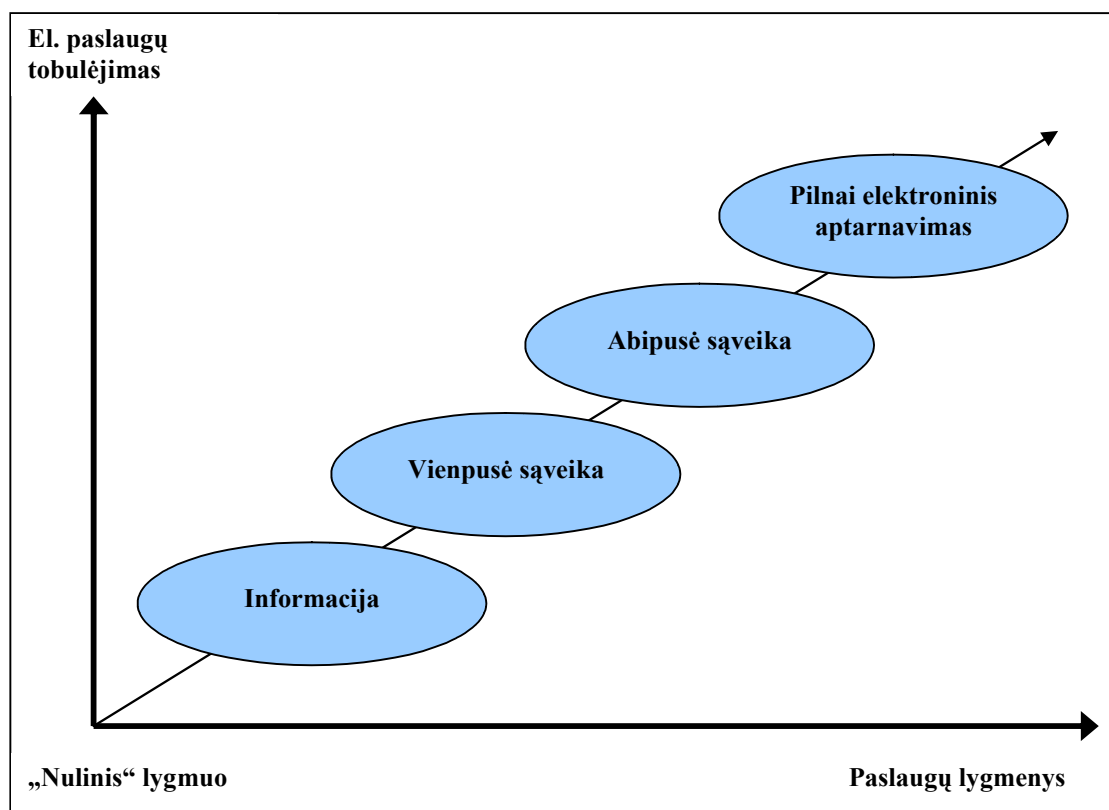
Valdžia siekia kuo paprastesnio, kuo patogesnio žmonių aptarnavimo. Norima, kad kiekvienas žmogus, pilietis savarankiškai susirastų reikalingą informaciją, kad valdžios institucijos galėtų kuo efektyviau, kokybiškiau, paprasčiau, patogiau, suprantamiau aptarnauti gyventojus, kad padėtų žmonėms tvarkyti savo reikalus ir kad žmogus kuo mažiau gaištų laiko susidurdamas su valdiškomis įstaigomis visa tai reikalauja ne tik valdininkų bet ir piliečių **kompiuterinio raštingumo** gebėjimų. (Elektroninės valdžios koncepcija. 2006).

Elektroninė valdžia – tai valstybinis informacinės infrastruktūros institutas, laiduojantis patogią viešosios informacijos prieigą ir apykaitą bei teikiantis viešąsias paslaugas informacinių technologijų pagrindu, kas savo ruožtu reikalauja kompiuterinio raštingumo kompetencijos (Limba, 2004). Kitaip tariant, **elektroninė valdžia** – tai visuomenės ir valdžios, ypač viešojo administravimo institucijų, sąveikavimas internetu ar telekomunikacijų tinklais, siekiant gauti arba teikti viešąją informaciją ir viešąsias paslaugas (El. valdžios plėtrą stabdo nekompetencija. 2007).

Elektroninė valdžia dažniausiai suvokiama kaip valstybinės valdžios tąsa elektroninėje erdvėje, dažniausiai pasireiškianti kaip valstybės funkcijų realizavimas, pasitelkiant informacines technologijas (Kiškis, Kraujelytė, 2005). E. valdžia yra vienas iš būdų pagerinti visuomenės ir

valdžios komunikavimo kokybę, modernizuoti **valstybės valdymą**, sėkmingai vykdyti valstybės reformą, prisitaikant prie žinių visuomenės reikalavimų. Ji turi tapti instrumentu, gerinančiu visuomenės institucijų ryšį su visuomene, skatinančiu ir keičiančiu viešojo sektoriaus veiklą efektyvaus administravimo kryptimi. Dėl šių priežasčių e. valdžia gali ir turi tapti vienu iš valstybės strateginio valdymo įgyvendinimo efektyvių veiksmų bei prioritetų (Elektroninė valdžia. 2007).

Iš įvairių elektroninės valdžios apibūdinimų galima išskirti dviejų lygių – siaurąją ir plačiąją – elektroninės valdžios sampratą (Abraitis, 2006). Siaurąja prasme elektroninė valdžia siejama su valdžios institucijų informacijos ir paslaugų teikimu elektroniniais kanalais (žr. 3 paveikslą). Plačiąja prasme ji apima įvairius informacinių ir telekomunikacijų technologijų diegimo viešajame sektoriuje aspektus, kadangi paslaugų teikimas neatsiejamas nuo platesnio konteksto: teikimo kanalų ir būdų, bendravimo tarp piliečių ir valdžios institucijų priemonių, valstybės ir savivaldybių **tarnautojų kompetencijos** informacinių technologijų srityje, galiausiai – gyventojų galimybių pasinaudoti informacinių technologijų priemonėmis (Žilionienė, 2004).

3 pav. Elektroninių paslaugų lygmenų struktūra

Šaltinis: 2004 m. Europos Komisijos penktojo kasmetinio tyrimo duomenų ataskaita.

Kad elektroninė valdžia būtų sėkmingai vystoma, svarbu nuosekliai plėtoti elektroninį turinį, skatinti paslaugų teikimą elektroniniais būdais ir užtikrinti galimybę (Elektroninės valdžios koncepcija, 2007). To pasekoje turi būti atkreiptas dėmesys į **valstybės tarnautojų** potencialų lavinimą, t.y. valstybės tarnautojus išmokyti pritaikyti savo nuolatiname darbe informacines komunikacines technologijas, bei savo veiklą perkelti į elektroninę erdvę, taip tobulinant savo

kompiuterinio raštingumo gebėjimus (E. valdžia. Lietuva – Lietuvos centriniai interneto vartai, 2007).

Tradiciskai suprantamam kompiuterio vartotojui pirmiausia reikalingas **technologinis kompiuterinis raštingumas** – mokėjimas dirbti su asmeniniu kompiuteriu ir labiausiai paplitusia bendrojo naudojimo programine įranga vartotojo lygiu (Otas, Telešius, 2003).

Tenka konstatuoti, kad **valstybės tarnautojo** efektyvios veiklos elektroninėje erdvėje užtikrinimui būtinas ir **profesinis kompiuterinis raštingumas**, kuris turi padėti suformuoti konkrečios profesijos kompiuterio vartotojui aiškia kompiuterio taikymo savo profesinėje veikloje motyvaciją. **Valstybės tarnautojai** turi suprasti, kokios naudos ir naujų profesinių galimybių suteikia kompiuteris darbo vietoje ir kokių problemų gali iškilti, jei informacinės technologijos bus ignoruojamos.

Siekiant efektyviai taikyti informacines technologijas valstybės valdyme, turi būti ugdomas šių sričių darbuotojų **profesinis kompiuterinis raštingumas**. Atsižvelgiant į tai, kad nemaža dalis dabartinių valstybės ir savivaldybių tarnautojų yra baigę mokyklas ir universitetus tada, kai informacinės technologijos šalyje žengė pirmuosius žingsnius, būtina daugiau dėmesio skirti **kompiuterinio raštingumo** ugdymui (*FINAL Recommendation concerning of the eEurope action line: “Establish a European diploma for basic information technology skills, with decentralized certification procedures“*, 2001).

Šiuo metu industrinį amžių keičiant informaciniu, valstybių strateginiais resursais tampa žinios ir informacija (Pečiuliauskienė, 2005). Todėl per palyginti trumpą laiką informacijos ir komunikacijos technologija, reikalaujama naujų kompetencijų ir keldama kitokius kvalifikacinius reikalavimus valstybės tarnautojams, tampa viena iš pagrindinių šiuolaikinės visuomenės gyvenimo sudedamųjų dalių (Baranauskas, Šaparnis, Šaparnienė, 2005).

Daugelio vyriausybės pranešimuose yra pažymima, kad politinės demokratijos srityje yra būtinos skubios naujovės, kurios pakoreguotų politinių sprendimų priėmimo tvarką, pagerintų kontaktus tarp piliečių ir įstatymų leidėjų, į politinį gyvenimą įtrauktų daugiau žmonių, suteiktų jiems didesnes galimybes gauti informaciją ir dalyvauti politinėse diskusijose (El. demokratija išgelbės demokratiją?, 2006).

Valstybės valdymui reikia šiuolaikinės **kompiuterinės ir telekomunikacinės technologijos**, kurios leistų patogiai ir greitai gauti bei perduoti informaciją (Žilionienė, 2005).

Elektroninės demokratijos sąvoka glaudžiai siejasi su elektronine valdžia, kurios pagrindas – daugelyje šalių įgyvendinamos pastangos modernizuoti valdžią, siekiant sumažinti kylančios iš piliečių nepasitenkinimą dabartine situacija. Daugelyje Europos valstybių **elektroninė demokratija** yra suprantama kaip informaciniai tinklai, naudojami visuomenei informuoti apie rengiamus ir

priimtus teisės aktus, įvairių valstybės institucijų sąveiką, piliečiams konsultuoti ir panašiai (Kochmanaitė, 2002).

Viešųjų paslaugų perkėlimas į elektroninę terpę pastaraisiais metais tampa vienu kertinių **elektroninės valdžios** plėtros uždavinių. Elektroninių viešųjų paslaugų teikimo lygis, priklausomai nuo šalies, institucijos ir paslaugos, bei nuo **valstybės tarnautojo kompiuterinio raštingumo** svyruoja nuo paprastos informacijos ir paraiškų formų pateikimo internete iki interaktyvių, integruotų ir kiekvienam vartotojui pagal jo asmeninius poreikius pritaikytų paslaugų teikimo (Žilionienė, 2003). **Paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę reikalauja iš valstybės tarnautojo nuolatos tobulinti bei keltis kompiuterinio raštingumo kvalifikaciją.**

Daugelyje pažengusių demokratinių valstybių jau veikia elektroninės valdžios programos, kurios yra daugiausia orientuotos į valdžios paslaugų teikimą internetu. Tačiau yra svarbu pabrėžti, kad sėkminga e. valdžios veikla dar negarantuoja demokratinių procesų pagyvėjimo. Norint, kad klestėtų ne tik e. valdžia, bet ir e. demokratija, reikia peržengti vienpusišką paslaugų teikimo modelį ir išnaudoti tuos informacinių technologijų privalumus, kurie leistų piliečiams ne tik sumokėti mokesčius internetu, bet ir sudarytų sąlygas viešoms diskusijoms apie tai, kur išleidžiami tie mokesčių pinigai (Kochmanaitė, 2002).

Kalbant apie e. demokratiją dažnai nekreipiama dėmesio į pačias informacines ir komunikacines technologijas. Jos negali būti neutralios bet kokiuose procesuose, todėl reiktų apmąstyti galimus padarinius ir paanalizuoti jų pritaikymo galimybes.

Apibendrinant, galima būtų sakyti, kad **elektroninė demokratija** turėtų būti kaip galimybė piliečiams dalyvauti priimant įvairius sprendimus elektroniniu būdu. Elektroninio viešojo administravimo plėtros iniciatyvos, apimančios tiek technologinių sprendimų diegimą, tiek naujus poreikius atitinkančios kvalifikacijos valstybės tarnautojų rengimą, lemia naujus valdžios institucijų ir piliečių sąveikos būdus, socialinių partnerių įsitraukimą į valdymą, naujas viešosios nuomonės reiškimo galimybes. Visi šie procesai, įgyvendinami efektyviai ir laiku, gali tapti pagrindu elektroninės demokratijos plėtrai.

Visos išvardytos naujos galimybės darbe bei visuomeniniame gyvenime reikalauja darbo **kompiuteriu gebėjimų, kompiuterinio raštingumo**. Vis daugiau valstybės tarnautojų pripažįsta šių gebėjimų būtinumą.

Apibendrinant, galima būtų sakyti, kad elektroninės valdžios ir elektroninės demokratijos idėjas visuomenėje realizuoti trukdo didele dalimi valstybės tarnautojų **kompiuterinio raštingumo** kompetencijos stoka.

1.5. Kompiuterinio raštingumo vertinimo ir sertifikavimo problematika

Pradedant dirbti kompiuteriu, pirmiausiai susipažįstama su kompiuterio sandara ir palaipsniui įsisavinamos pagrindinės bendrojo naudojimo programos. Šios kompiuterio vartojimo žinios tampa pagrindu, siekiant pradėti dirbti elektroninėje erdvėje. Skirtingi kompiuterio vartotojai mokosi ir dirba skirtingoje aplinkoje, skirtingas bendras jų išsilavinimo lygis, todėl neretai yra sunku apibūdinti, ką realiai moka konkretus kompiuterio vartotojas ir ką iš tikro reiškia deklaruojamas kompiuterinis raštingumas (Otas, Telšius, Gladh, 2003).

Susiformuoja valstybės tarnautojų **kompiuterinės kompetencijos** vertinimo problema ir poreikis, siekiant nustatyti dirbančiojo kompiuterio aplinkoje žinių ir įgūdžių lygi, nes tai šiuolaikinėmis sąlygomis tampa svarbia bendros profesinės kompetencijos dalimi. Vertinimas turi būti vykdomas pagal vieningus kriterijus ir plačiai taikomas (Borzovs, Otas, Telšius, Vitins, 2001). Reikalingas vieningas sertifikatas – dokumentas, rodantis asmens sugebėjimų atitikimą tam tikro standarto reikalavimams.

Pasak A. Oto ir E. Telešiaus (2004) Europos informatikos profesionalų sąjungų taryba CEPIS inicijavo Europos kompiuterinio raštingumo programos kūrimą ir diegimą. Europos kompiuterinio raštingumo programa diegia vieningą kompiuterio vartotojo sertifikatą ECDL (European Computer Driving Licence). **ECDL** – tai bendras Europos šalių sertifikatas, patvirtinantis jį pateikiančių asmenų darbo su kompiuteriu įgūdžius (EuroAtaskaita, 2001). **Sertifikato įvedimo tikslas** – suvienodinti reikalavimus, keliamus kompiuterių vartotojams visose Europos valstybėse, kurie parodytu, kad testus išlaikę asmenys yra pasirengę darbui naudojant informacines technologijas ir sugeba savarankiškai dirbti prie kompiuterio bei moka naudoti pagrindines taikomas programas vartotojo lygiu. ECDL programa vieninga visų specialybių ir bet kokio amžiaus kompiuterio vartotojams (*European E-Skills Summit Declaration*. Deklaracija, 2002).

Pagal priimtą įstatymą valstybės tarnautojas privalo turėti ECDL pažymėjimą (Valstybės žinios, 2007). Kompiuterinio raštingumo valstybės tarnautojams Standarte nustatomi kompiuterinio raštingumo reikalavimai privalomi visiems A, B ir C lygio tarnautojams, išskyrus:

- politinio (asmeninio) pasitikėjimo tarnautojus (A ir B lygis);
- atliekančius ūkines technines funkcijas (C lygio).

2007m. Valstybės žinios Nr. 42 skelbiama: „kad pareigūnams privalomi kvalifikacijos reikalavimai minimalūs valstybės tarnautojų kompiuteriniam raštingumui“.

ECDL sertifikato turi siekti valstybės tarnautojai. Europos Sąjungos valstybių institucijos **ECDL** sertifikavimo sistemą taiko vertinant savo darbuotojų kompiuterinius įgūdžius. Tai, kad **ECDL** sertifikatą turi visi **valstybės tarnautojai**, tampa prestižiniu, aukštą organizacijos

kompiuterizacijos lygį patvirtinančiu rodikliu. ECDL programa nesiejama ir nepriklauso nuo programinės įrangos, ji nustato pačius reikalingiausius darbo su kompiuteriu įgūdžius. **ECDL** programa kompiuterio vartotojams susideda iš septynių modulių (Lietuvos kompiuterininkų sąjunga informacinių technologijų institutas. 2001):

1. Pagrindinės informacinių technologijos sąvokos.
2. Kompiuterio naudojimas ir bylų tvarkymas.
3. Tekstų tvarkymas.
4. Skaičiuoklės.
5. Duomenų bazės.
6. Pateikčių rengimas.
7. Informacija ir komunikacija.

Kompiuterių vartotojų testavimui, tame tarpe ir **valstybės tarnautojų**, Lietuvoje sukurta originali automatizuoto testavimo sistema (Žvelgiant į Europos Sąjungą: Lietuvos ir kitų ES kandidačių žinių visuomenės plėtros procesų ir jų valdymo apžvalga, 2004). Testuojamam asmeniui iš kiekvieno modulio pateikiama 30 klausimų (naujos versijos SV4 testams – 36 klausimai), kuriuos reikiama tvarka generuoja testavimo sistema. Testas laikomas išlaikytu, jeigu per testavimui skirtą laiką teisingai atsakoma į 80% (naujos versijos SV4 testams – 75%) klausimų. Prie lietuviškos testavimo sistemos jungiamasi per internetą. Teisę prie jos jungtis turi tik įgaliotieji ECDL testavimo centrai. Kiekvienas **valstybės pilietis**, atėjęs į ECDL testavimo centrą ir pateikęs savo pasą, gali už centro nustatytą kainą laikyti ECDL testus arba atrankos (įvadinius) testus. Atrankos testai padeda įvertinti pasiruošimą tikriesiems testams (Lietuvos nacionalinėje informacinės visuomenės plėtros strategijoje, 2001).

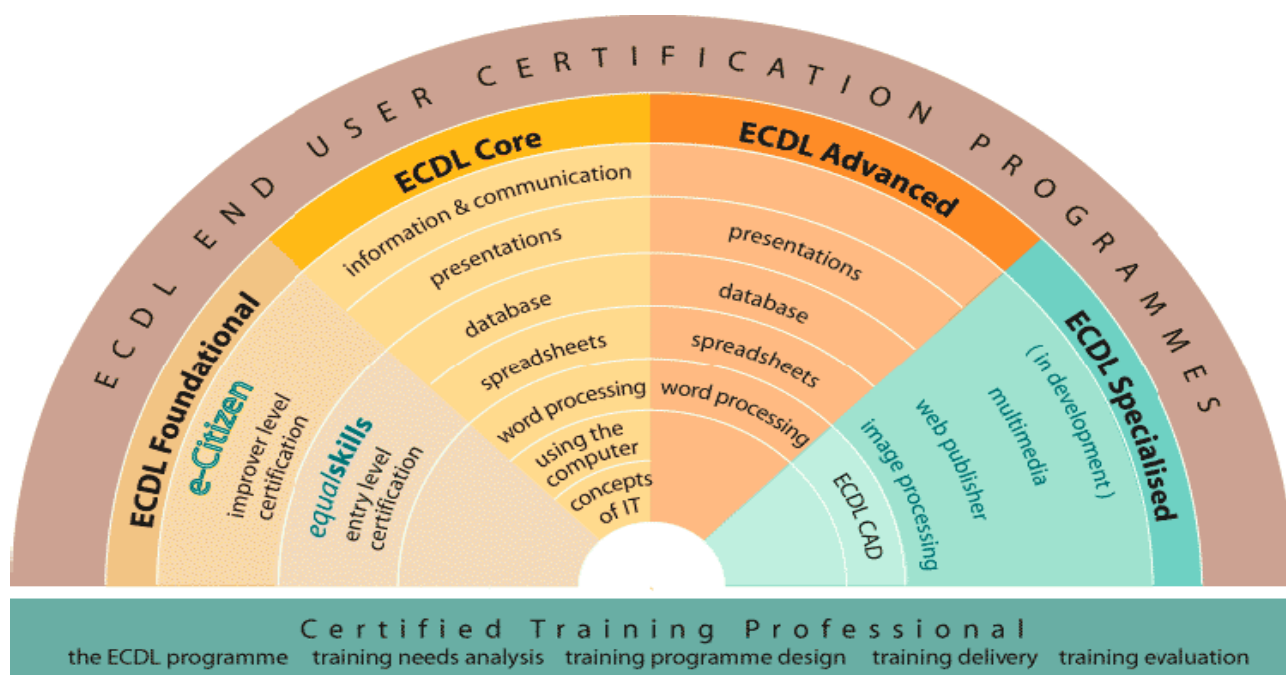
Tačiau reikia pažymėti, kad valstybės tarnautojams yra suteikta galimybė pasinaudoti valstybės biudžeto lėšomis, atliekant kompiuterinio raštingumo sertifikavimą (Otas, Telšius, 2003).

1.6. Kompiuterinio raštingumo programų vystymas Europoje ir Lietuvoje

Europos Komisijos 2002 metų gruodžio 5 dienos e. įgūdžių deklaracijos ir Europos Tarybos išvadų pagrindu 2003 metų kovo mėnesį buvo įsteigtas Europos e. įgūdžių Forumas. Jo tikslas buvo suburti įvairius socialinius ir verslo partnerius, siekiant išklausti įvairias nuomones ir suaktyvinti diskusijas bei bendrus veiksmus šioje srityje. Forumas 2004 metų rugsėjį išleido ataskaitą „E. įgūdžiai Europai: iki 2010 metų ir vėliau“ (European e-Skills, 2003), kurioje apibrėžė e. įgūdžių sąvoką, išryškino pagrindines šios srities problemas ir numatė jų sprendimo kelius. Viena iš rekomendacijų tiesiogiai skirta e. įgūdžiams. Pažymima, kad reikia nustatyti Europos standartą minimaliems **kompiuterinio raštingumo** reikalavimams apibrėžti. Tam reikia naujai įvertinti ir

panaudoti jau žinomus metodus, kuriuos naudojant **kompiuterinis raštingumas** yra mokomas ir akredituojamas, visų pirma tai ECDL infrastruktūra. Tolesnius **tyrimus kompiuterinio raštingumo** ir prognozuojamų e. įgūdžių srityje vykdė pagrindinės šioje problematikoje žinomos organizacijos, tokios kaip EICTA (European Information and Communication Technologies Association), Europos profesinio mokymo plėtros centras (CEDEFOP, European Centre for the Development of Vocational Training), Europos informatikos profesionalų sąjungų taryba CEPIS ir kt. Visi tyrimai rodo ne tik **kompiuterinio raštingumo įgūdžių ir kompetencijos stygių**, bet ir bendros e. įgūdžių klasifikavimo, vertinimo ir pripažinimo sistemos poreikį. CEPIS darbo grupė, remdamasi ECDL fondo praktiniu įdirbiu, jau anksčiau siūlė e. įgūdžius klasifikuoti pagal savo sukurtą CEPIS IT Competence Maturity Model (*Visuotinis kompiuterinis raštingumas*. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, švietimo informacinių technologijų centras, Kauno technologijos universiteto kompiuterinio raštingumo centras. Kaunas, 2004).

Kuriant naujas **kompiuterinio raštingumo** sertifikavimo programas yra būtinas e. įgūdžių sistematizavimas. 2005 metų lapkričio mėnesį ECDL Fondo vadovai pristatė pilną e. įgūdžių sistemą Digital Literacy Framework (DLF). Digital Literacy Framework – tai sisteminis požiūris į visus e. įgūdžius, leidžiantis juos įvairiai grupuoti, kuriant naujas ar modifikuojant esamas **kompiuterinio raštingumo** sertifikavimo programas (*Visuotinis kompiuterinis raštingumas*. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, švietimo informacinių technologijų centras, Kauno technologijos universiteto kompiuterinio raštingumo centras. Kaunas, 2005). Tokio sisteminio požiūrio poreikį apsprendė pastaruoju laiku įvestos naujos sertifikavimo programos (žr. 4 paveikslą).

4 pav. ECDL Fondo sertifikavimo programų spektras

Šaltinis: *Visuotinis kompiuterinis raštingumas*. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, švietimo informacinių technologijų centras, Kauno technologijos universiteto kompiuterinio raštingumo centras. Kaunas.

ECDL programa pradėta diegti daugelyje kitų žemynų valstybių ir ECDL tapo pasauline ICDL (International Computer Driving Licence) programa (*Visuotinis kompiuterinis raštingumas*. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, švietimo informacinių technologijų centras, Kauno technologijos universiteto kompiuterinio raštingumo centras. Kaunas, 2006). Tačiau, tenka konstatuoti, kad **ECDL** programa šiek tiek praranda savo plėtros tempus Europoje ir vis labiau tampa orientuota į kitų žemynų (daugiausiai Azijos) šalis.

2. VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ KOMPIUTERINIO RAŠTINGUMO RAIŠKOS IR TOBULINIMO TENDENCIJŲ TYRIMO ANALIZĖ

2.1. Tyrimo instrumento pagrindimas

Remiantis teorine analize bei kitų autorių atliktais kompiuterinio raštingumo tyrimais (D. Šaparnienė, 2002; Visuotinis kompiuterinio raštingumo tyrimas, 2006 ir kiti) sudarytas tyrimo instrumentas bei atliktas valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo tyrimas.

Empirinio tyrimo duomenų rinkimui magistro darbe panaudotas anketavimo metodas. Anketos klausimai – tai indikatoriai, kurie gali nustatyti indikata (požymį, reiškinį) ir tiesiogiai (pavyzdžiui, norint sužinoti tiriamojo nuomonę), ir netiesiogiai (kai tiriamas elgesys) (Kardelis, 2002). Valstybės tarnautojams pateiktos klasikinės kompozicijos anketos: įvadinė dalis, pagrindinė dalis, demografinė dalis (Martišius, Kėdaitis, 2003). Įvadinėje anketų (valstybės tarnautojams) dalyje nurodoma, kas organizuoja apklausą, nurodomas tyrimo tikslas, organizuojamos apklausos svarba, pateikiama instrukcija, kaip užpildyti anketą, užtikrinamas atsakymų anonimiškumas.

Valstybės tarnautojų anketoje (žr. 1 priedą) pateikiami kombinuoti klausimai: uždari ir atviri, tačiau dominuoja uždaro tipo klausimai. Pastarųjų pranašumas tas, kad pateikiamos atsakymų alternatyvos, lengviau pasirinkti tinkamą atsakymą; be to tyrėjui nereikia klasifikuoti atsakymų, o tai padeda išvengti subjektyvumo; lengviau kiekybiškai apdoroti duomenis; lengviau lyginti ir gretinti; didesnis indikatorius patikimumas. Uždaro tipo klausimų ribotumas kompensuojamas atviros formos klausimais, paliekama vietos respondentams išsakyti savo nuomonę (Kardelis, 2002).

Kadangi kompiuterinis raštingumas – tai daugialypis konstruktas, sudarytas iš įvairių komponentų, tai valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo tyrimui skirtose anketose pateikiami klausimai ne tik susiję su kompiuterinio raštingumo raiška ir tobulinimu, bet nagrinėjama respondentų nuostatos nagrinėjamu klausimu. Tyrimo instrumento (anketos) struktūra pateikiama 2 lentelėje.

Anketoje pateikti 48 klausimai, iš kurių 6 – atviri klausimai, 2 – mišrūs klausimai ir 40 uždaro tipo klausimų. Pastarieji suskirstyti į 4 blokus (žr. 2 lentelę).

Tyrimo instrumento diagnostiniai blokai

Bloko pavadinimas	Bloko charakteristika	Požymių skaičius
Socialiniai – demografiniai veiksniai	Amžius, lytis, gyvenamoji vieta, baigta studijų pakopa, prieš kiek laiko baigtos studijos, darbo vieta, valstybės tarnautojo kategorija.	8
Santykio su kompiuteriu kontekstas	Kokiomis programomis moka dirbti? Kaip dažnai naudojasi kompiuteriu? Kaip dažnai naudojasi internetu? Kokiu tikslu naudoja internetą?...	12
Kompiuterinio raštingumo raiškos veiksniai	Ar reikalingi kompiuterinio raštingumo kursai? Kiek dažnai juos reikia lankyti? Ar turi kompiuterinio raštingumo pažymėjimą? Kiek laiko turi kompiuterinio raštingumo pažymėjimą?...	21
Kompiuterinio raštingumo tobulinimo veiksniai	Požiūris į kompiuterio naudojimą darbo metu. Darbo vietų kompiuterizavimo lygis. Požiūris į kompiuterinio raštingumo tobulinimą...	7

Tyrimo instrumente dėmesys buvo koncentruojamas į kompiuterio naudojimą tiek namuose, tiek darbo metu, siekiama išsiaiškinti, kiek valstybės tarnautojų turi kompiuterinio raštingumo pažymėjimus ir kiek dažnai pareigūnai kelia savo kvalifikaciją šioje srityje. Be to atkreipėme dėmesį, kaip dažnai buvo lankomi kompiuteriniai kursai ir kaip tai susiję su kompiuterio naudojimu. Buvo stengtasi išsiaiškinti, ką asmuo sugeba atlikti kompiuteriu ir ar tai atitinka kompiuterinio raštingumo standartus.

2.2. Duomenų statistinio apdorojimo schema

Gauti statistiniai duomenys buvo apdoroti taikant statistinių duomenų apdorojimo programą *SPSS (Statistical Package For Social Sciences)*. Duomenų analizei be įprastinių aprašomųjų statistinių metodų buvo taikyti ir daugiamačiai statistiniai metodai (vidurkis). Apdorota informacija susisteminta.

Faktorinė analizė tyrime panaudota norint sutankinti pirminius kintamuosius ir sudaryti skales bei indeksus. Stebimų veiksnių skaičiaus redukavimas iki vidinių veiksnių (metapožymių) – svarbiausia faktorinės analizės operacija, kurios metu iš gausios, tarpusavyje stipriai koreliuotos veiksnių grupės išskiriame keletą ortogonalų komponentų, kurie turi būti traktuojami kaip aukštesnės eilės kintamieji negu pirminiai grupavimo rodikliai (Martišius, Vaičiūnas, 2001). Faktorinė analizė ne tik parodo statistinio ryšio tarp kelių požymių stiprumą (koreliacijos koeficientu), bet ir išryškina latentinius požymius, jų priežastis, tarpusavio priklausomybės

dėsningumus, pateikia nagrinėjamo reiškinių struktūrą (Merkys, 1996; Анастаси, Урбина, 1982; Бурлачул, Морозов, 1999). Magistro darbe faktorinė analizė atlikta koreliacinės matricos pagrindu, panaudojant pagrindinių komponenčių metodą ir VARIMAX rotaciją, t.y. kintamųjų ašiu pasukimas ieškant maksimalios dispersijos (Šaparnienė, 2002).

Ar kintamieji tinka faktorinei analizei įvertinta Kaizerio-Mejerio-Olkinio (KMO) koeficientu. Jei $KMO < 0,5$ – faktorinė analizė nepriimtina (Čekanavičius, Murauskas, 2002). Faktorinis svoris L parodo kintamojo statistinio ryšio glaudumą, kuris išreiškiamas koreliacijos koeficientu tarp kintamojo ir ekstrahuoto faktoriaus. Koraliacinė analizė panaudota reikiant nustatyti statistinį ryšį tarp kintamųjų. Ryšiui tarp kintamųjų nustatyti vartotas Pearson'o koreliacijos koeficientas (Merkys, 1996). Koraliacinis ryšys:

- 0- 0,20- ryšio tarp požymių iš esmės nėra;
- 0,20- 0,40- ryšys tarp požymių silpnas;
- 0,40- 0,60- ryšys esminis;
- 0,60- 0,80- ryšys stiprus;
- 0,80- 1- ryšys labai stiprus.

Faktoriaus sklaida rodo, kokią procentinę dalį visumos paaiškina tiriamasis objektas ir gali būti interpretuotinas, jei paaiškina ne mažiau kaip 10% sklaidos (Šaparnienė, 2002).

Psichometriniam tyrimo kintamųjų tinkamumui pagrįsti buvo atlikta reliabilumo (patikimumo) analizė (Cherchill, 2000). Skalių validumo laipsnį rodo vidinės konsistencijos koeficientas Cronbach- α (priimtinas koeficiento kitimo intervalas $0,5 \leq \alpha < 1$; artėjančios prie vieneto Cronbach- α koeficiento reikšmės parodo didelę skalių vidinę konsistenciją (Bitinas, 1998; Kardelis, 2002).

Hipotezėms apie kintamojo skirstinį populiacijoje tikrinti naudojamas χ^2 (chi kvadratu) suderinamumo kriterijus (chi- square). χ^2 kriterijus tikrina hipotezę, kad porinės dažnių lentelės eilučių ir stulpelių kintamieji yra priklausomi. Kintamųjų priklausomybei vertinti taikytas χ^2 kriterijus. Siekiant išsiaiškinti, ar stebimi kintamieji yra priklausomi ar nepriklausomi, t.y. tikrinant požymių nepriklausomumą, naudojami įvairūs koreliacijos koeficientai. Tuo atveju, kai kintamieji yra kokybiniai, taikomas χ^2 kriterijus. χ^2 kriterijus atsako į klausimą, ar požymiai priklausomi. Priklausomybės kryptys sužinomos analizuojant dažnių lenteles, o pats kriterijus, esant reikšmingumo lygmeniui $p < 0,05$, tik parodo ryšio buvimą. χ^2 kriterijus taip pat taikomas homogeniškumo hipotezėms tikrinti, t.y. siekiant išsiaiškinti. Kaip ir nepriklausomumo tikrinimo atveju, χ^2 homogeniškumo kriterijus tik atsako į klausimą, ar požymio skirtingose populiacijose skirstiniai skiriasi. Patys skirtumai nustatomi nagrinėjant dažnių lenteles (Čekanavičius, Murauskas, 2002).

2.3. Tyrimo imties charakteristika

Pasak K. Kardelio (2002) empiriniuose tyrimuose labai svarbus imties tūris ir jo parinkimo būdas. Vienas svarbiausių imties sudarymo reikalavimų – reprezentatyvumas, nes būtent ši charakteristika lemia, ar ištyrus imtį galima padaryti patikimas išvadas apie visą populiaciją. Imties reprezentatyvumas susijęs su imties didumu. Tačiau labai didelės imtys naudojamos retai, kadangi panašaus patikimumo informaciją galima gauti ir iš vidutinio didumo imčių, nes reprezentatyvumas priklauso ne tik nuo imties didumo, bet ir nuo jos sudarymo metodo (Čekanavičius, Murauskas, 2002). Atsitiktinis tiriamosios grupės parinkimo būdas suteikia vienodas galimybes kiekvienam populiacijos individui patekti į grupę.

Planuojant atlikti tyrimą, labai svarbu nustatyti imtį, kuria remiantis būtų galima pagrįsti iškeltas hipotezes ir padaryti statistiškai teisingas išvadas, kitais žodžiais tariant, svarbu, kad imtis būtų reprezentatyvi. Mokslinėje literatūroje siūloma įvairių imties apskaičiavimo būdų. Vienas jų - tai naudotis formule.

$$K = \{n/N\} * 100 \%$$

Čia K- parodo populiacijos dydį, kuris pateko į imtį, n- imties didumas, N- populiacijos didumas.

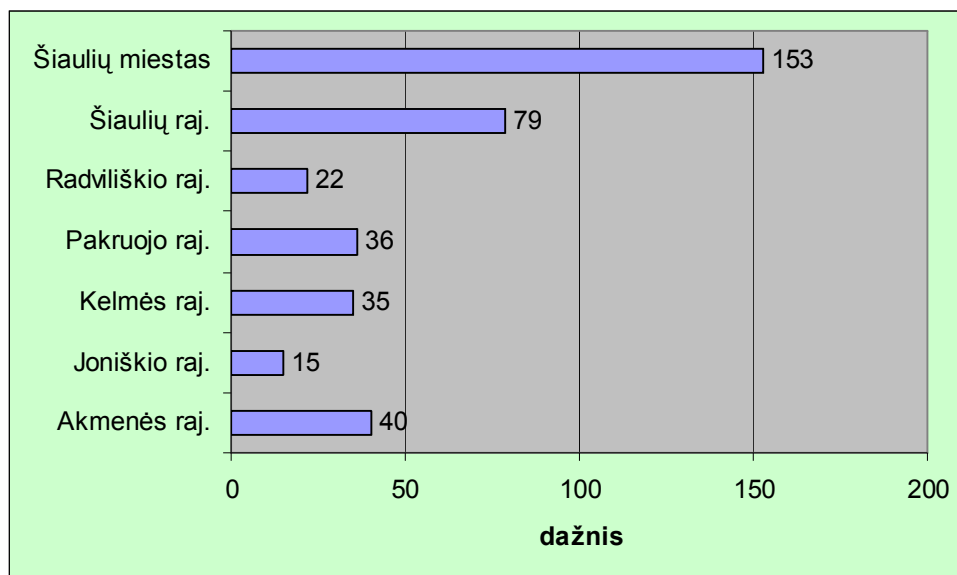
Imties kuri rekomenduojama nustatyti, vadovaujantis ir specialiomis lentelėmis, kurios sudarytos su 5 proc. paklaida. Tokiose lentelėse nurodomas reikiamų reprezentatyvios imties atvejų skaičius (B. Bitinas, 1998).

Valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo tyrime dalyvavo 380 Šiaulių apskrities valstybės tarnautojų, kurie buvo atrinkti atsitiktinės atrankos būdu.

Iš viso buvo išdalinta 500 anketų, atgal grįžo ir buvo apdorota 380 anketų. Anketų grįžtamumo kvota siekė 76 proc., ir gali būti apibrėžta kaip vidutiniška.

Duomenų rinkimas vyko pakankamai sklandžiai, dauguma valstybės tarnautojų neprieštaravo užpildyti anketą.

Respondentų pasiskirstymas pagal apskrities rajonus ir Šiaulių miestą pateikta 5 paveiksle.

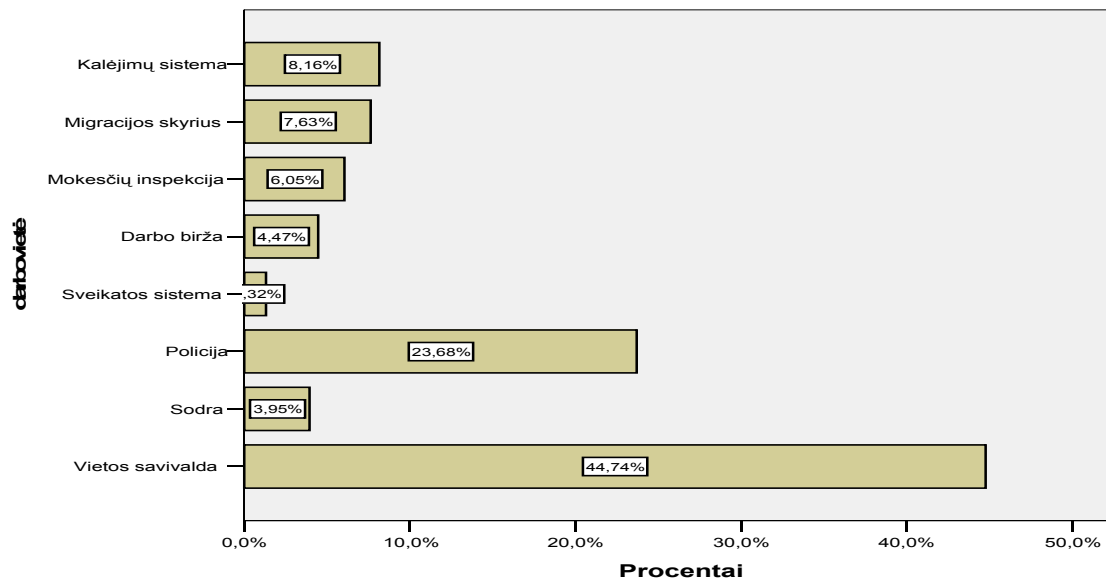

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal apskrities rajonus (N= 380)

Kaip pastebime 5 paveiksle didžioji dalis tyrime dalyvavusių respondentų buvo iš Šiaulių miesto (40,26 proc. visų apklaustųjų), mažiausiai respondentų dalyvavo iš Joniškio rajono (3,95 proc.).

Kadangi tyrimo tikslas – ištirti valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo raišką ir tobulinimo tendencijas buvo apklaustas gana įvairus pagal darbo specifiką pareigūnų spektras, t.y. savivaldos darbuotojai, viešosios tvarkos ir prevencijos institucijos (policija, migracijos departamentas, kalėjimų departamentas), socialinės srities darbuotojai (Sodra, Darbo birža) bei dirbantieji sveikatos sistemoje.

Tyrime dalyvavo ir išreiškė savo nuomonę net 44,74 proc., N = 170 vietos savivaldos darbuotojų. Pastarieji sudarė didžiausią apklaustųjų dalį. Tyrimo anketa buvo išplatinta tiek savivaldos administracijos darbuotojams, tiek tarybos bei valdybos nariams, seniūnijų atstovams (žr. 6 paveikslą).

6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietą (N= 380)

Tyrimo respondentų pasiskirstymas pagal lytį pavaizduotas 3 lentelėje.

3 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal lytį (N= 380)

Lytis	Valstybės tarnautojai	
	N	%
Moterys	247	65
vyrai	133	35

Galima pastebėti, didžioji dalis respondentų buvo moterys, t.y. net 65 proc. Išanalizavus STD 2005-2006 m. duomenimis, viešajame sektoriuje dirbančių moterų skaičius sparčiai auga, t.y. nuo 1998 m. dirbančių moterų skaičius viešajame sektoriuje palaipsniui išauga nuo 33,90 proc. iki 44,80 proc.

4 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (N= 380)

Pasiskirstymas pagal amžių	Valstybės tarnautojai	
	N	%
iki 25	36	9,47
26- 35	115	30,26
36- 45	121	31,84
46- 55	79	20,80
virš 56	29	7,63

Atliekant tyrimą, svarbi demografinė charakteristika – valstybės tarnautojų amžius (žr. 4 lentelę). Tiriamųjų amžius svyruoja nuo 36 iki 45 metų (31,84 proc.), mažiausiai dirbančių valstybės tarnautojų buvo 56 ir daugiau metų (jų skaičius nesiekia net 7,63 proc.). Pakankamai mažai (9,47 proc.) respondentų buvo iki 25 metų. Tyrime dalyvavusių amžiaus vidurkis yra 43 metai.

Visuotiniu kompiuterinio raštingumo tyrimas (2006) rodo, kad dauguma valdininkų yra 36-45 metų. Tyrime dalyvavusių respondentų amžius atitinka faktines tendencijas.

Vienas iš svarbiausių kintamųjų yra išsilavinimas. Svarbu išanalizuoti valstybės tarnautojų įgytą išsilavinimą (žr. 5 lentelę).

5 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (N= 380)

Pasiskirstymas pagal išsilavinimą	Valstybės tarnautojai	
	N	%
Doktorantūra	6	1,58
Magistrantūra	149	39,20
Bakalauro studijos	193	50,80
Aukštesnysis	29	7,63
Pagrindinis	3	0,79

Didžiausia dalis tyrime dalyvavusių respondentų yra baigę bakalauro studijas (50,80 proc.). Tačiau būtina pažymėti, kad ne maža dalis respondentų (39,20 proc.) jau turi įgiję magistro laipsnį ir apie 2 proc. respondentų – daktaro laipsnį.

Valstybės tarnautojų pareigybės skirstomos į 20 kategorijų. Aukščiausia yra 20 kategorija, žemiausia – 1 kategorija (Valstybės tarnybos įstatymas, 1999). Valstybės tarnautojų pareigybės yra trijų lygių:

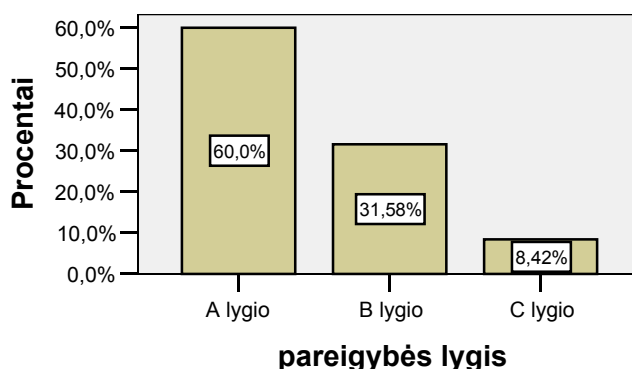
1) A lygio – pareigybės, kurioms būtinas aukštasis universitetinis arba jam prilygintas išsilavinimas;

2) B lygio – pareigybės, kurioms būtinas ne žemesnis kaip aukštasis neuniversitetinis arba jam prilygintas išsilavinimas;

3) C lygio – pareigybės, kurioms būtinas ne žemesnis kaip vidurinis išsilavinimas ir įgyta profesinė kvalifikacija.

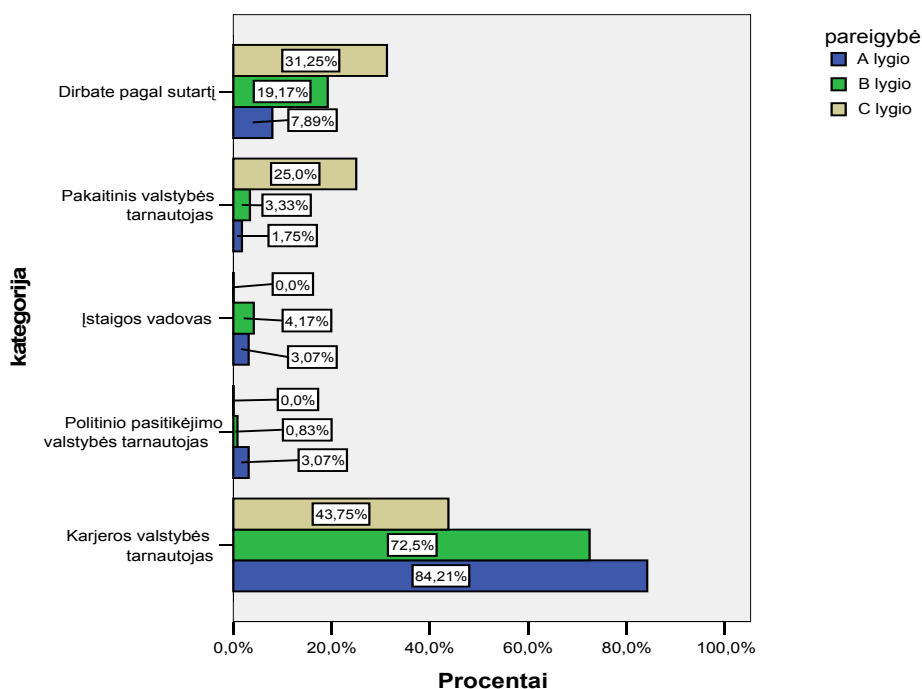
Tyrimo duomenys rodo (žr. 7 paveikslą), kad net 60 proc. apklaustųjų valstybės tarnautojų turi aukščiausią A lygio kategoriją, t.y. aukščiausio lygio pareigūnai. Minėtos kategorijos pareigūnai

turi turėti ne žemesnį kaip aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Apie 31 proc. respondentų turi B lygio kategoriją..

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pareigybių lygį (N= 380)

Pagal Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymą A lygio valstybės tarnautojai yra aukščiausios kategorijos bei išsilavinimo pareigūnai. Tyrime dalyvavo tik 8 proc. valstybės tarnautojas turinčių žemiausią kategoriją.

8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kategorijas ir pareigybes (N= 380)

Iš tyrimo matyti, kad jame dalyvavo visų kategorijų valstybės tarnautojai, kurių dauguma sudarė karjeros valstybės tarnautojai- 78 proc., t.y. 293 respondentai iš kurių net 90 proc. moterų, antroje vietoje pareigūnai dirbantys pagal sutartį- 13 proc., t.y. 51 respondantai (žr. 8 paveikslą). Mažiausiai tyrime dalyvavo politinio pasitikėjimo valstybės tarnautojų – 2 proc. pareigūnų. Net 40,80 proc., t.y. 155 karjeros valstybės tarnautojai turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Taigi galime teigti, kad apie 80 proc. valstybės tarnautojų yra suinteresuoti savo karjera bei nėra abejingi savo išsilavinimui.

6 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal vadovaujančias pareigas (N= 380)

Pasiskirstymas pagal vadovaujančias pareigas	Valstybės tarnautojai	
	N	%
Vadovas	79	20,79
Pavaldinys	301	79,21

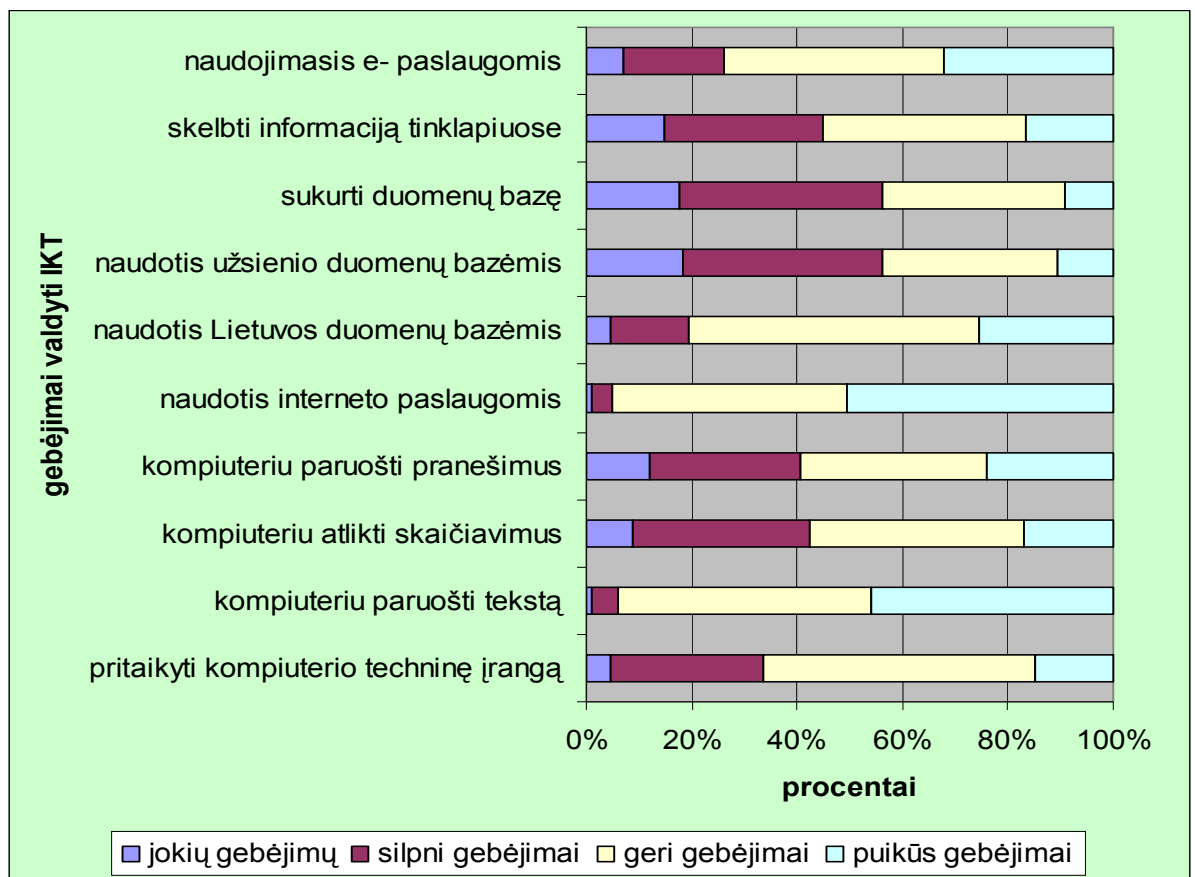
Analizuojant 6 lentelėje pateiktus duomenis, matome, jog 20,79 proc. visų apklaustųjų užima vadovaujančias pareigas. Apibendrinant apklaustųjų pasiskirstymą pagal išdirbtą laiką viešajame sektoriuje ir jų sąsaja su pareigomis, galima padaryti išvadą, jog dauguma vadovų 15 proc. respondentų yra karjeros valstybės tarnautojai, kurie viešajame sektoriuje dirba daugiau nei 10 metų. Taipogi apie 2 proc. vadovų sudaro politinio pasitikėjimo valstybės tarnautojai t.y. savivaldybių merai, seniūnai, kurie pareigas užima tam tikrai kadencijai. Apibendrintai galima teigti, kad apie 80 proc. politinio pasitikėjimo valstybės tarnautojų viešajame sektoriuje daugiausiai išdirba iki 5 metų.

3. VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ KOMPIUTERINIO RAŠTINGUMO RAIŠKOS IR TOBULINIMO TENDENCIJŲ TYRIMO REZULTATAI

3.1. Valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo raiška

Tobulėjant ir plintant kompiuterinėms technologijoms valstybės valdyme vis aktualesne problema tampa valstybės tarnautojų kompiuterinis raštingumas. Tuo tikslu, buvo atliktas tyrimas ir siekta išanalizuoti valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo raišką ir tobulinimo tendencijas.

Pirmiausia siekėme išsiaiškinti, kokie yra valstybės tarnautojų gebėjimai vartoti informacines komunikacines technologijas.

9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gebėjimą vartoti IKT (N= 380)

Apibendrinus tyrimo duomenis pastebėta, jog puikiais kompiuterio vartojimo srityje gebėjimais valstybės tarnautojai įvardija: naudojimasis elektroninėmis paslaugomis (t.y. 32,11 proc. apklaustųjų), kompiuteriu paruošti tekstą (t.y. 46,05 proc. apklaustųjų) bei naudotis interneto paslaugomis (t.y. 50,53 proc. apklaustųjų) (žr. 9 paveikslą). Akivaizdu, kad pastarieji gebėjimai yra neatsiejama kiekvieno piliečio kompiuterinio raštingumo dalis.

Tuo tarpu paklausus respondentų „Kokias kompiuterines programas valdyti turite mažiausiai gebėjimų“, atsakymo variantai pasiskirstė sekančiai: naudotis užsienio duomenų bazėmis (t.y. 18,42

proc. apklaustųjų), sukurti duomenų bazę (t.y. 17,63 proc. apklaustųjų) bei skelbti informaciją tinklapiuose (t.y. 15 proc. apklaustųjų).

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti ar užimamos pareigos turi įtakos pareigūno kompiuteriniam raštingumui. Tyrimo duomenys rodo, kad net 47,63 proc. respondentų teigia, kad jų kompiuterinį raštingumą įtakoja jų užimamos pareigos.

Atlikta faktorinė analizė leido parodyti nagrinėjamo kintamojo vidinę struktūrą. Faktorinė analizė atlikta pagrindinių komponentių metodu su VARIMAX pasukimu (Čekanavičius, Murauskas, 2002).

Buvo išskirtos 2 faktorių grupės: valstybės tarnautojų specifiniai kompiuterinio raštingumo gebėjimai bei valdininkų pagrindiniai kompiuterinio raštingumo gebėjimai. Faktorinės analizės rezultatai pateikiami 7 lentelėje.

7 lentelė

**Valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo gebėjimų faktorinės analizės rezultatai
(KMO = 0,84)**

Faktorius numeris	Faktoriniai pavadinimai	Teiginiai	Faktoriaus svoris L	Cronbach- α	Sklaida %
F1	Valstybės tarnautojų specifiniai kompiuterinio raštingumo gebėjimai	Jūsų gebėjimai sukurti savo duomenų bazę	0,84	0,67	34.36
		Pritaikyti pagal poreikius kompiuterio techninę įrangą	0,73		
		Skelbti su darbine veikla susijusią medžiagą organizacijos tinklapyje	0,71		
		Paruošti pranešimams ir pristatymams vaizdinę medžiagą (Ms Power Point)	0,70		
		Pasinaudojus kompiuterinėmis programomis (Ms Excel, Lotus) atlikti skaičiavimus	0,68		
		Sugebėjimas naudotis užsienio šalių elektroninėmis duomenų bazėmis	0,65		
F2	Valstybės tarnautojų pagrindiniai kompiuterinio raštingumo gebėjimai	Naudotis pagrindinėmis interneto paslaugomis (paieška ir el. paštas)	0,84	0,52	27
		Kompiuteriu paruošti tekstinę medžiagą (Ms Word)	0,82		
		Susirasti reikiamą informaciją internete	0,82		
		Sugebėjimas naudotis Lietuvos elektroninėmis duomenų bazėmis	0,69		
		Jūsų gebėjimai naudotis elektroninėmis paslaugomis (el. bankininkyste, el. parduotuvėmis ir kitomis el. paslaugomis)	0,64		

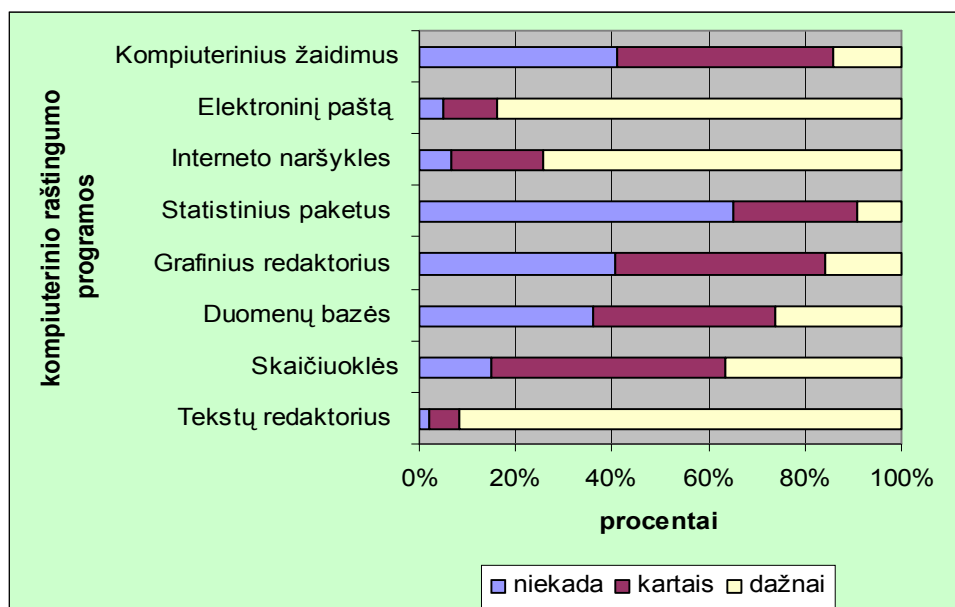
Gana aukštos daugumos kintamųjų koreliacijos su ekstrahuotais faktoriais liudija apie sudarytų

kategorijų tinkamumą konstrukto validumo teorijos prasme.

Į pirmąją faktorių pateko kategorijos atspindinčios **valstybės tarnautojų specifinius kompiuterinio raštingumo gebėjimus**. Subjektyvus pareigūnų vertinimas atskleidė valdininkų kompiuterinio raštingumo gebėjimus pritaikyti savo veikloje informacines komunikacines technologijas. Statistiškai šis faktorius yra pats svarbiausias valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo įvaizdžio struktūroje, nes atspindi 34,36% bendros nuomonės sklaidos.

Antrasis faktorius – **valstybės tarnautojų pagrindiniai kompiuterinio raštingumo gebėjimai**, pagal koreliacijos koeficientą apjungė gebėjimus kurie darbo specifikoje naudojami nuolatos. Antrasis faktorius atspindi 27% bendros nuomonės sklaidos, o tai parodo, kad subjektyviu valstybės tarnautojų vertinimu, valstybės tarnautojų pagrindiniai gebėjimai – reikšminga valstybės tarnautojų darbo proceso dalis.

Respondentų buvo klausiama „Kokias kompiuterines programas naudoja dažniausiai savo darbe“?

10 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kompiuterinių programų naudojimo dažnumą (N= 380)

Apibendrinus tyrimo rezultatus pastebėta, kad dažniausiai savo darbe valstybės tarnautojai naudoja tekstų redaktorių (t.y. 91,84 proc. apklaustųjų) (žr. 10 paveikslą). Savo darbe elektroninį paštą būtinybe laiko 83,68 proc. valstybės tarnautojų. Taip pat didelė dalis pareigūnų naudojami interneto naršyklės paslaugomis (t.y. 74,47 proc. valstybės tarnautojų).

Rečiausiai valstybės tarnautojai darbo procese naudojami statistiniais paketais (65,26 proc. pareigūnų). Taipogi 40,53 proc. valstybės tarnautojų nesinaudoja grafiniais redaktoriais.

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, jog pagrindinės programos kuriomis naudojasi darbo metu valstybės tarnautojai yra: **tekstų redaktorių, elektroninis paštas bei interneto**

naršyklės. Tuo tarpu tarp valstybės tarnautojų mažai naudojamos kompiuterinės programos yra: statistiniai paketai, grafiniai redaktoriai bei duomenų bazės.

Valstybės tarnautojų dažniausiai darbo procese naudojamų kompiuterinių programų vidinei struktūrai įvertinti pasirinktas daugiamatės statistikos metodas - faktorinė analizė, kuri atlikta pagrindinių komponentų metodu su VARIMAX rotacija. Analizės rezultatai pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė

**Valstybės tarnautojų dažniausiai naudojamų programų faktorinės analizės rezultatai
(KMO = 0,78)**

Faktoriaus numeris	Faktoriaus pavadinimas	Teiginiai	Faktoriaus svoris L	Cronbach- α	Sklaida %
F1	Specifinės kompiuterinės programos	statistiniai paketai	0,78	0,71	30,73
		duomenų bazės	0,77		
		grafinius redaktorius	0,76		
		kompiuterinius žaidimus	0,53		
F2	Pagrindinės kompiuterinės programos	elektroninis paštas	0,80	0,65	27,05
		interneto naršyklės	0,75		
		teksto redaktorius	0,75		
		skaičiuoklės	0,53		

Pirminiai kintamieji buvo sutankinti iki 2 faktorių modelio. Gana aukštos daugumos kintamųjų koreliacijos su ekstrahuotais faktoriais parodo kategorijų validumą (tinkamumą).

Teiginiai į faktorius susigrupavo prasmingai. Į pirmą faktorių pateko – **specifinės kompiuterinės programos** – parodo, kad valdininkai specifinėmis darbo programomis laiko statistinius paketus, duomenų bazes bei grafinius redaktorius. Akivaizdu, kad minėtos programos darbo metu yra naudojamos mažiau bei reikalauja iš respondentų kompiuterinio raštingumo gebėjimų. Tai atspindi 30,73% bendros nuomonės sklaidos.

Interpretaciniu požiūriu prasmingai susiformavo ir antrasis faktorius – **pagrindinės kompiuterinės programos**. Ši kategorija patvirtina, kad valstybės tarnautojai būtinomis darbo programomis laiko interneto naršyklės, teksto redaktorių bei skaičiuokles. Tai galima traktuoti kaip studijų metais įvaldytas programas, kurių disponavimui nebereikia apklaustųjų didelių pastangų. Valstybės tarnautojų naudojamų programų dažnumą perteikia 27,05% bendros nuomonės sklaidos.

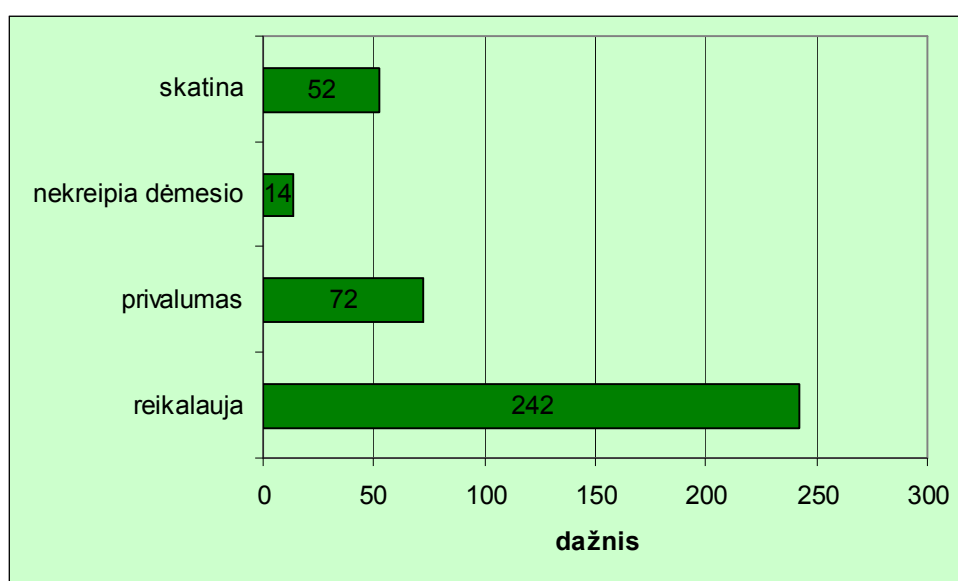
Vidinės konsistencijos koeficientas Cronbach- α parodo suformuotų skalių patikimumo laipsnį (žr. 8 lentelę).

Valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo standarte teigiama, kad pareigūnas turi gebėti rengti dokumentus, naudoti interneto informacija, mokėti parengti pateiktis ir turėti panaudojimo ugdymo procese įgūdžių. (Dėl visuotinio kompiuterinio raštingumo standarto patvirtinimo, 2004

m. gruodžio 14 d. Nr. ISAK-2016 Vilnius). Siekiant išanalizuoti, kaip šie teiginiai yra taikomi anketoje, buvo pateikti klausimai apie valstybės tarnautojų sugebėjimus naudotis kompiuterinėmis programomis. Taip buvo siekta išsiaiškinti, kiek pareigūnų gebėjimai atitinka valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo standarto keliamus tikslus.

Retas kai kurių kompiuterinių programų naudojimas darbo procese sąlygoja valstybės tarnautojų darbo specifiką ir/arba reikiamų įgūdžių stoka.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti viešojo administravimo institucijų vadovų požiūrį į pavaldinių kompiuterinį raštingumą.

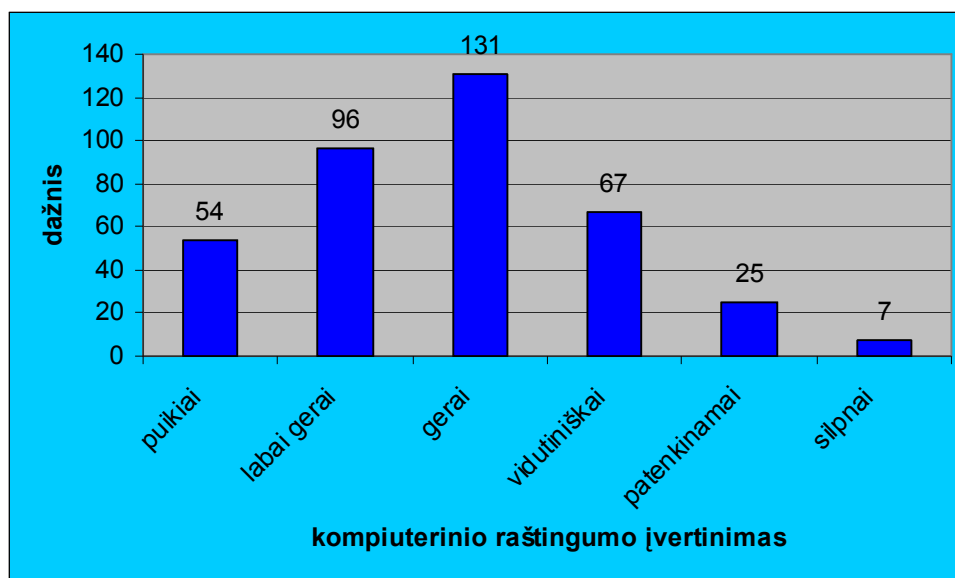
11 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal vadovybės požiūrį į valstybės tarnautojų kompiuterinį raštingumą (N= 380)

Kaip matome 11 paveiksle, valstybės tarnautojų nuomonė pasiskirstė labai netolygiai: didžioji dauguma respondentų, t.y. 63 proc. apklaustųjų teigia, kad darbdaviai reikalauja bei kreipia dėmesį į pavaldinių kompiuterinį raštingumą. Kadangi kiekviena institucija priversta savo veikloje taikyti informacines komunikacines technologijas, tai ir iš darbuotojų ji reikalauja gebėjimų disponuoti technologijomis. Įstaigų vadovai yra suinteresuoti, kad jų pavaldiniai būtų įgiję kompiuterinio raštingumo gebėjimų, o tuo pačiu ir institucijos veikla duotų geresnių veiklos rezultatų. Taip pat apie vieną trečiąją respondentų pasisakė, kad darbdaviai reikalauja, bet tuo pačiu ir skatina pavaldinius tobulėti kompiuterinio raštingumo srityje.

Atlikus tyrimą pastebėta, kad iš tyrime dalyvavusių 20,79 proc. vadovų net 13,42 proc. iš savo pavaldinių reikalauja kompiuterinio raštingumo, ir tik 1 proc. vadovų nekreipia dėmesio į savo pavaldinių kompiuterinį raštingumą. Galima daryti išvadą, kad viešojo sektoriaus institucijų

vadovai yra suinteresuoti savo pavaldinių kompiuteriniu raštingumu ir jų gebėjimais pasinaudoti bei pritaikyti savo darbo procese informacines komunikacines technologijas.

Tyrimo metu buvo paklausta respondentų „Kaip jie vertina valstybės tarnautojų kompiuterinį raštingumą“?

12 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo įvertinimą (N= 380)

Tyrimo metu buvo siekta išanalizuoti kaip valstybės tarnautojai vertina savo kompiuterinį raštingumą (žr. 12 paveikslą). Apibendrinus tyrimo rezultatus paaiškėjo, kad apie 74 proc. respondentų savo kompiuterinio raštingumo gebėjimus vertina teigiamai, t.y. 34,47 proc. apklaustųjų teigia, kad savo gabumus vertina gerai, 25,26 proc. respondentų vertina labai gerai, tuo tarpu net 14,21 proc. valdininkų teigia, kad jie kompiuterinio raštingumo gabumus vertina puikiai.

Tačiau apie vieną trečiąją respondentų savo kompiuterinio raštingumo gabumus įvertino kritiškiau, t.y. 17,63 proc. apklaustųjų kompiuterinio raštingumo gabumus įvertino tik vidutiniškai, 6,58 proc. patenkinamai ir net 1,84 proc. respondentų teigia, kad jų kompiuterinio raštingumo gebėjimai yra silpni.

Apskritai valstybės tarnautojų kompiuterinis raštingumas vertinamas pakankamai gerai. Tai rodo, kad bendro kompiuterinio raštingumo lygio suvokimas nėra tiesiogiai proporcingas dokumentų, liudijančių apie kompiuterinio raštingumo kompetencijas, skaičiui.

Buvo siekta išanalizuoti kompiuterinio raštingumo gebėjimų vertinimą pagal lytį.

Pastebėta, kad savo kompiuterinio raštingumo gebėjimus kritiškiau vertina vyrai, t.y. iš 17,63 proc. respondentų, kurie savo gebėjimus įvertino tik vidutiniškai net 10,53 proc. apklaustųjų buvo

vyrų. Iš 1,84 proc. valdininkų, kurie savo kompiuterinį raštingumą žiniais įvertino silpnai net 61, 58 taip pat buvo vyrai (žr. 9 lentelę).

9 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal lytį bei kompiuterinį raštingumą

Kompiuterinio raštingumo lygio vertinimas pagal lytį	Moterys		Vyrai	
	N	%	N	%
Puikiai	30	7,79	24	6,32
Labai gerai	75	19,74	21	5,53
Gerai	105	27,63	26	6,84
Vidutiniškai	27	7,11	40	10,53
Patenkinamai	9	2,37	16	4,21
Silpnai	1	0,26	6	1,58

Tai kad vyrai vertina savo kompiuterinį raštingumą kritiškiau nereiškia, kad faktiškai taip ir yra. Psichologinės teorijos šį fenomeną aiškina kaip savęs vertinimo (self concept) fenomeną.

Tyrimo metu buvo siekta išanalizuoti kokią įtaką turi amžiaus grupė už kompiuterinio raštingumo gebėjimams. Susisteminius duomenis pastebėta, kad daugiausia respondentų kompiuterinio raštingumo gebėjimų stoką pasisakė iš 46- 55 amžiaus grupės, t.y. iš 67 apklaustųjų, kurie savo kompiuterinį raštingumą įvertino vidutiniškai net 27 atstovavo 46- 55 metų grupę, iš 25 įvertinusių savo gabumus patenkinamai- 15 ir net 2 iš 7 teigia, kad jų gabumai yra silpni (žr. 12 lentelę).

Respondentų deklaruojami kompiuterinio raštingumo lygio skirtumai reikšmingai koreliuoja su visomis tritomis sociodemografinėmis charakteristikomis: lytimi, amžiumi.

9 lentelė rodo, kad gerai savo kompiuterinį raštingumą vertinančių vyrų ir moterų pasiskirstymas yra netolygus. Gerokai daugiau vyrų savo kompiuterinį raštingumą vertina kaip silpną. Patikrinus požymių nepriklausomumo hipotezę prieita išvados, kad egzistuoja statistiškai reikšmingi ($p < 0,05$) skirtumai tarp vyrų ir moterų savo kompiuterinio raštingumo vertinimų. Kaip matome iš pateiktos 11 lentelės, sąlyginai daugiau vyrų nei moterų (jie sudarė atitinkamai 1,58 proc. ir 0,26 proc. visų apklaustųjų) nurodė, jog jų kompiuterinis raštingumas silpnas.

10 lentelė rodo, kad kompiuterinio raštingumo lygis aukščiausias iki 25 metų amžiaus grupėje, kitose aktyvaus amžiaus grupėse vertinimai netolygiai mažėja ir aiškiai mažesni vyresnio negu 56 metai amžiaus grupėje. Egzistuoja statistiškai reikšmingi ($p < 0,01$) skirtumai tarp skirtingo amžiaus respondentų savo kompiuterinio raštingumo vertinimų. Kuo vyresni respondentai tuo rečiau jie savo

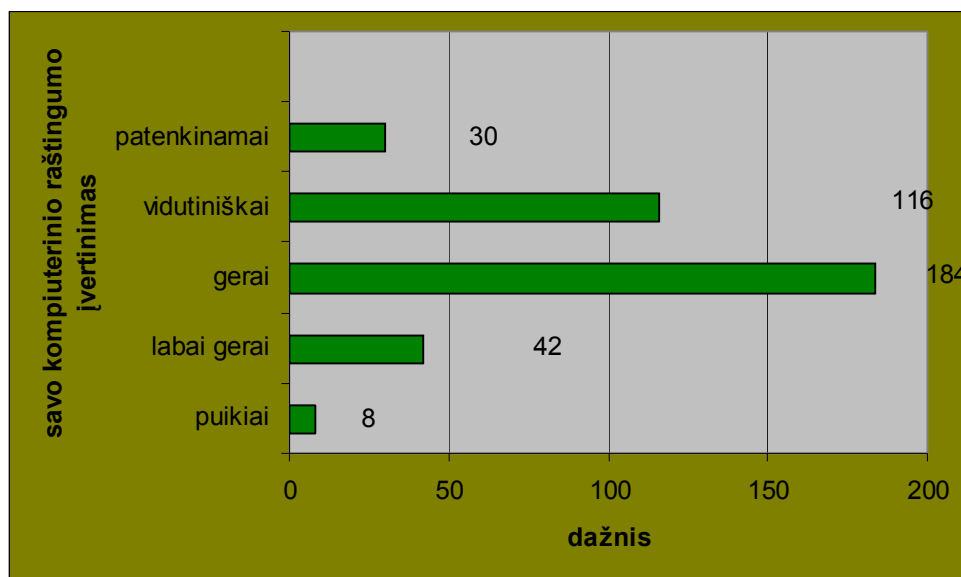
kompiuterinį raštingumą vertina kaip gerą, tuo dažniau vertina kaip patenkinamą arba silpną. Aukščiausiai savo kompiuterinį raštingumą vertina iki 25 metų amžiaus respondentai.

10 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes bei kompiuterinio raštingumo gebėjimus

Kompiuterinio raštingumo gebėjimų pasiskirstymas pagal amžių	Iki 25		26- 35		36- 45		46- 55		Virš 56	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Puikiai	10	2,63	23	6,05	18	4,74	2	0,53	1	0,26
Labai gerai	14	3,68	44	11,58	23	6,05	12	3,16	3	0,79
Gerai	10	2,63	38	10,00	50	13,16	21	5,53	12	3,16
Vidutiniškai	1	0,26	7	1,84	27	7,11	27	7,11	5	1,32
Patenkinamai	1	0,26	3	0,79	3	0,79	15	3,95	3	0,79
Silpnai	-	-	-	-	-	-	2	0,53	5	1,32

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kaip pareigūnai vertina **savo** kompiuterinio raštingumo kompetenciją valstybės tarnautojai (žr. 13 paveikslą).

13 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal savo kompiuterinio raštingumo kompetencijos įvertinimą (N= 380)

Apibendrinant 13 paveikslo duomenis pastebėta, jog net 61,58 proc. respondentų teigiamai vertina savo kompiuterinio raštingumo gabumus, t.y. 48,42 proc. valdininkų teigia, kad savo kompiuterinio raštingumo gabumus įvertina gerai, taipogi 11,05 apklaustųjų vertina savo kompiuterinio raštingumo gebėjimus labai gerai ir net 2,11 proc. valstybės tarnautojų teigia, kad jų gabumai kompiuterinio raštingumo srityje yra puikūs.

Tačiau, pastebėta, kad 38,42 proc. valstybės tarnautojų savo gabumus kompiuterinio raštingumo srityje vertina nepalankiai, t.y. net 30,53 proc. apklaustųjų savo kompiuterinio raštingumo gabumus vertina vidutiniškai bei 7,89 proc. tik- patenkinamai.

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima daryti išvadą, jog apie 40 proc. valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo gabumai vertinami neigiamai.

11 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal ECDL pažymėjimo turėjimą (N= 380)

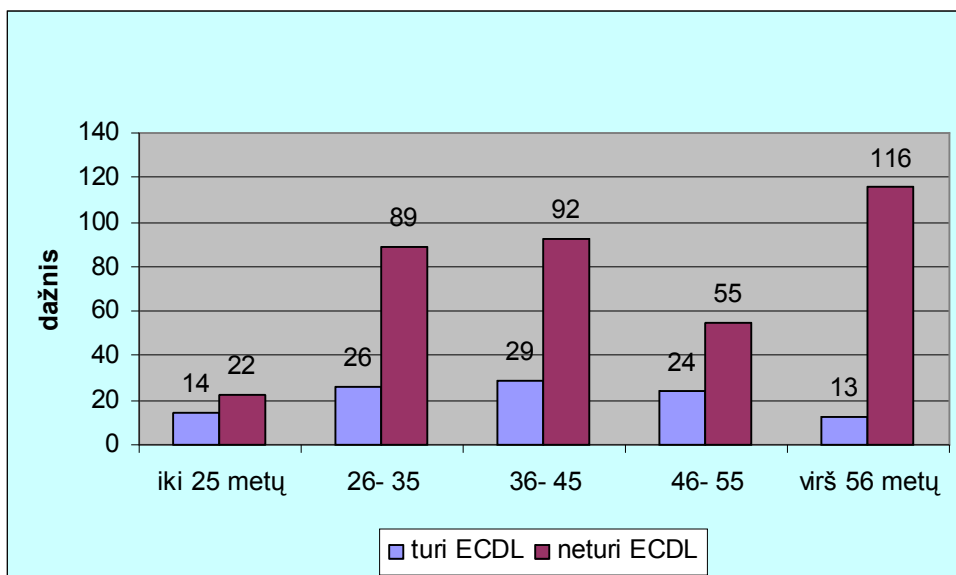
ECDL pažymėjimo turėjimas	Valstybės tarnautojai	
	N	%
Ne	274	72
Taip	106	28

Priėmus nutarimą, kad valstybės tarnautojai privalo turėti kompiuterinį raštingumą patvirtinantį tarptautinį pažymėjimą, buvo siekta išsiaiškinti kokia dalis valstybės tarnautojų turi pažymėjimą (žr. 11 lentelę). Apibendrinus tyrimo rezultatus pastebėta, kad net 72 proc. apklaustųjų neturi tarptautinio kompiuterinio raštingumo patvirtinantį pažymėjimą.

Įvertinus tyrimo rezultatus galima teigti, kad įstatymiškai deklaruojamas reikalavimas nėra pilnai įgyvendinamas realioje valstybės tarnybos veikloje. Todėl reikia atsižvelgti į šį reiškinį ir skatinti valstybės tarnautojus kelti savo kompiuterinio raštingumo kompetenciją bei įgyti tai patvirtinantį ECDL pažymėjimą.

Kadangi didžioji dalis respondentų neturi ECDL pažymėjimo, buvo pasidomėta, kuri amžiaus grupė aktyviausiai tobulina savo kompiuterinio raštingumo gebėjimus.

14 paveikslo duomenys rodo, jog daugiausia respondentų turinčių ECDL pažymėjimą yra tarp 36-45 metų amžiaus grupės, t.y. 7,63 proc. tačiau mažiausiai tarptautinį pažymėjimą turi virš 56 metų grupės atstovai, t.y. 3,42 proc.

14 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal ECDL pažymėjimo turėjimą bei pagal amžiaus grupes (N= 380)

14 paveikslo duomenys buvo palyginti su „visuotinio kompiuterinio raštingumo ataskaita“ (2006), pastebėta, kad duomenys analogiški, t.y. daugiausia respondentų turinčių ECDL pažymėjimą yra 36-45 metų grupėse bei mažiausiai kompiuterinį raštingumą patvirtinančių pažymėjimų yra tarp 56 ir daugiau metų grupės.

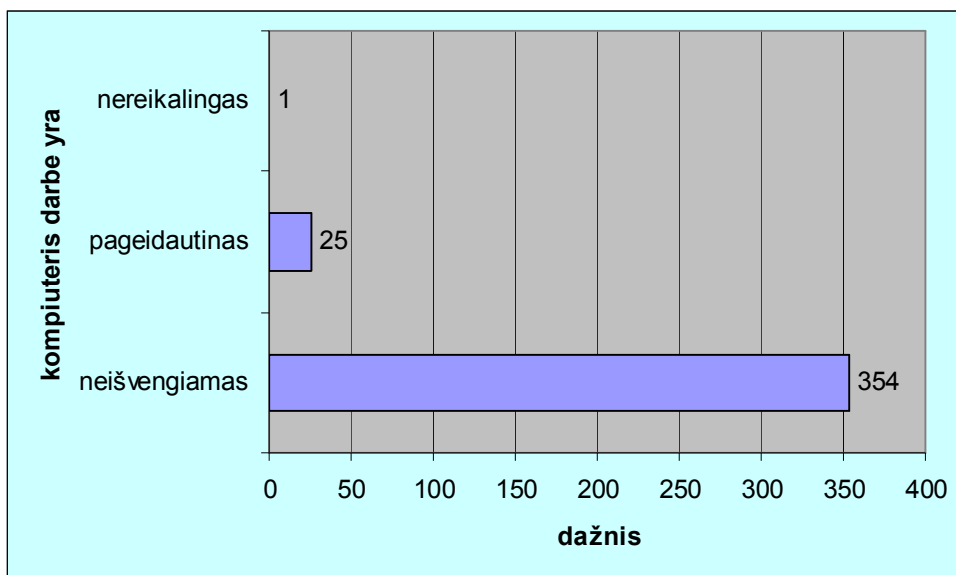
Taigi, galima daryti išvadą, kad tyrimo duomenys yra reprezentatyvūs: ir, kad 56 ir daugiau metų grupės atstovai nėra linkę įsigyti tarptautinį kompiuterinį raštingumą liudijantį pažymėjimą.

Todėl reikia skatinti vidinę valstybės tarnautojų motyvaciją siekti kompiuterinio raštingumo kompetencijos.

3.2. Valstybės tarnautojų darbo vietų kompiuterizavimo lygio situacijos analizė

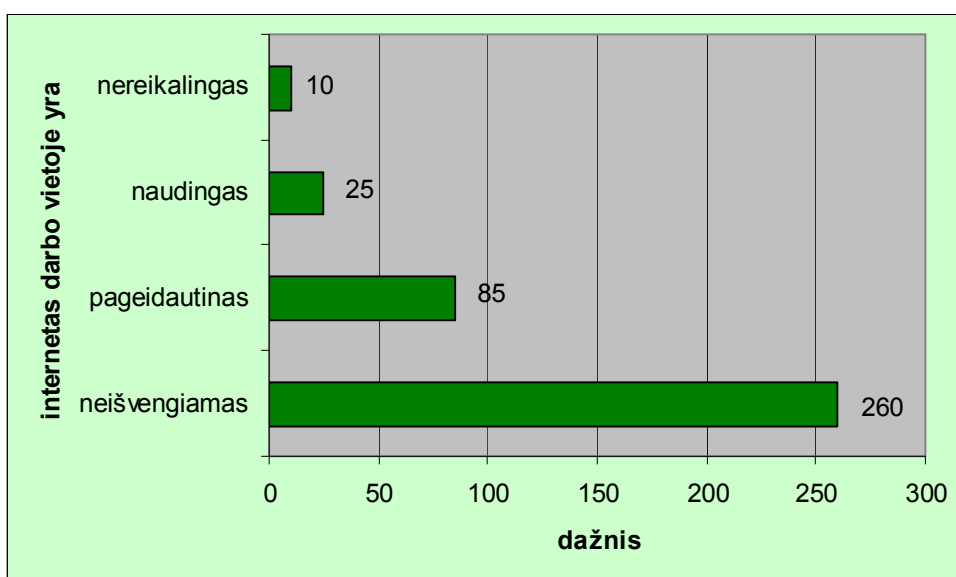
Tyrimo tikslinga buvo paanalizuoti: darbo vietos kompiuterizavimą, kontakto su kompiuteriu intensyvumą neabejotiną sąsają su darbuotojo kompiuteriniu raštingumu.

Klausėme respondentų nuomonės apie tai, kiek reikalingas kompiuteris jų darbo vietoje (žr. 15 paveikslą).

15 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kompiuterio poreikį darbo metu (N= 380)

Reikia pastebėti, kad kompiuteris yra neišvengiama darbo priemonė, taip teigė net 93,16 proc. respondentų. Tyrimas patvirtino, kad dvidešimt pirmame amžiuje kompiuteris, internetas bei informacinės komunikacinės technologijos yra neišvengiama darbo priemonė. Tyrimo metu tik vienas respondentas teigė, kad jam nereikia kompiuterio. Net 61,60 proc. apklaustųjų teigia, kad kompiuteriu bei internetu naudojami ne tik darbe bet ir namie. Tyrimas parodė, kad kompiuterio vartojimas priklauso nuo respondentų amžiaus. Respondentai, kurie teigia, kad kompiuteriu naudojami kiekvieną dieną, per 62 proc. pareigūnų yra 25-45 metų amžiaus, t.y. ši metų grupė sudaro didžiausią kompiuterių vartotojų dalį.

16 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal interneto poreikį darbo vietoje (N= 380)

Apibendrinus tyrimo rezultatus apie respondentų interneto vartojimą darbo vietoje pastebėta (žr. 16 paveikslą), kad valstybės tarnautojų darbo procese internetas yra neišvengiamas, t.y. tokią nuomonę išsakė 68,42 proc. apklaustųjų. Tuo tarpu tik 2,63 proc. respondentų teigia, kad jų darbe internetas nereikalingas.

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima konstatuoti, kad valdininkų darbo procese interneto prieiga yra būtina (taip teigia apie 97 proc. valstybės tarnautojų).

Nustačius, kad pareigūnų veiklai svarbus faktorius yra internetas, buvo siekta išanalizuoti, kokia dalis darbo vietų yra kompiuterizuotos bei turi prieigą prie interneto (žr. 8 lentelę bei 17 paveikslą).

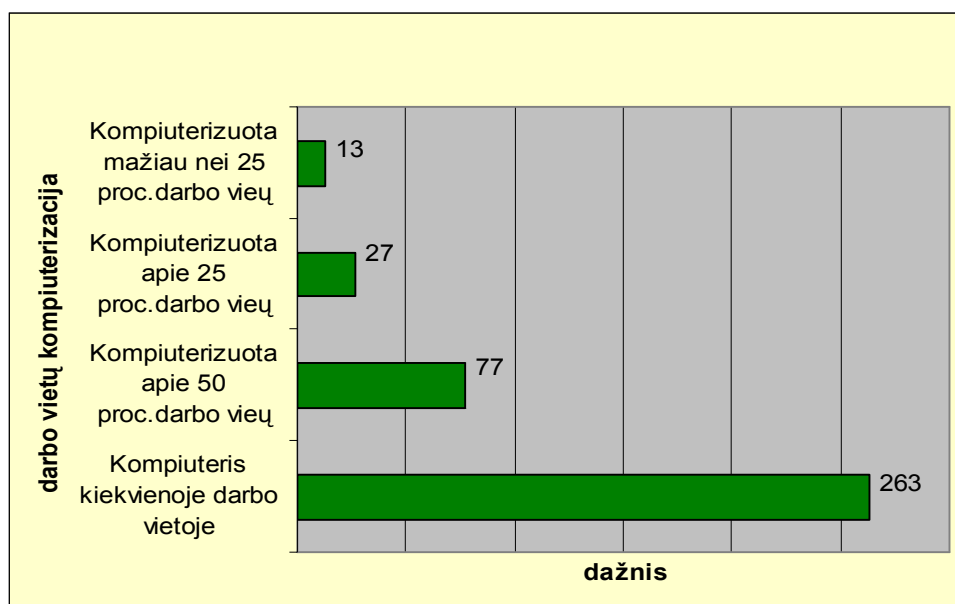
12 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal interneto prieigą darbo vietoje (N= 380)

Interneto prieiga	Valstybės tarnautojai	
	N	%
Visi kompiuteriai prijungti	240	63
Prijungta tik dalis kompiuteriu	118	31
Interneto prieigos nėra	22	6

Kaip rodo tyrimo rezultatai net 63 proc. respondentų darbo vietų turi interneto prieigą, t.y. visos didžiosios institucijos turi prieigą prie interneto. Tačiau pastebėta, kad mažesni minėtų institucijų padaliniai yra kompiuterizuoti tačiau internetinę prieigą turi tik apie 70 proc. darbo vietų. Mažiausias kompiuterizacijos lygis yra seniūnijose ir kalėjimų departamente, t.y. respondentai teigia, kad ne visos darbo vietos yra kompiuterizuotos bei turi prieigą prie interneto (žr. 12 lentelę). Tyrimo duomenys rodo, kad dalinė darbo vietų kompiuterizacija yra apie vieną trečiąją visų viešojo administravimo institucijų 28 proc. respondentų teigia, kad jų institucijoje darbo vietų kompiuterizavimo lygis yra: kompiuterizuota apie 50 proc. darbo vietų – teigia per 20 proc. valdininkų, tuo tarpu kompiuterizuota apie 25 proc. darbo vietų – pasisakė per 7 proc. apklaustųjų, bei, kad kompiuterizuota iki 25 proc. darbo vietų- tvirtina apie 3 proc. respondentų.

Apibendrinus galima teigti, kad dauguma darbo vietų yra kompiuterizuotos (69,2 proc.). 63 proc. iš jų turi interneto prieigą, todėl galima teigti, kad galimybės valstybės tarnautojams yra sudaromos tinkamos sąlygos taikyti informacines komunikacines technologijas veikloje.

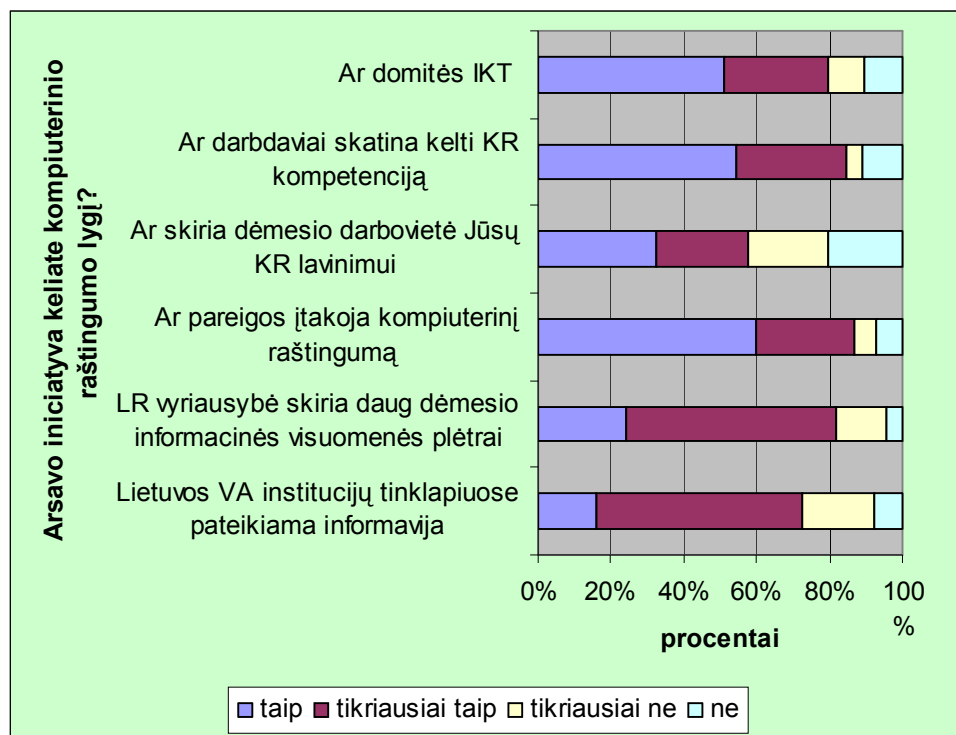
17 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietų kompiuterizacijos lygį (N= 380)

Palyginus gautus rezultatus su visuotinio kompiuterinio raštingumo tyrimo rezultatais (Ataskaita, 2004), galima daryti išvadą, kad mūsų tyrimo duomenys yra – reprezentatyvūs, nes tyrimo duomenys yra analogiški. Tyrimai konstatuoja, kad didelėse organizacijose bei institucijose yra kompiuterizuota apie 100 proc. valstybės tarnautojų darbo vietų, tačiau mažų institucijų ar padalinių kompiuterizacijos lygis žymiai mažesnis.

Taip pat analizuojant kompiuterinio raštingumo kompetencijos kėlimo perspektyvas buvo siekta nustatyti kokia respondentų imties dalis užima vadovaujamas pareigas bei kaip jie žiūri į informacinių komunikacinių technologijų taikymą darbo procese.

3.3. Valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo tobulinimo tendencijos

Kompiuterinio raštingumo tobulinimo tendencijos yra susijusios su technologijų plėtros tendencijomis organizacijoje, vadovų požiūriu į darbuotojų kompetencijos kėlimą, koks vyriausybės požiūris į kompiuterinio raštingumo plėtrą valstybės tarnyboje ir pan.

18 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kompiuterinio raštingumo svarbą (N= 380)

18 paveikslas rodo, jog darbdaviai yra suinteresuoti savo piliečių kompiuterinio raštingumo skatinimu. Tyrimo duomenys rodo, kad net 51,84 proc. darbdavių skatina savo pavaldinius tobulėti kompiuterinio raštingumo srityje. 48,95 proc. tyrime dalyvavusių respondentų, teigia, kad jie savo iniciatyvą siekia kompiuterinio raštingumo bei jo pritaikymo praktinėje veikloje.

Tačiau net 10,53 proc. darbuotojų teigia, kad jų darbovietė neskatina jų kelti kompiuterinio raštingumo kompetenciją.

Valstybės tarnautojų požiūrio analizė paneigta mokslinio tyrimo hipotezę, kad valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo tobulintinos tendencijos nėra planingai vystomos, kompiuterinio raštingumo vaidmuo valstybės tarnautojo profesinėje veikloje yra nuvertinama.

Akivaizdu, kad respondentai reikšmingiausiu kompiuterinio raštingumo lygio kėlimo komponentu laiko – valstybės vykdomą visuotinę kompiuterinio raštingumo vystymo strategiją, kuri tik dabar įgauna pagreitį.

Įdomu buvo sužinoti, koks valstybės tarnautojų požiūris į šią politiką, į privalomus kompiuterinio raštingumo kursus, jų būtinumą bei dažnumą (žr. 14 lentelę).

**Respondentų nuomonės pasiskirstymas pagal kompiuterinių kursų lankymo poreikį
(N= 380)**

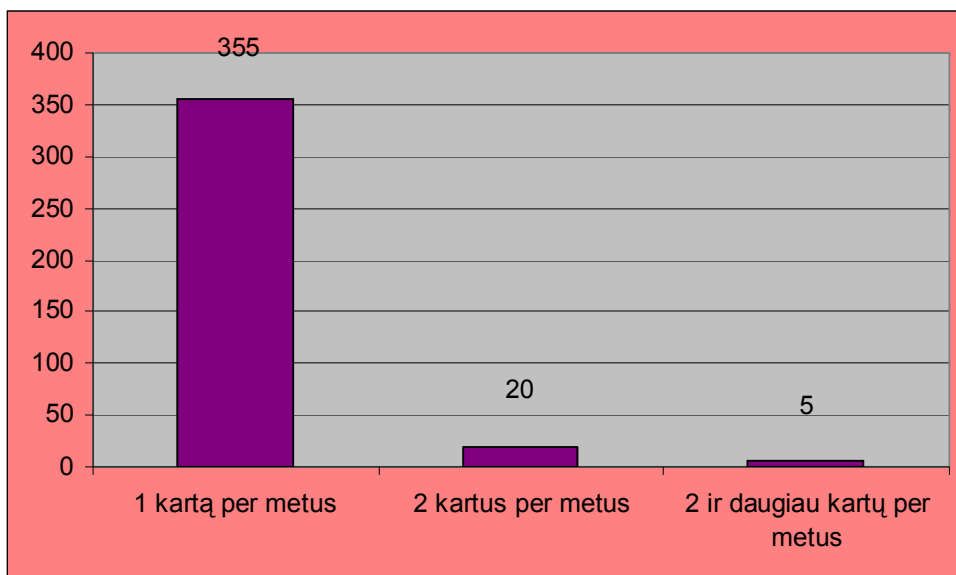
Kompiuterinių kursų lankymo poreikis	Valstybės tarnautojai	
	N	%
yra poreikis	52	13,68
nėra poreikio	328	86,32

Apibendrinus tyrimo rezultatus pastebėta, kad valstybės tarnautojai nejaučia poreikio kelti kompiuterinio raštingumo kompetenciją, t.y. net 86,32 proc. valstybės tarnautojų teigia, kad jiems nėra poreikio tobulėti kompiuterinio raštingumo srityje (žr. 14 lentelę). Tokios nuomonės laikosi 55,79 proc. 25- 45 metų respondentų. Taipogi tokią respondentų nuomonę palaikė tie apklaustieji, kurie baigė studijas prieš 1-2 metus ir tai sudarė apie 16 proc.

Kursų nelankymas rodo, kad informacinės visuomenės sukūrimą sąlygoja ne tik valstybės vykdoma politika arba konkrečios veiklos srities reikalavimai, bet ir asmenų individuali motyvacija, nukreipta į galimybę plėtoti profesines kompetencijas bei įgūdžius.

Taip pat tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti ar reikalingi kompiuterinių kursų išklausymo pažymėjimai. Apibendrinus tyrimo duomenys pastebėta, kad didžioji dalis apklaustųjų teigia, kad reikia pažymėjimo, kuris liudytų apie išklausytus kursus, t.y. tokią nuomonę palaikė 65 proc.

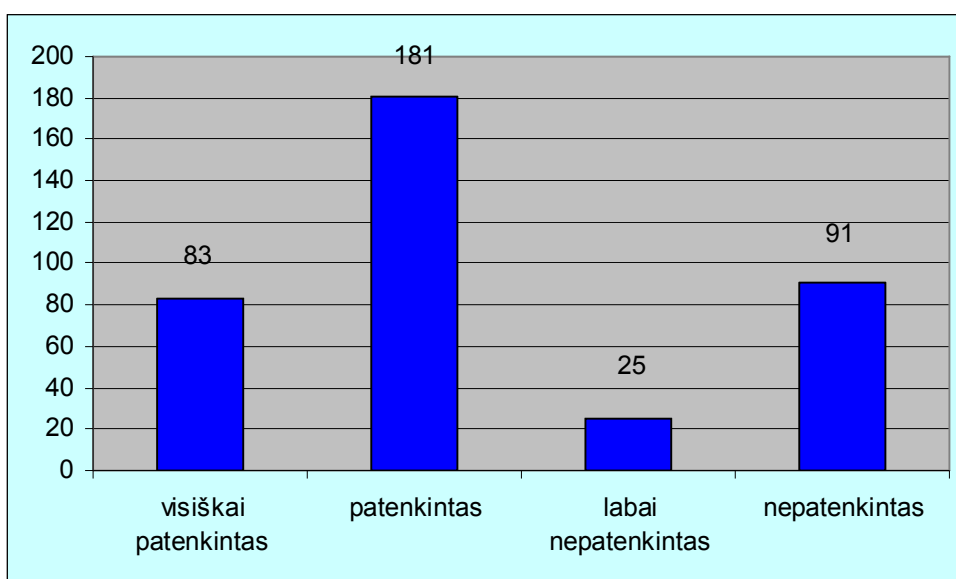
Egzistuoja statistiškai reikšmingi skirtumai ($p < 0,05$) tarp skirtingų amžiaus grupių respondentų atsakymų. Kuo vyresnis respondentas, tuo mažiau jis linkęs siekti geresnių kompiuterinio raštingumo įgūdžių (tuo daugiau atsakiusiųjų jog „nėra poreikio lankyti kompiuterinio raštingumo kursų“). Intensyviausiai įgūdžius tobulinti siekia 46-65 metų amžiaus grupės respondentai, nes tai vienintelė amžiaus grupė, kur atsakiusiųjų „yra poreikis lankyti kompiuterinius kursus.“ buvo dauguma.

19 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kompiuterinių kursų lankymo dažnį (N= 380)

Iš 19 paveikslo matyti, kad daugiausia valstybės tarnautojų propaguoja kompiuterinius kursus lankyti ne dažniau kaip 1 kartą per metus, t.y. tokią nuomonę išsakė net 93,42 proc., tuo tarpu kursus lankyti daugiau kaip 2 kartus per metus pasiryžę tik 1 proc. respondentų. Didžioji dalis respondentų pasisakiusių už kompiuterinių kursų lankymą bent vieną kartą per metus buvo dviejų amžių grupių pareigūnai, t.y. ši nuomonė proporcingai pasiskirstė tarp 36- 45 bei virš 56 metų amžių grupių.

Tačiau, atsižvelgus į minėtus trūkumus ir apibendrinus gautus rezultatus, galima teigti, kad valstybės tarnautojai visgi yra linkę tobulintis ir kelti savo kvalifikaciją informacinių ir komunikacinių technologijų srityje.

20 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietos suteikiamas galimybes gerinti kompiuterinius įgūdžius (N= 380)

Apibendrinus tyrimo duomenis pastebėta (žr. 20 paveikslą), jog dauguma apklaustųjų yra patenkinti darbovietės teikiamomis galimybėmis gerinti kompiuterinio raštingumo gebėjimus, t.y. 69,47 proc. respondentai teigia, kad jiems darbovietė suteikia galimybę gerinti kompiuterinio raštingumo įgūdžius. Analizuojant respondentų pasiskirstymą pagal patenkinimo laipsnį ir lytį, pastebėta jog 54,74 proc. moterų yra visiškai patenkintos darbovietės teikiamomis galimybėmis tobulėti kompiuterinio raštingumo srityje

Tačiau, tyrimo duomenys rodo, kad net viena trečioji arba 30,53 proc. pareigūnų nėra patenkinti darbovietės suteikiamomis galimybėmis tobulėti kompiuterinio raštingumo srityje. Taipogi, labiausiai darbovietes suteikiamomis galimybėmis nusivylę vyrai, t.y. net 13,95 proc. vyrų teigia, kad jų darbovietė nesuteikia galimybės tobulėti kompiuterinio raštingumo srityje.

Susisteminius tyrimo duomenis išryškėjo, kad: darbdaviai yra suinteresuoti ir skatina valstybės tarnautojus tobulinti savo kompiuterinio raštingumo gebėjimus bei valdžia sudaro visas galimybes savo pavaldiniams tobulėti. Todėl galima teigti, kad turi būti individualus valstybės tarnautojų siekis tobulėti kompiuterinio raštingumo srityje, nes yra sudaromos palankios sąlygos kompiuterinio raštingumo plėtrai.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Analizės ir tyrimo metu nustatyta, kad mokslinė hipotezė, jog valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo tobulintinos tendencijos nėra planingai vystomos, kompiuterinio raštingumo vaidmuo valstybės tarnautojo profesinėje veikloje yra pakankamai įvertintas, nepasitvirtino, nes remiantis valstybės tarnautojų visuotinio kompiuterinio raštingumo standartais bei valstybės įstatymais didelis dėmesys skiriamas valstybės tarnautojų kompiuteriniam raštingumui, sudaromos naujos kompiuterinio raštingumo mokymo programos, valstybės tarnautojai skatinami tobulėti informacinių technologijų naudojimosi srityje.
2. Kompiuterinio raštingumo sąvoka yra nauja, nepakankamai nagrinėta įvairių Lietuvos autorių, tačiau jos aktualumas vis dažniau pabrėžiamas šiuolaikinio pasaulio ir informacinės visuomenės kontekste. Kompiuterinio raštingumo sąvoka interpretuojama įvairių autorių nevienareikšmiškai, tačiau bendrąja prasme, kompiuterinis raštingumas yra pagrindinės darbo kompiuteriu žinios, mokėjimai ir įgūdžiai, būtini norint analizuoti turimus duomenis, naudotis įvairiais informacijos šaltiniais bei sugebėti juos tikslingai interpretuoti. Visuotiniame kompiuterinio raštingumo standarte kompiuterinis raštingumas suprantamas plačiąja prasme, t.y. reikiamų informacinių ir komunikacinių technologijų išmanymas, mokėjimas ir gebėjimas taikyti savo profesinėje veikloje kompiuterio techninę ir programinę įrangą. Vieningos kompiuterinio raštingumo sampratos nebuvimas nemenkina tiriamosios srities reikšmingumo, bet kaip tik skatina ieškoti tinkamiausių būdų ir sąvokų apibūdinant reiškinį.
3. Elektroninės valdžios ir elektroninės demokratijos idėjas visuomenėje realizuoti iš dalies trukdo valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo kompetencijos stoka. Siekiant modernizuoti valdžią, mažinti iš piliečių nepasitenkinimą dabartine situacija, turi būti diegiami informaciniai tinklai, naudojami visuomenei informuoti apie rengiamus ir priimtus teisės aktus, valstybės įstatymus, įvairių valstybės institucijų sąveiką, konsultacijoms įvairiais klausimais ir pan. Be to, elektroninė valdžia bei pasiektas efektyvus elektroninių viešųjų paslaugų teikimo lygis užtikrintų galimybę ne tik greitai ir efektyviai teikti paslaugas valstybės piliečiams, bet ir diskutuoti su jais ir užtikrinti grįžtamąjį visuomenės narių ryšį, sprendžiant svarbius klausimus valstybiniu lygiu.
4. Valstybės tarnautojų profesinės kompetencijos, susijusios su informacinių technologijų naudojimu, problema keliami ir nagrinėjama įvairiais lygiais: pasauliniu, nacionaliniu, regioniniu, vietiniu ir organizaciniu. Kompiuterinis raštingumas tapo vienu iš svarbiausių veiksnių, padedančių siekti profesinės karjeros valstybės tarnyboje, kartu sąlygojantis ir kandidatų į valstybės tarnybą

priėmimo prioritetus. Kompiuterinis rařtingumas įvardijamas kaip valstybės tarnautojo kompetencijos charakteristika. Šis valstybės tarnautojų kompetencijos bruožas sąlygoja Lietuvos informacinės visuomenės bei žinių ekonomikos situaciją bei plėtros galimybes, nes kompiuterinio rařtingumo gebėjimai įtakoja viešųjų paslaugų, teikiamų valstybės piliečiams, spartą ir efektyvumą.

5. Naujausios valstybės tarnybos kompetencijos įvertinimo tendencijos yra pagrįstos kompiuterinio rařtingumo įgijimu, gebėjimų taikyti technologijas realioje praktinėje veikloje bei nuolatinio žinių ir įgūdžių plėtojimu. Kompiuterinio rařtingumo kvalifikaciniai reikalavimai valstybės tarnautojams remiasi Europos kompiuterių vartotojo pažymėjimo ECDL (bendras Europos šalių sertifikatas, patvirtinantis jį pateikiančių asmenų darbo su kompiuteriu įgūdžius) programa, nustatančia minimalius kompiuterinio rařtingumo reikalavimus. Ši Europos valstybėse įsigalėjusi praktika pradėta taikyti ir Lietuvoje priimant į valstybės tarnybą. Todėl ši tendencija nuolatos stiprėja, o ECDL sertifikavimas tampa svarbiu veiksmu, leidžiančiu Lietuvos darbuotojams įsitvirtinti bendrojoje Europos Sąjungos darbo rinkoje.

Tyrimo metu analizuota valstybės tarnautojų kompiuterinio rařtingumo raiška, valstybės tarnautojų darbo vietų kompiuterizavimo lygis. Galima daryti tokias išvadas, paremtas tyrimo rezultatais:

1. Lietuvos valstybės tarnyboje keliamas kompiuterinio rařtingumo reikalavimas yra tenkinamas iš dalies, nes tik trečdalis respondentų (28 proc.) turėjo pagal įstatymą privalomą ECDL pažymėjimą. Tai rodo, kad įstatymiškai deklaruojamas reikalavimas nėra pilnai įgyvendinamas realioje valstybės tarnybos veikloje. Todėl būtina skatinti valstybės valdymo institucijų darbuotojus didinti savo kompetenciją informacinių komunikacinių technologijų pažinimo ir taikymo srityje.
2. Pabrėžiamas neatitikimas tarp respondentų suvokimo, kad reikalingi jų kompetenciją atspindintys dokumentai, ir tarp jų polinkio tobulėti bei įgyti šias kompetencijas. 65 proc. valstybės tarnautojų teigia, kad jų profesinėje veikloje reikalingas kompiuterinį rařtingumą patvirtinantis dokumentas, tačiau net 86 proc. valstybės tarnautojų kompiuterinio rařtingumo kursus lankyti nėra linkę. Tai rodo, kad informacinės visuomenės sukūrimą sąlygoja ne tik valstybės vykdoma politika arba konkrečios veiklos srities reikalavimai, bet ir asmenų individuali motyvacija, nukreipta į galimybę plėtoti profesines kompetencijas bei įgūdžius.
3. Daugelis respondentų valstybės tarnautojų kompiuterinį rařtingumą vertina teigiamai (puikiai, labai gerai arba gerai vertina 74 proc. apklaustųjų). Tai rodo, kad bendro kompiuterinio rařtingumo lygio suvokimas nėra tiesiogiai proporcingas dokumentų, liudijančių apie kompiuterinio rařtingumo kompetencijas, skaičiui. Lietuvos valstybės tarnautojus tenkina esama padėtis šalies mastu, tačiau atsižvelgiant į europines dimensijas, ši situacija nėra tokia palanki.

4. Valstybės tarnautojai pagal numatytą kompiuterinio raštingumo standartą ir realų kompiuterinio raštingumo poreikį valstybės tarnyboje turėtų naudotis įvairiomis kompiuterinėmis programomis: teksto redaktoriais, duomenų bazėmis, skaičiuoklėmis, grafiniais redaktoriais, statistiniais paketais, elektroniniu paštu, interneto paslaugomis. Tyrimo metu gauti duomenys rodo, kad naudojamasi dažniausiai trijų tipų programomis: 91,86 proc. sugeba paruošti tekstinę medžiagą (tekstiniai redaktoriai), 83,68 proc. – naudotis elektroniniu paštu, 74,47 proc. – naudotis pagrindinėmis interneto paslaugomis. Tačiau respondentai niekada arba retai naudoja statistinių duomenų apdorojimo programas, duomenų bazes, skaičiuokles. Tai sąlygoja jų darbo specifiką ir/arba reikiamų įgūdžių stoka.
5. Analizuojant valstybės tarnautojų darbo vietų kompiuterizavimo lygį, nustatyta, kad apskrities centre bei didžiosiose institucijose darbo vietos yra pilnai kompiuterizuotos (100 proc.). Mažiausias kompiuterizacijos lygis yra seniūnijų. Tyrimo metu nustatyta, kad 93,16 proc. darbo vietų yra kompiuterizuotos, taip pat 68,42 proc. kompiuterizuotų darbo vietų turi internetinę prieigą, todėl galima teigti, kad galimybės valstybės tarnautojams yra sudaromos tinkamos sąlygos taikyti informacines komunikacines technologijas veikloje.
6. Susisteminius tyrimo duomenis išryškėjo, kad: darbdaviai yra suinteresuoti ir skatina valstybės tarnautojus tobulinti savo kompiuterinio raštingumo gebėjimus (šią tendenciją pažymi 51,84 proc. respondentų); valdžia suteikia visas galimybes gerinti kompiuterinio raštingumo gebėjimus (pažymi 69,47 proc. respondentų). Todėl galima teigti, kad valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo tobulinimo tendencijos turi būti labiausiai nukreiptos į individų noro tobulėti skatinimą, nes viešojo administravimo institucijose yra sudaromos palankios sąlygos kompiuterinio raštingumo plėtrai.
7. Siekiant tobulinti valstybės tarnautojų kompiuterinio raštingumo kompetencijas, reikia periodiškai vykdyti kompiuterinio raštingumo tyrimus, vertinti situacijos pokyčius ir, atsižvelgiant į gautus tyrimų rezultatus, periodiškai tikslinti bei koreguoti valstybės tarnautojų mokymo programoje numatytus veiksmus.
8. Valstybės tarnautojai bei kiti visuomenės nariai turi būti skatinami siekti kompiuterinio raštingumo įgūdžių ir įgyti tai patvirtinančius dokumentus. Gali būti siekiama plėsti valstybės tarnautojų kompiuterinę kompetenciją juos mokant dirbti su sudėtingesnėmis specifinėmis programomis, kurios efektyvintų jų vykdomas funkcijas. Turėtų būti kompiuterizuojamos visos valstybės tarnautojų darbo vietos bei įdiegta internetinė prieiga, įgalinanti tarnautojus naudotis praktiškai informacinius – komunikacinius gebėjimus bei spartesnę informacijos paiešką. Turi būti organizuojami įvairių lygių kursai (pradedantiesiems ir jau turintiems įgūdžių), rengiamos

metodinės mokymo priemonės (tarnautojų savišvietai ir saviugdai), kompiuterinis raštingumas turi būti vertinamas atestacijos bei konkursų nuostatuose.

LITERATŪRA

1. Abraitis, V. *Ar reikia žmonėms elektroninės valdžios?* Vidaus reikalų ministerija: Naujienos [žiūrėta 2006-12-14]. Prieiga per internetą: http://www.vrm.lt/index.php?id=131&backPID=129&begin_at=180&tt_news=455&
2. Abraitis, V., Otas, A., Telksnys L. (2002). *Informacinių technologijų ir telekomunikacijų plėtros strategija* (UkioStrat, 2002). Lietuvos mokslas. 41 knyga. p. 397-422.
3. Andreta, S. (2005). *Informatikon literacy: a practitioner's guide*. England.
4. Ataskaita. (2003). *Lietuvos 10 ir 12 klasių moksleivių kompiuterinio raštingumo tyrimas*. [žiūrėta 2007-03-25]. Prieiga per internetą: // www.ipc.lt
5. Ataskaita. (2004). *Visuotinis kompiuterinis raštingumas*. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, švietimo informacinių technologijų centras, Kauno technologijos universiteto kompiuterinio raštingumo centras. Kaunas.
6. Ataskaita. (2005). *Visuotinis kompiuterinis raštingumas*. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, švietimo informacinių technologijų centras, Kauno technologijos universiteto kompiuterinio raštingumo centras. Kaunas.
7. Ataskaita. (2006). *Visuotinis kompiuterinis raštingumas*. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, švietimo informacinių technologijų centras, Kauno technologijos universiteto kompiuterinio raštingumo centras. Kaunas.
8. Atvirasis kodas. (2004). *Atvirasis kodas švietime*. [žiūrėta 2007-03-25]. Prieiga per internetą: // www.ipc.lt
9. Baranauskas, P., Šaparnis, G., Šaparnienė, D. (2005). *Veiksniai, darantys įtaką švietimo ugdymo proceso kompiuterizavimui*. Socialiniai tyrimai, 1 (5), p. 12-25
10. Bitinas, B. (1998). *Ugdymo tyrimu metodologija*. Vilnius: Jošara.
11. Borzovs, J., Otas, A., Telšius, E., Vitins, M. (2001). *ECDL in Latvia and Lithuania*. // Baltic IT Review. Ryga, 1(20), p. 64 – 65.
12. Borzovs, J., Otas, A., Telšius, E., Vitins, M (2001). *ECDL in Latvia and Lithuania*. – *Baltic IT&T Forum*: eBaltics. – Ryga. The Information Technology Committee of the Baltic Council of Ministers, p. 217-220.
13. *CEPIS: Information Technology Specialist Skills in Europe: Study of the Labour Market Position, in particular for Germany, Ireland, Sweden and the United Kingdom* [interactive] (CEPIS, 2002). [žiūrėta 2006-12-15]. Prieiga per internetą: http://www.cepis.org/download/cepis_report.pdf

14. Cherchill, G. A. (2000). *Маркетинговые исследования*. Санкт-Петербург : Питер, с. 380.
15. Čekanavičius, V., Murauskas, G. (2002). *Statistika ir jos taikymai*. II dalis. Vilnius: TEV, p. 243.
16. Dėl Valstybės tarnautojų mokymo 2002–2006 metų strategijos patvirtinimo. 2002 m. liepos 8 d. Nr. 1073. Vilnius.
17. Dėl valstybės tarnautojų mokymo programų patvirtinimo, Valstybės žinios, 2007 04 14, Nr. 42.
18. Dėl visuotinio kompiuterinio raštingumo standarto patvirtinimo, Valstybės žinios, 2005 01 18, Nr. 7-218 .
19. Domarkas, V., Lukoševičienė V. (2006). Elektroninė valdžia informacijos teikimo visuomenei aspektu. Viešoji politika ir administravimas, 16
20. Duobinienė, G. (2001). *Informacinio raštingumo integravimo į universitetinių studijų galimybės programos*. Mokslo darbai: Pedagogika, 52, p.
21. EuroAtaskaita, 2001 IS/01/18 rev.1 *FINAL Recommendation concerning of the eEurope action line: “Establish a European diploma for basic information technology skills, with decentralized certification procedures“* [žiūrėta 2006-02-05]. Prieiga per internetą: // http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/info_soc/esdis/
22. European Commission. (EK Ataskaita, 2002) *Final report of the ICT Skills Monitoring Group: “e-Business and ICT skills in Europe, Benchmarking Member State policy initiatives”*. [žiūrėta 2006-06-16]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu.int/comm/enterprise/ict/policy/ict-skills/es-br.pdf>
23. *European E-Skills Summit Declaration*, October 2002 [interactive] (Deklaracija, 2002) [žiūrėta 2006-06-16]. Prieiga per internetą: // <http://europa.eu.int/comm/enterprise/ict/policy/ict-skills/es-decl.pdf>
24. Elektroninės valdžios koncepcija. [žiūrėta 2007-04-05]. Prieiga per internetą: //<http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=198184&Condition2=>
25. El. demokratija išgelbės demokratiją? [žiūrėta 2006-06-16]. Prieiga per internetą: http://www.omni.lt/index.php?base/z_53136
26. *Elektroninė valdžia*. [žiūrėta 2007-02-05]. Prieiga per internetą: <http://www.vrm.lt/index.php?id=528>
27. *E. valdžia. Lietuva – Lietuvos centriniai interneto vartai*. [žiūrėta 2007-02-17]. Prieiga per internetą: <http://www.lietuva.lt/index.php?Lang=34&ItemId=29524>.
28. *Elektroninės valdžios koncepcija*. [žiūrėta 2006-10-17]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=1429&p_k=1
29. *El. valdžios plėtrą stabdo nekompetencija*. [žiūrėta 2007-02-05]. Prieiga per internetą: <http://www.ebiz.lt/article.php3/10/4194/4>

30. Garkauskaitė, L., Dagienė, V. (2001). *Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo Lietuvos švietime strategijos teorinis pagrindimas*. Socialiniai mokslai, 1 (27).
31. Garkauskaitė, L., Dagienė, V. (2004). *Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos kompiuterinio raštingumo samprata šiuolaikiniuose raštingumo ir IKT diegimo diskursuose*. Informacijos mokslai, 28 tomas.
32. *Informacinės technologijos* (IT, 2004) // Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. P. 60
33. *Informacinių technologijų teisė*. (2004). Ats. red. Sauliūnas, G. Vilnius: NVO Teisės institutas.
34. Janulionis, V., Aksomaitis, A.(1993). *Sistema StatGraphics 5.0. Matematinės statistikos metodai*// Kaunas: Technologija.
35. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex, p. 181.
36. Kiškis, M., Kraujelytė, A.(2005). *Informacinių technologijų įtaka teisiniams–politiniams procesams e.valdžios kontekste*. Informacinės technologijos-2005: konferencijos pranešimų medžiaga II tomas [Kaunas, 2006m. sausio 26, 27 d.]. Kaunas, p. 771-778.
37. Kochmanaitė, I. *El. demokratija išgelbės demokratiją?* Omni.lt- NK naujienos, 2002-05-10, [žiūrėta 2006-10-17]. Prieiga per internetą: http://www.omni.lt/index.php?base/z_53136
38. *Lietuvos kompiuterininkų sąjunga informacinių technologijų institutas. ECDL programa 3 versija (2001)*. Vilnius: Žara.
39. *Lietuvos kompiuterininkų sąjunga informacinių technologijų institutas. Kompiuterinis raštingumas: ECDL pagrindai*. (2001). Vilnius:Žara.
40. *Lietuvos nacionalinėje informacinės visuomenės plėtros strategijoje*”, kurią Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino 2001 metų vasario 28 dienos nutarimu Nr. 229,
41. *Lietuvos Respublikos Valstybės tarnybos įstatymas*. (1999 m. liepos 8 d.) Valstybės žinios 1999, Nr. 66-2130. Nr. VIII-1316 Vilnius.
42. *Lietuva. Žinių ekonomikos plėtra*. (PasBankas, 2003) //2003 kovas. 136 p.
43. Limba, T. (2004). *Elektroninės valdžios priemonių įtaka viešosios vertės didinimui. Viešoji politika ir administravimas*, 10, p. 46-49.
44. *Magistro darbe panaudotas faktorinės analizės pagrindinių komponentų metodas su VARIMAX rotacija*.
45. Martišius, S., Kėdaitis, V. (2003). *Statistika*. I dalis. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 51.
46. Martišius, S., Vaičiūnas, G. (2001). *Taikomoji statistika ekonomistams ir vadybininkams*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 171.

47. Mayer, E. (1996). Informatikon literacy and the autonomous learner. In D. Booker (Ed.), Learning for life: Informatikon literacy and the the autonomous learner. Adelaide: University of South Australia, 3-5.
48. Memorandumas (2001) *Mokymosi visą gyvenimą Memorandumas* . [žiūrėta 2006-02-05]. Prieiga per internetą: // <http://www.smm.lt>.
49. Merkys, G. (1995). *Pedagoginio tyrimo metodologijos pradmenys*. Šiauliai: Šiaulių pedagoginis institutas, p. 21.
50. Misevičius A. (2000). *Informacinė visuomenė: dabartis ir perspektyvos*. [žiūrėta 2006-12-14]. Prieiga per internetą: <http://ausis.gf.vu.lt/mg/nr/2000/02/2infov.html>
51. Otas A. (2001). *Informacines visuomenės iššūkiai mokyklai ir universitetui*. Informacijos mokslai, 18 tomas. p.11-17.
52. Otas, A. (2004). *The Role of Computer Specialists in Developing the Information Society*. Baltic IT Review, 2(33), p. 60-62.
53. Otas, A., Telšius, E. (2000). *Computer users and IT professionals certification in Lithuania. IT skills&vocational certification: International conference: proceedings*, 28- 29 January 2000. Tallin: Estonian National Library, p.44-45.
54. Otas, A., Telšius, E. (2004). *ECDL programme: Partnering with Public Sector and Educational Institutions. EBaltics: Building Effective Partnership Networks*. Presentations from tche Baltic IT&T 2004 Forum: eBaltics. p.1-8.
55. Otas, A., Telšius, E. (2003). *Technologinio ir profesinio kompiuterinio raštingumo ugdymo problemas*. Informacijos mokslai, 26 tomas, p. 54-60.
56. Otas, A., Telšius, E., Gladh, K. (2003). *The future prospects of ECDL worldwide and current situation in Lithuania, Russia and Belarus*. EBaltics: BUILDING EFFECTIVE PARTNERSHIP NETWORKS, Baltic IT&T 2003, p. 1-14.
57. Paliulis, N. (2005). *Informacinės visuomenės iššūkiai elektroninei valdžiai. Verslas: teorija ir praktika*. Vilnius. 4 tomas, 2.
58. Pabedinskaitė, A., Deržanauskienė, G. (2006). *Lietuvos informacinės visuomenės plėtros rodiklių analizė*. Tiltai, 1 (34).
59. Pečiuliauskienė, P. (2005). *Informacinių technologijų taikymo didaktiniai aspektai: skirtingų pažintinių gebėjimų ir skirtingų polinkių mokinių nuostatos*. Mokslo darbai: Pedagogika.. Nr.72.
60. Petrauskas, R., Bilevičienė, T. *Studentų darbo kompiuteriu patirtis ir galimybes kaip žinių visuomenės plėtros dalis*. [žiūrėta 2006-12-14]. Prieiga per internetą: //

- http://www.ltu.lt/padaliniai/FAKULTETAI/vvf/tik/dokumentai/CV/Tatjanos_anketa_bylos/Bileviciene_Petrauskas_LIKS.doc
61. Rocckman, I., F. And associates (2004). *Information literacy into the higher education curriculum*. United States of America, p. 36.
 62. *Statistinis psichologinių tyrimų duomenų apdorojimas su SPSS. Pratybų mokomoji medžiaga*. (2006). Kaunas.
 63. Stucky, Wolffried; Weis, Peter (2004). *eEurope – IT Skills: Challenging Europe’s Economic Future*. Workshop Proceedings. Frankfurt am Main: CEPIS, p. 96
 64. Šaparnienė, D. (2002). *Studentų kompiuterinis raštingumas: ribotų išteklių visuomenės edukacinis ir psichoanalitinis kontekstas*: Daktaro disertacija. Šiaulių universitetas, Šiauliai.
 65. Šaparnienė, D. (2002). *Raštingumas ir kompiuteris raštingumas: apibrėžtis ir istorinis kultūrinis kontekstas*. Mokslo darbai: pedagogika, 61, p. 175- 179.
 66. Šaparnienė, D., Merkys, G. (2001). Psichologinių veiksnių įtaka studentų kompiuteriniam raštingumui: empirinio tyrimo dizaino metmenys. *Kompiuterininkų dienos 2001*. Vilnius. p. 59-61.
 67. Šaparnienė, D., Merkys, G., Balčiūnas, S. (2001). *Kompiuterinis raštingumas ir lyčių specifika lygių galimybių koncerto aspektu*. Mokslo darbai: Pedagogika, 54, p. 92 - 100.
 68. Šaparnienė, D., Šaparnis, G. (2001). *Studentų kompiuterinis raštingumas ir mokymosi strategijos*. *Informacijos mokslai*, 18 tomas, p.67-72.
 69. Tammi (2006). *Personalo mokymas ir kvalifikacijos tobulinimas viešajame administravime*. England, p. 69.
 70. *The European E-Skills Forum. “E-Skills for Europe: Towards 2010 and Beyond”* [interactive]. (European e-Skills Forum, 2010). [žiūrėta 2006-12-14]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu.int/comm/enterprise/ict/policy/doc/e-skills-forum-2004-09-fsr.pdf>
 71. *The Lisbon strategy for economic, social and environmental renewal* [interactive] (Lisabona, 2000). [žiūrėta 2006-12-14]. Prieiga per internetą: http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/index_en.html .
 72. Turner, J. A. (1987). Familiarity with New Technology Breeds Chances in Computer- Literacy Courses. *Chronicle of Higher Education*, 33 (45).
 73. Urbonaitė, D. (2000). *Mokinių informacinės kultūros ugdymo pedagoginės sistemos raiškos tipai (sąlygoti kompiuterių taikymui esant ribotiems ištekliams)*: daktaro disertacija. Kaunas, p. 23.
 74. *Valstybės ir savivaldybių tarnautojų kompiuterinio raštingumo standartas*. (2001). Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos respublikos vyriausybės.
 75. *Viešojo administravimo efektyvumas*. (2001). Ats. red. A. Raipa. Kaunas: Technologija, p. 24

76. Virbickaitė, D., Šaparnis, G., Šaparnienė, D. (2005). *Informacinių ir komunikacinių technologijų įtaka švietimo organizacijų vadybai*. Socialiniai tyrimai, 2 (6), p.133 - 140
77. Webster, F. (2002). *Theories of the Information Society*. England, p. 36
78. Willi, A., Petersen, Peter Revill, Tony Ward and Carsten Wehmeyer. (2004). Cedefop 2004 (editor): Towards a Comprehensive European e-Skills Reference Framework: ICT and e-business skills and training in Europe (2004). Final Synthesis Report,: (Flensburg University, Germany and York University, UK).[interactive]. [žiūrėta 2006-02-05]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu.int/comm/enterprise/ict/policy/doc/cedefop-2004-09-fsr.pdf>.
79. Žilionienė, I. (2005). *Elektroninės valdžios plėtros planavimas: svarbiausių dokumentų apžvalga*. Viešoji politika ir administravimas, 10, p.39-45.
80. Žilionienė, I. (2003). *Kaip plėtojama elektroninė demokratija*. Omni.lt- NK naujienos, 2003-12-04, [žiūrėta 2006-12-14]. Prieiga per internetą: http://www.omni.lt/index.php?base/z_136037
81. *Žvelgiant į Europos Sąjungą: Lietuvos ir kitų ES kandidačių žinių visuomenės plėtros procesų ir jų valdymo apžvalga* (Europa, 2004) . IVPK, 2004, balandis, p. 58.

PRIEDAI

APKLAUSA
VALSTYBĖS TARNAUTOJO KOMPIUTERINIS RAŠTINGUMAS

Visuotinis kompiuterinis raštingumas suprantamas kaip reikiamas informacinių ir komunikacinių technologijų išmanymas, mokėjimas ir gebėjimas taikyti kompiuterio techninę ir programinę įrangą vartotojo lygiu. Savo ruožtu, nemokėjimas ir neturėjimas galimybių naudotis informacinėmis technologijomis mažina darbuotojo efektyvų darbą, trukdo naudotis skaitmeninės rinkos paslaugomis.

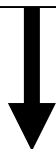
Šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti

**KAIP ĮGYVENDINAMOS KOMPIUTERINIO RAŠTINGUMO
STRATEGINIO VYSTYMO KRYPTYS VALSTYBĖS
TARNYBOJE?**

Prašau JŪSŲ atidžiai perskaityti anketą. Mums labai svarbu, kad atsakytumėte nuoširdžiai į visus klausimus.

ANKETA ANONIMINĖ

DĖMESIO

LINKIME SĖKMĖS!

Jei galėsite susikaupti ir Jums niekas netrukdytų, tai anketą baigsite pildyti per 30 minučių.

ATSAKYKITE Į KELETĄ KLAUSIMŲ APIE SAVE

	Jums tinkančius atsakymus įrašykite arba pažymėkite šitaip ☒
---	--

1. Lytis (pažymėkite apskritimą)	moteris ☐	vyras ☐
---	-------------------------------	-----------------------------

2. Jūsų amžius (pažymėkite apskritimą)	Iki 25	25- 35	35- 45	45- 55	Virš 55
	☐	☐	☐	☐	☐

3. Baigta studijų pakopa (pažymėkite apskritimą)	bakalauro studijos ☐	magistrantūra ☐	doktorantūra ☐
	aukštesnysis ☐	neuniversitetinis aukštasis ☐	

4. Prieš kiek laiko baigėte studijas? (įrašykite)metus
--	------------

5. Jūsų darbovietė yra (pažymėkite apskritimą)	☐ Vietos savivaldos institucija, jos skyriai	☐ Darbo birža
	☐ Socialinio draudimo fondo valdyba	☐ Mokesčių inspekcija
	☐ Policijos, apsaugos departamentas	☐ Migracijos departamentas
	☐ Sveikatos apsaugos departamentas	☐ Kalėjimų departamentas
	☐ Kita.....	

6. Kiek darbuotojų dirba Jūsų organizacijoje? (įrašykite apytiksliai)darbuotojų
--	-----------------

7. Ar Jūs esate vadovas? (pažymėkite apskritimą)	☐ Taip ☐ Ne
---	---

8. Jūs esate? (pažymėkite apskritimą)	☐ Karjeros valstybės tarnautojas (valstybės tarnautojas, priimtas į pareigas neterminuotam laikui ir turintis galimybę įgyvendinti teisę į karjerą valstybės tarnyboje)
	☐ Politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas (valstybės tarnautojas, priimtas į pareigas jį priėmusio valstybės politiko ar kolegialios valstybės institucijos įgaliojimų laikui)
	☐ Įstaigos vadovas (valstybės tarnautojas, konkurso būdu ar politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu priimtas vadovauti valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai)
	☐ Pakaitinis valstybės tarnautojas (valstybės tarnautojas, pakeičiantis laikinai negalintį eiti pareigų karjeros valstybės tarnautoją)
	☐ Dirbate pagal sutartį

9. Jūsų pareigybė yra? (pažymėkite apskritimą)	☐ A lygio valstybės tarnautojas (pareigybės, kurioms būtinas aukštasis universitetinis arba jam prilygintas išsilavinimas) ☐ B lygio valstybės tarnautojas (pareigybės, kurioms būtinas ne žemesnis kaip aukštasis neuniversitetinis arba jam prilygintas išsilavinimas) ☐ C lygio valstybės tarnautojas (pareigybės, kurioms būtinas ne žemesnis kaip vidurinis išsilavinimas ir įgyta profesinė kvalifikacija)
--	--

10. Kiek laiko dirbate viešajame sektoriuje? (įrašykite apytiksliai) metų (-ai)
--	------------------

11. Įstaigos, kurioje dirbate, regioninė vieta (pažymėkite apskritimą)	☐ Didmiestis ☐ Miestas, miestelis ☐ Kaimas
--	---

MIELI VALSTYBĖS TARNAUTOJAI, MUS DOMINA KAIP SUSIPAŽINOTE SU KOMPIUTERIU IR KOKIAS TURITE GALIMYBES JUO DIRBTI

12. Kiek metų jau dirbate kompiuteriu? (įrašykite apytiksliai)metų (-ai)
---	-----------------

13. Kompiuterio poreikis Jūsų darbe (pažymėkite apskritimą)	☐ Veikloje kompiuteris neišvengiamas ☐ Kompiuteris gali duoti naudą ☐ Veikloje kompiuteris pageidautinas ☐ Puikiai apsieiname be kompiuterių, nereikalingas
---	---

14. Interneto poreikis Jūsų darbe (pažymėkite apskritimą)	☐ Veikloje internetas neišvengiamas ☐ Internetas gali duoti naudą ☐ Veikloje internetas pageidautinas ☐ Puikiai apsieiname be interneto, nereikalingas
---	---

15. Internetas jūsų įstaigoje (pažymėkite apskritimą)	☐ Visi kompiuteriai prijungti prie interneto ☐ Prijungta tik dalis kompiuterių ☐ Interneto prieigos nėra
--	--

16. Kompiuterizacijos lygis Jūsų organizacijoje? (pažymėkite apskritimą)	☐ Kompiuteris kiekvienoje darbo vietoje ☐ Kompiuteriais aprūpinta apie 50% darbuotojų ☐ Kompiuteriais aprūpinta apie 25% darbuotojų ☐ Kompiuteriais aprūpinta mažiau nei 25% darbuotojų
--	--

17. Ar jūsų įstaiga teikia paslaugas elektroninėje erdvėje? (pažymėkite apskritimą)	☐ Taip ☐ Ne ☐ Nežinau
--	--

18. Ar jūsų įstaigoje veikia “vieno langelio” principas? (pažymėkite apskritimą)	☐ Taip ☐ Ne ☐ Nežinau
---	--

19. Kaip žiūrима darbovietėje į Jūsų kompiuterinį raštingumą? (pažymėkite apskritimą)	☐ Reikalauja	☐ Nekreipia dėmesio
	☐ Vertina kaip privalumą, tačiau nereikalauja ir neskatina	☐ Skatina

20. Kaip Jūs vertinate savo kompiuterinį raštingumą? (pažymėkite apskritimą)	Puikiai	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Silpnai
	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Įvertinkite savo gebėjimus dirbti kompiuteriu (pažymėkite apskritimą)	Jokių gebėjimų	Silpni gebėjimai	Gerai gebėjimai	Puikūs gebėjimai
Pritaikyti pagal poreikius kompiuterio techninę įrangą	☐	☐	☐	☐
Kompiuteriu paruošti tekstinę medžiagą (Ms Word)	☐	☐	☐	☐
Pasinaudojus kompiuterinėmis programomis (Ms Excel, Lotus) atlikti skaičiavimus	☐	☐	☐	☐
Paruošti pranešimams ir pristatymams vaizdinę medžiagą (Ms Power Point)	☐	☐	☐	☐
Naudotis pagrindinėmis interneto paslaugomis (paieška ir el. paštas)	☐	☐	☐	☐
Sugebėjimas naudotis Lietuvos elektroninėmis duomenų bazėmis	☐	☐	☐	☐
Sugebėjimas naudotis užsienio šalių elektroninėmis duomenų bazėmis	☐	☐	☐	☐
Jūsų gebėjimai sukurti savo duomenų bazę	☐	☐	☐	☐
Susirasti reikiamą informaciją internete	☐	☐	☐	☐
Skelbti su darbine veikla susijusią medžiagą organizacijos tinklapyje	☐	☐	☐	☐
Jūsų gebėjimai naudotis elektroninėmis paslaugomis (el. bankininkyste, el. parduotuvėmis ir kitomis el. paslaugomis)	☐	☐	☐	☐

22. Kokiais šaltiniais dažniausiai naudojātės, norint sužinoti, apie Lietuvos Respublikoje priimtus teisės aktus, paskelbtą informaciją? (pažymėkite apskritimą)	☐ Internetiniais šaltiniais	☐ Televizija, radiju
	☐ Spaudos šaltiniais	

23. Ar informacinės visuomenės plėtra turi įtakos valstybės valdymui bei viešųjų paslaugų teikimo procesui? (pažymėkite apskritimą)	☐ Taip	☐ Ne
	☐ Nežinau	

24. Įvertinkite valstybės tarnautojų kompetenciją kompiuterinio raštingumo srityje (pažymėkite apskritimą)	Puikiai	Labai gerai	Gerai	Vidutiniškai	Patenkinamai	Silpnai
	☐	☐	☐	☐	☐	☐

25. Įvertinkite žemiau pateiktus teiginius (pažymėkite apskritimą)	Taip	Tikriausiai taip	Nežinau	Tikriausiai ne	Ne
Ar Lietuvos viešojo administravimo institucijų interneto tinklapiai pateikia visą reikiamą informaciją?	☐	☐	☐	☐	☐
Jūsų organizacija siekia sukurti vartotojui patogias ir informatyvias institucijų interneto svetaines	☐	☐	☐	☐	☐
Lietuvos Respublikos vyriausybė skiria gana daug dėmesio informacinės visuomenės plėtrai	☐	☐	☐	☐	☐
Lietuvos Respublikos vyriausybė skiria gana daug dėmesio el- valdžios plėtrai	☐	☐	☐	☐	☐
Ar reikia vyriausybės strateginiuose planuose daugiau dėmesio skirti gyventojų kompiuteriniam raštingumui?	☐	☐	☐	☐	☐
Kiek Jūsų sugebėjimus naudotis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis įtakoja užimamos pareigos?	☐	☐	☐	☐	☐
Ar pakankamai dėmesio, Jūsų kompiuteriniams gabumams lavinti, skiria Jūsų darbovietė?	☐	☐	☐	☐	☐
Ar reikalingas Jums darbdavių paskatinimas kelti kompetenciją kompiuterinio raštingumo srityje?	☐	☐	☐	☐	☐
Ar domitės naujomis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis ir galimybėmis?	☐	☐	☐	☐	☐
Ar siekiate įgyti geresnių darbo kompiuteriu įgūdžių?	☐	☐	☐	☐	☐
Ar žinote šalies informacinės visuomenės kūrimo strategines nuostatas?	☐	☐	☐	☐	☐

26. Ar valstybės tarnautojai siekiant pagerinti kompiuterinio raštingumo žinias, dirba efektyviai ? (pažymėkite apskritimą) Taip Nežinau Ne

27. Ar reikia, valstybės tarnautojui, dokumentų patvirtinančių jo kompiuterinio raštingumo gebėjimus? (pažymėkite apskritimą) Taip Nežinau Ne

28. Ar naudojate elektroninės komercijos paslaugomis? (pažymėkite apskritimą) Taip Ne

29. Ar elektroninės komercijos paslaugos, atitinka Jūsų pageidavimus ir lūkesčius? (pažymėkite apskritimą) Taip Nežinau Ne

30. Ar suprantate informacijos technologijų taikymo galimybes ir privalumus? (pažymėkite apskritimą) Taip Nežinau Ne

31. Ar Jūsų darbovietėje yra el. demokratijos? (pažymėkite apskritimą) Taip Nežinau Ne

32. Ar esate susipažinę su el. demokratijos ir el. valdžios principais? (pažymėkite apskritimą) Taip Nežinau Ne

33. Kiek dažnai realizuojate el. demokratijos ir el. valdžios principus? (pažymėkite apskritimą) Dažnai Ne tiek dažnai, kiek norėtumėsi Ne dažnai Nežinau

<p>34. Ar esate susipažinę su el. parašo sąvoka ?(pažymėkite apskritimą)</p> <p>☐ taip ☐ ne</p> <p><u>Jei NE, tai pereikite prie 37 klausimo</u></p> <p style="text-align: center;">↓</p>	<p>35. Jei TAIP, tai kiek dažnai tai taikote? (pažymėkite apskritimą)</p> <p>☐ Dažnai ☐ Ne dažnai</p> <p>☐ Ne tiek dažnai, kiek norėtusi ☐ Netaikau</p>
	<p>36. Ar taikote savo darbe el. parašą ? (pažymėkite apskritimą)</p> <p>☐ Taip ☐ Ne</p>

<p>37. Ar dažnai lankote kompiuterinius kursus? (pažymėkite apskritimą)</p> <p>☐ taip ☐ ne</p> <p><u>Jei NE, tai pereikite prie 39 klausimo</u></p> <p style="text-align: center;">↓</p>	<p>38. Jei TAIP, tai kiek kartų per metus lankote kompiuterinius kursus? (įrašykite apytiksliai)</p> <p>.....kartą (-us)</p>
--	---

<p>39. Ar turite kompiuterinį raštingumą patvirtinantį (ECDL) pažymėjimą (pažymėkite apskritimą)</p> <p>☐ taip ☐ ne</p> <p><u>Jei NE, tai pereikite prie 42 klausimo</u></p> <p style="text-align: center;">↓</p>	<p>40. Jei TAIP, tai kiek laiko jau turite ECDL pažymėjimą? (įrašykite apytiksliai)</p> <p>.....metai (-ų).....mėn</p>
	<p>41. Ar reikalingi kompiuterinio raštingumo kursai ir ECDL sertifikavimas? (pažymėkite apskritimą)</p> <p>☐ Taip ☐ Ne ☐ Tik jei jie nemokami</p>

<p>42. Ar jūs patenkinti darbovietės teikiamomis galimybėmis gerinti darbo kompiuteriu įgūdžius? (pažymėkite apskritimą)</p>	<p>☐ Visiškai patenkintas ☐ Labai nepatenkintas</p> <p>☐ Patenkintas, bet norėčiau daugiau galimybių ☐ Nepatenkintas</p>
---	--

<p>43. Kaip dažnai naudojate personaliniu kompiuteriu? (pažymėkite apskritimą)</p> <p>☐ darbo metu ☐ darbo metu ir namie</p> <p>☐ tik namie</p>	<p>44. Kaip dažnai naudojate elektroniniu paštu ? (pažymėkite apskritimą)</p> <p>☐ kelis kartus per dieną ☐ kasdien</p> <p>☐ kelis kartus per savaitę</p>
<p>45. Kaip dažnai naudojate interneto paslaugomis? (pažymėkite apskritimą)</p> <p>☐ kelis kartus per dieną ☐ kasdien ☐ kelis kartus per savaitę</p>	

46. Kokias programas dažniausiai vartojate dirbdami kompiuteriu? (pažymėkite apskritimą arba įrašykite)	NIEKADA	RETAI	DAŽNAI
Tekstų redaktorius (Ms Word, Word Pad ar kt.)	☐	☐	☐
Skaičiuokles (Ms Excel, Lotus ar kt.)	☐	☐	☐
Duomenų bazes (Ms Access, Fox Pro ar kt.)	☐	☐	☐
Grafinius redaktorius (Ms Paint, Corell ark t.)	☐	☐	☐
Statistinius paketus (SPSS, Statistica ar kt.)	☐	☐	☐
Interneto naršykles (Explorer, Nescape Navigator ar kt.)	☐	☐	☐
Elektroninį paštą (Outlook, Eudora ar kt.)	☐	☐	☐
Kompiuterinius žaidimus	☐	☐	☐
Kita	☐	☐	☐

47. Ar realizuojant elektroninės valdžios koncepciją valstybės valdymas bus skaidresnis? (pažymėkite apskritimą)	☐ Taip	☐ Tikriausiai taip
	☐ tikriausiai ne	☐ Ne

48. Kokios jūsų žinios apie institucijos planuojamą skirti dėmesį kompiuteriniam raštingumui? (pažymėkite apskritimą)	NE	RETAI	TAIP
Ar Jūsų institucijos strateginiame plane užsimenama apie kompiuterinį raštingumą?	☐	☐	☐
Ar vadovai pakankamai dėmesio skiria informacinių komunikacinių technologijų plėtrai organizacijoje	☐	☐	☐
Ar įstaigos darbuotojai suinteresuoti strateginiuose planuose pakankamai vietos skirti informacinių komunikacinių technologijų plėtrai?	☐	☐	☐
Ar strateginiuose planuose numatyta kompiuterinio raštingumo plėtojimas?	☐	☐	☐
Ar organizacijos strateginiuose planuose numatyta kompiuterinės įrangos atnaujinimas?	☐	☐	☐

AR PRITARIATE TEIGINIAMS?

Žemiau pateikta keletas teiginių. Prašome pažymėti, kuriems teiginiams pritariate, o kuriems ne.					
ŽYMĖJIMO PAVYZDYS:	TAIP	tai	?	ne	NE

↓ TEIGINIAI	ATSAKYMAI	Tikrai TAIP!	Lyg ir taip	Nežinau	Lyg ir ne	Tikrai NE!
Dirbdamas kompiuteriu jaučiu pasitenkinimą		TAIP	taip	?	ne	NE
Kompiuteris man geriausia pagalbos priemonė		TAIP	taip	?	ne	NE
Kompiuteris ir aš – dvi priešingybės		TAIP	taip	?	ne	NE
Dirbu su kompiuteriu tik, tiek kiek reikalauja darbas		TAIP	taip	?	ne	NE
Jei kas atimtų galimybę naudotis kompiuteriu, mano gyvenimas taptų pilkas		TAIP	taip	?	ne	NE
Kompiuteris man puiki priemonė, visapusiškam tobulėjimui		TAIP	taip	?	ne	NE
Dirbdamas kompiuteriu nuolat galvoju apie jo žalą mano sveikatai		TAIP	taip	?	ne	NE
Be kompiuterio- nė žingsnio. Kompiuteris man yra būtinybė		TAIP	taip	?	ne	NE
Esu pakankamai abejingas kompiuteriui		TAIP	taip	?	ne	NE
Įgyti kompetencijos galima ir be kompiuterio		TAIP	taip	?	ne	NE
Kompiuteris man nuolat sukelia stresą		TAIP	taip	?	ne	NE
Dirbdamas kompiuteriu nuolat patiriu sunkumus		TAIP	taip	?	ne	NE
Aš domiuosi kompiuterinėmis naujovėmis		TAIP	taip	?	ne	NE
Studijų metais man geriausiai sekėsi studijuoti informatiką		TAIP	taip	?	ne	NE

Patikrinkite, ar atsakėte į visus klausimus.

DĖKOJU UŽ DALYVAVIMĄ APKLAUSOJE IR LINKIU SĖKMĖS!

Viešosios e.paslaugos, numatytos pagal Europos Sąjungos programinius dokumentus

(Šaltinis: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 2115, Dėl elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas, 2002-12-31 Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=198184&Condition2=>).

I. GYVENTOJAMS

1. Pajamų deklaravimas (turto, pajamų).
2. Laisvų darbo vietų (iš jų ir valstybės tarnyboje) paieška.
3. Socialinės išmokos ir kompensacijos (bedarbio pašalpos, kompensacijos už vaistus, stipendijos, pašalpos daugiavaikėms šeimoms).
4. Asmens dokumentai (pasai, asmens tapatybės kortelės, vairuotojų pažymėjimai, autorių teisių apsauga).
5. Transporto priemonių registravimas.
6. Leidimai statyti pastatus.
7. Pranešimai policijai.
8. Leidinių, publikacijų paieška viešosiose bibliotekose.
9. Gimimo ir mirties liudijimai.
10. Gyvenamosios vietos deklaracijos.
11. Interaktyvios gydytojų konsultacijos ir registracija poliklinikose;
12. Paraiškos (mokyti universitete, kelti kvalifikaciją).

II. VERSLO SUBJEKTAMS

13. Įmonių mokesčiai.
14. Pridėtinės vertės mokestis (PVM).
15. Naujų įmonių registravimas.
16. Duomenų teikimas Statistikos departamentui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
17. Viešieji pirkimai.
18. Socialinės išmokos darbuotojams.
19. Muitinės deklaracijos.
20. Leidimai, kuriuos reikia derinti su aplinkos apsaugos tarnybomis.

VALSTYBĖS TARNYBOS POLITIKOS ĮGYVENDINIMAS ir VALDYMO TOBULINIMAS

(programos pavadinimas)

PROGRAMOS APRAŠYMAS

Biudžetiniai metai	2006		
Asignavimų valdytojas	Vidaus reikalų ministerija	Kodas	269000617

Programos kodas	18
------------------------	----

Programos parengimo argumentai

Ši programa skirta antrajam VRM strateginiam tikslui – optimizuoti viešojo administravimo sistemą, pagrįstą profesionalia valstybės tarnyba, plėtoti informacinę ir žinių visuomenę – įgyvendinti. Programa atsirado sujungus 11 programos antro tikslo 01uždavinį „Didinti valstybės tarnybos administracinius gebėjimus“ su 16-a programa „Valstybės tarnautojų mokymas“. Programa apjungia į vieną visumą įvairias valstybės tarnybos politikos įgyvendinimo ir valdymo tobulinimo priemones bei yra tęstinė, nes Lietuvos narystė Europos Sąjungoje reikalauja racionalizuoti valstybės tarnybos valdymą. Todėl atsiranda būtinybė vykdyti valstybės tarnybos optimalaus funkcionavimo paiešką, subalansuojant reikalingus papildomus žmogiškuosius bei finansinius išteklius atsižvelgiant į su naryste susijusių poreikių patenkinimą.

Ši programa iš dalies prisideda prie visų Vyriausybės strateginių tikslų įgyvendinimo, tačiau daugiausia prie 9, nes valstybės tarnautojų profesionalumas įtakoja valstybės valdymą, Lietuvos Europos Sąjungos ekonominę politiką bei visuomenės pažangą.

Vyriausybės prioritetai	Plėtoti informacinę ir žinių visuomenę, skatinti visuomenės teisinį švietimą.	Kodas	9
--------------------------------	---	--------------	---

KODAS	Programos tikslo pavadinimas
--------------	-------------------------------------

1	Kurti profesionalią ir veiksmingą valstybės tarnybą
----------	---

Tikslo įgyvendinimo aprašymas

Lietuvos narystė Europos Sąjungoje lemia būtinybę nuolat didinti valstybės tarnybos gebėjimus tarnauti visuomenės interesams bei kelti administravimo kultūrą. Todėl būtina keisti valstybės tarnautojų motyvacijos tarnauti visuomenės interesams sistemą, kelti valstybės tarnybos prestižą. Šiam tikslui pasiekti numatyti 4 uždaviniai bei 12 priemonių. Svarbiausios priemonės patvirtintos Vyriausybės 2004-2008 metų programos įgyvendinimo priemonių plane bei skirtos valstybės tarnautojų atrankos ir tarnybinės veiklos vertinimo procedūrų tobulinimui. Bus siekiama įgyvendinti nuostatą, kad visi nauji pretendentai, kurie nedirba valstybės tarnyboje, turėtų viename centre išlaikyti testus, o po to dalyvauti priėmimo konkursuose į konkrečias valstybės tarnautojo pareigas. Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo procedūrų tobulinimo tikslas - susieti valstybės tarnautojo kasmetinės veiklos vertinimą su valstybės tarnautojo indėliu įgyvendinant institucijos tikslus ir uždavinius, taip pat kvalifikacijos kėlimą susieti su valstybės tarnautojo vertinimu. Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2005–2006 metų priemonių planas numato parengimą Valstybės tarnautojų 2007–2010 metų mokymo strategijos projekto, kuriame bus nustatyti mokymo prioritetai ir prioritetinės mokymo grupės 2007–2010 metams. Programos tikslo bus siekiama ir kitomis priemonėmis – tobulinami valstybės tarnybą reglamentuojantys teisės aktai, vykdomas jų įgyvendinimo metodinis vadovavimas bei organizuojami kontroliniai patikrinimai,

koordinuojamas valstybės tarnautojų mokymo strategijos įgyvendinimas, diegiami nauji Valstybės tarnybos valdymo informacinės sistemos moduliai ir organizuojami sistemos naudotojų mokymai. Sėkmingai įgyvendinus minėtas priemones tikėtina, kad padidės valstybės tarnybos profesionalumas ir jos gebėjimas tarnauti visuomenės interesams.

Tikslo įgyvendinimo rezultato kriterijus:

1. Didėjanti valstybės tarnautojų, dalyvavusių mokymuose dalis, proc.

Programos tikslo įgyvendinimas siejamas su tokių uždavinių įgyvendinimu:

UŽDAVINYS (KODAS 1) – UŽTIKRINTI VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO IR SU JUO SUSIJUSIŲ TEISĖS AKTŲ ĮGYVENDINIMĄ.

Šio uždavinio realizavimą užtikrinančios priemonės:

1. Užtikrinti valstybės tarnybą tvarkančios įstaigos funkcionavimą, stiprinant jos institucinę brandą.
2. Organizuoti seminarus viešojo administravimo įstaigų personalo skyrių tarnautojams Valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimo klausimais.

Šio uždavinio įgyvendinimas vertinamas produkto kriterijumi:

1. Surengtų seminarų skaičius, vnt.

Uždavinys (kodas 2) – tobulinti valstybės tarnybos valdymo procedūras, nustatant aiškesnes ir skaidresnes valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo ir atrankos taisykles.

Šio uždavinio realizavimą užtikrinančios priemonės:

1. Atlikti valstybės tarnautojų atrankos ir tarnybinės veiklos vertinimo procedūrų praktinio taikymo ekspertizę.
2. Parengti valstybės tarnautojų atrankos tobulinimo koncepciją.
3. Kurti valstybės tarnautojų specialiųjų kvalifikacinių reikalavimų sistemą.

Šio uždavinio įgyvendinimas vertinamas tokiais produkto kriterijais:

1. Atliktų ekspertizių skaičius, vnt.
2. Parengtų koncepcijų skaičius, vnt.
3. Parengtų metodikų skaičius, vnt.

Uždavinys (kodas 3) - užtikrinti Valstybės tarnautojų registro ir Valstybės tarnybos valdymo informacinės sistemos funkcionavimą bei tobulinimą.

Šio uždavinio realizavimą užtikrinančios priemonės:

1. Vykdyti Valstybės tarnautojų registro duomenų bazės ir infrastruktūros priežiūrą ir palaikymą.
2. Surengti Valstybės tarnautojų registro tvarkytojų mokymus.
3. Vykdyti Valstybės tarnybos valdymo informacinės sistemos priežiūrą ir palaikymą.

Šio uždavinio įgyvendinimas vertinamas tokiais produkto kriterijais:

1. Registruotų Valstybės tarnautojų registro tvarkytojų skaičius, vnt.
2. Valstybės tarnautojų, dalyvavusių registro tvarkytojų mokymuose, skaičius, vnt.

Uždavinys (kodas 4) - tobulinti valstybės tarnautojų mokymo sistemą.

Šio uždavinio realizavimą užtikrinančios priemonės:

1. Parengti arba inicijuoti aktualias mokymo programas, numatytas Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo priemonių plane.
2. Atlikti mokymo poreikių tyrimą viešojo administravimo įstaigose.

Šio uždavinio įgyvendinimas vertinamas tokiais produkto kriterijais:

1. Parengtų arba inicijuotų mokymo programų skaičius, vnt.

2. Atliktų tyrimų skaičius, vnt.

Uždavinys (kodas 5) - gerinti valstybės tarnautojo įvaizdį.

Šio uždavinio realizavimą užtikrinančios priemonės:

1. Formuoti bei vystyti viešuosius ryšius.
2. Rengti ir publikuoti informacinį leidinį „Valstybės tarnybos aktualijos“.
3. Sumokėti už centralizuotą skelbimų apie priėmimą į valstybės tarnautojo pareigas paskelbimą leidinyje "Valstybės žinios"

Šio uždavinio įgyvendinimas vertinamas tokiais produkto kriterijais:

1. Parengtų koncepcijų skaičius, vnt.
2. Išleistų leidinių skaičius per metus, vnt.

Kodas	Programos tikslo pavadinimas
2	Didinti valstybės tarnautojų administracinius gebėjimus

Tikslo įgyvendinimo aprašymas

Šis tikslo valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos Lietuvos viešojo administravimo institutas ir Valstybės ir savivaldybių tarnautojų mokymo centras „Dainava“ sieks valstybės tarnautojų mokymo priemonėmis. Bus vykdomi tiriamieji darbai, ruošiamos naujos mokymo programos bei organizuojami mokymo renginiai.

Tikslo įgyvendinimo rezultato kriterijai:

1. Valstybės tarnautojų dalyvavusių mokymuose, skaičius, vnt.
2. Įgytomis žiniomis ir mokymo kokybe patenkintų mokymo renginių dalyvių skaičius, proc.

Programos tikslo įgyvendinimas siejamas su tokio uždavinio įgyvendinimu:

UŽDAVINYS (KODAS 1) - ORGANIZUOTI VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ MOKYMĄ.

Šio uždavinio realizavimą užtikrinančios priemonės:

1. Rengti ir atnaujinti mokymo programas ir parengti naujų dėstytojų.
2. Organizuoti mokymo renginius.
3. Vykdyti tiriamuosius darbus valstybės tarnautojų mokymo klausimais.
4. Įgyvendinti Lietuvos piliečių įsidarbinimo ES institucijose veiksmų plano 2006 m. priemones.

Šio uždavinio įgyvendinimas vertinamas tokiais produkto kriterijais:

1. Administruojamų per metus mokymo programų skaičius, vnt.
2. Parengtų naujų dėstytojų skaičius, vnt.
3. Administruojamų per metus mokymo renginių skaičius, vnt.
4. Parengta tyrimų ataskaitų, vnt.

Numatomas programos įgyvendinimo rezultatas

Patobulinta valstybės tarnybos teisinė bazė sudarys sąlygas valstybės tarnybai funkcionuoti pagal bendras ir skaidrias atrankos bei tarnybinės veiklos vertinimo procedūras, dėl to į valstybės tarnybą bus priimami aukštos kvalifikacijos specialistai. Nauja valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo sistema valstybės tarnautojus skatins siekti institucijos strateginių tikslų bei kelti kvalifikaciją. Sistemingas valstybės tarnautojų mokymo organizavimas taip pat padidins valstybės tarnybos profesionalumą ir jos gebėjimą tarnauti visuomenės interesams, kas įtakos didesnę gyventojų pasitikėjimą valstybės tarnautojais.

ASIGNAVIMAI IR NUMATOMI FINANSAVIMO ŠALTINIAI

(tūkst. litų)

Ekonominės klasifikacijos grupės	Asignavimai 2005 metams	Asignavimai biudžetiniams 2006 metams			Projektas 2007 metams	Projektas 2008 metams
		bazinis biudžetas	pakeitimai/ naujas	iš viso		
1. IŠ VISO ASIGNAVIMŲ		3622		3622	3902	3902
išlaidoms		3622		3622	3902	3902
iš jų darbo užmokesčiui		1133		1133	1133	1133
turtui įsigyti						
2. Finansavimo šaltiniai		3622		3622	3902	3902
2.1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas		3622		3622	3902	3902
iš jo: bendrojo finansavimo lėšos						
ES lėšos						
kitos specialiųjų programų lėšos						
2.2. Kiti šaltiniai						
Etatų skaičius programai		36		36	36	36

Galimi programos vykdymo ir finansavimo variantai

Nėra.

Susiję įstatymai ar kiti teisės aktai

1. LR [Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymas](#).
2. LR [Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymas](#).
3. LRV 2002 m. liepos 8 d. nutarimas Nr. 1073 „[Dėl Valstybės tarnautojų mokymo 2002-2006 metų strategijos patvirtinimo](#)“.
4. LRV 2002 m. birželio 24 d. nutarimas Nr. 966 „Dėl priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“.
5. LRV 2002 m. birželio 17 d. nutarimas Nr. 909 „Dėl valstybės tarnautojų kvalifikacinių klasių suteikimo ir valstybės tarnautojų vertinimo tvarkos bei valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo kriterijų“.
6. LRV 2002 m. gegužės 20 d. nutarimas Nr. 685 „[Dėl Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir vertinimo metodikos patvirtinimo](#)“.
1. LRV 2004 m. balandžio 28 d. nutarimas Nr. 488 „Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 m. strategijos patvirtinimo“.
2. LRV 2005 m. vasario 21 d. nutarimas Nr. 197 „Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 m. strategijos įgyvendinimo 2005–2006 metų priemonių plano patvirtinimo“.

3. LRV 2005 m. kovo 24 d. nutarimas Nr. 315 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-2008 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“.
7. LR vidaus reikalų ministro 2002 m. liepos 11 d. įsakymas Nr. 339 „[Dėl Valstybės tarnautojų mokymo programų turinio reikalavimų patvirtinimo](#)“.
8. LR vidaus reikalų ministro 2002 m. liepos 11 d. įsakymas Nr. 340 „[Dėl Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarkos taisyklių patvirtinimo](#)“.
9. LR vidaus reikalų ministro 2005 m. balandžio 20 d. įsakymas Nr. 1V-108 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2005 metų veiklos pagrindinių priemonių plano vykdymo kontrolės“.
10. Valstybės tarnybos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2005 m. balandžio 29 d. įsakymas Nr. 27V-33 „Dėl Valstybės tarnybos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2005 metų pagrindinių priemonių plano patvirtinimo“.

Patvirtintos Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonės, susijusios su aprašoma programa

Priemonės Nr.	Priemonės pavadinimas	Įvykdymo data
744	Vykdyti Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 488, įgyvendinimo 2005-2006 metų priemonių planą;	2006 m. IV ketvirtis
759	Parengti Lietuvos Respublikos Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo projektą;	2006 m. I ketvirtis
760	Parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 29 d. nutarimo Nr. 1366 „Dėl priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo projektą;	2006 m. III ketvirtis
761	Parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 17 d. nutarimo Nr. 909 „Dėl valstybės tarnautojų kvalifikacinių klasių suteikimo ir valstybės tarnautojų vertinimo tvarkos bei valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo kriterijų“ pakeitimo projektą;	2006 m. III ketvirtis

Kita svarbi informacija

Nėra.

Ministerijos valstybės sekretorius

Evaldas Gustas

Telefonas	271 8358
Data	2006-02-13